www.demokracija.si

Št. 2, leto XI.
12. januar 2006, cena 550 SIT

GOSPODARSTVO

HOBOTNICA POSLANCA PAVLIHE SE NE DA

POLITIKA

OBLETNICA SMRTI VELIKEGA DEMOKRATA

DEMOKRACIJA

Javnomnenjska anketa, imenovana Politbarometer, je bila kljub vprašljivi verodostojnosti in spolitiziranosti ves čas v privilegiranem položaju.

NEVERODOSTOJNI POLITBAROMETER

ISSN 1408-0494

INTERVJU

Dr. Dimitrij Rupel

Praktično prvič v zgodovini Slovenija nekaj dobiva

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE **DRAMA** LJUBLJANA

Lev Nikolajevič Tolstoj

Ana Karenina

Prevajalka **Gitica Jakopin**
Avtor dramatizacije **Dušan Jovanović**
Sodelavec pri dramatizaciji **Mitja Čander**
Režiser **Dušan Jovanović**

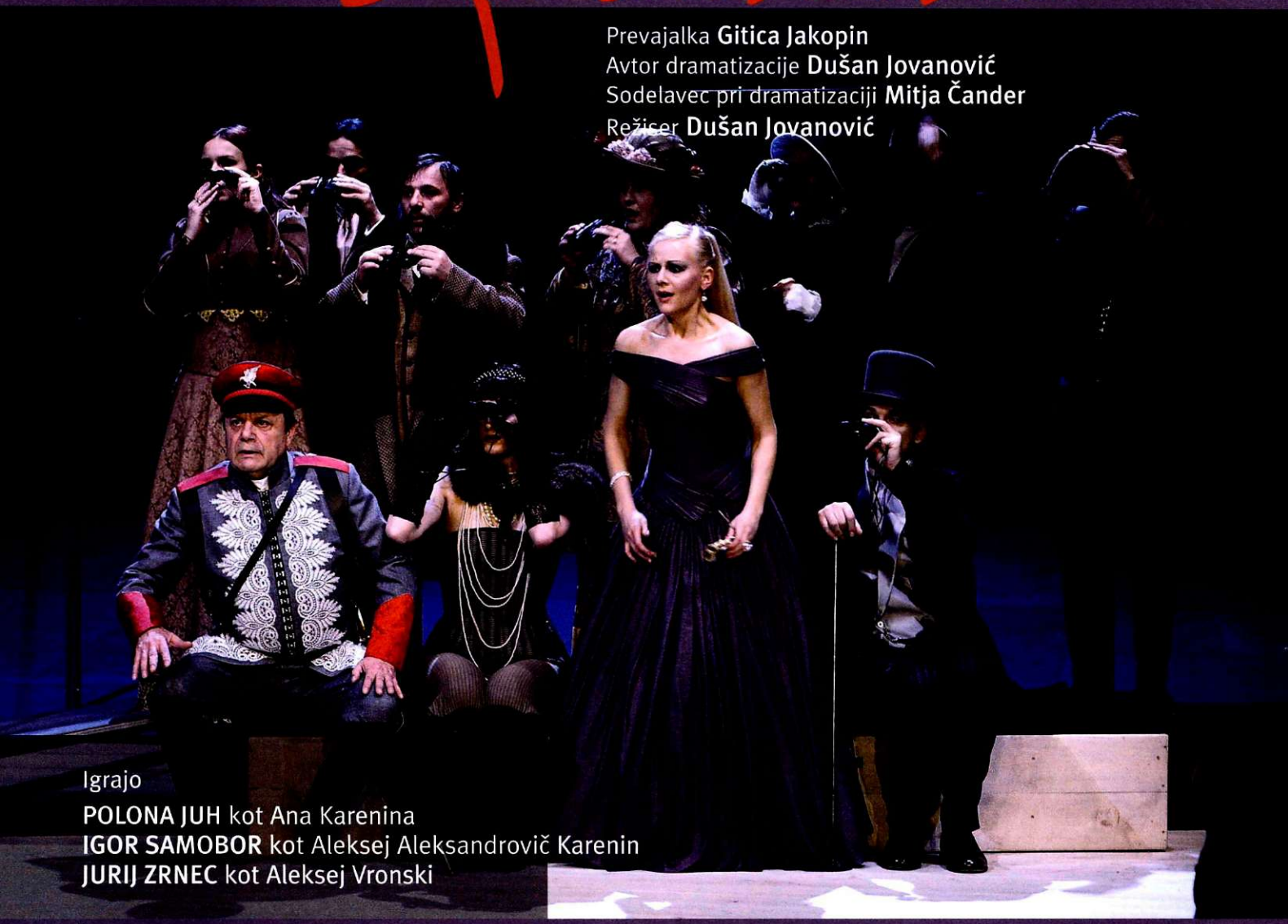

Igrajo
POLONA JUH kot Ana Karenina
IGOR SAMOBOR kot Aleksej Aleksandrovič Karenin
JURIJ ZRNEC kot Aleksej Vronski

in
BOJAN EMERŠIČ, PETRA GOVC, SABINA KOGOVŠEK, MAJA SEVER, SILVA ČUŠIN, SAŠA PAVČEK, GORAZD LOGAR, BARBARA LAPAJNE PREDIN, MAJA KONČAR, ZVONE HRIBAR, MARKO MANDIĆ, ANDREJ NAHTIGAL, GREGOR GRUDEN, SAMO JAKOŠ, ROK MATEK, ASJA KAHRIMANOVIĆ in VAL FÜRST

Glasbeniki TEJA SAKSIDA, MAŠA MAREŠ, ROK HRVATIN, PIERO MALKOČ, SAMO PERKO in EDIN HADŽIĆ

Brezplačen oglas

PREDPREMIERA v petek, 13. januarja, ob 19.30
PREMIERA v soboto, 14. januarja, ob 20.00
PONOVITVE 16., 19., 20. in 26. januarja

Prodaja in rezervacija vstopnic pri blagajni gledališča:
(od 14.00 do 17.00 ter od 18.00 do 20.00) tel. 01/2521 511,
informacije: www.drama.si

Hrvaški popuščajo živci

Metod Berlec

Republika Hrvaška se je neverjetno besno odzvala na uredbo slovenske vlade, ki je pretekli teden določila slovensko ribolovno območje v treh conah. Ribolovna cona A obsega notranje morske vode, to je celoten Piranski zaliv; ribolovna cona B obsega slovensko teritorialno morje, to je morsko območje, ki ga s severne strani omejuje osimska meja do točke T 5, z južne strani pa črta od rta Savudrija do točke T 6; ribolovna cona C pa je slovenska zaščitna ekološka cona in območje odprtega morja.

Seveda je bila slovenska določitev ribolovnega območja samo odgovor na še eno izmed mnogih hrvaških enostranskih potez, ki si jih je privoščila naša južna soseda 15. decembra, ko je sprejela svoj ribolovni pravilnik, v katerem je na novo določila meje morskega ribolovnega območja in ribolovnemu območju hrvaškega morja uradno priključila hrvaško zaščitno ekološko-ribolovno cono. Naša južna soseda je s tem meje ribiškega območja razširila do sredinske črte Jadranskega morja, v Piranskem zalivu pa kar do sredine zaliva. Slovenski odgovor na hrvaško enostransko akcijo je bil zato logičen. Če se naša država ne bi odzvala, bi na neki način priznala hrvaško prisvajanje slovenskega morja. Predsednik hrvaške vlade Ivo Sanader in predsednik slovenske vlade Janez Janša sta namreč lani na Brionih podpisala izjavo, v kateri piše, da je izhodišče za reševanje vprašanja morske meje stanje na dan 25. 6. 1991, ko je Slovenija nadzorovala celoten Piranski zaliv in je imela dostop do mednarodnih voda prek svojih teritorialnih voda.

Hrvaški premier Sanadar je na to očitno pozabil. Po njegovo je slovenska uredba pravno nevljavna in nična, zaradi česar slovenskim ribičem pod nobenim pogojem ne bodo dovolili loviti v "hrvaškem delu" zaliva. Če bo treba, jim bodo to preprečili tudi fizično. Sanader je Slovenijo znova pozval k reševanju te problematike v okviru mednarodne arbitraže oziroma pred mednarodnim pravosodnim telesom. Kot v pogovoru za našo revijo opozarja slovenski zunanji minister Dimitrij Rupel, je bila ribolovna problematika določena s SOPS. Manjkajo samo še izvedbena pravila. Ker pa je Slovenija članica Evropske unije, spada to pod pristojnost EU, s katero bi se morala Hrvaška dogovoriti o dokončni uresničitvi SOPS. A Hrvaška s tem zavlačuje. Pri tem je zanimivo, da za Hrvaško resnega problema ne predstavlja peščica slovenskih ribičev, ampak dobro organizirani in opremljeni italijanski ribiči, ki čezmerno lovijo v Jadranskem morju. Vendar Hrvaška pri Italijanih ne protestira, ker ima z njimi odprto vprašanje optantskega premoženja. Glede premoženjske problematike pa je nedavno popustila Avstriji, zato poskuša zaradi domače javnosti vsaj proti Sloveniji nastopati s trdimi stališči.

Hrvaška je v čedalje slabšem pogajalskem položaju v primerjavi s sosedami, ki so članice EU, tudi s Slovenijo. Zato izgublja živce. Nima nerešene meje samo s Slovenijo, ampak tudi z Bosno in Hercegovino ter s Srbijo in Črno goro. Če bo hotela izpolniti kriterije za vstop v EU, bo torej morala rešiti tudi svoje mejne spore. To ni samo interes njenih sosed, ampak tudi EU, ki meji na Hrvaško. Kriteriji za vstop v EU se zaostrujejo, če ne zaradi drugega, že zaradi tega, ker se v starih državah članicah čedalje bolj krepi nasprotovanje širitvi. Da Slovenija postaja enakopraven dejavnik v EU, dokazuje tudi povabilo predsedujočega EU, avstrijskega kanclerja Wolfganga Schüssla slovenskemu premierju Janezu Janši na novoletni koncert in kosilo. Na Dunaj je avstrijski kancler ob tej priložnosti povabil še nemško kanclerko Angelo Merkel in podpredsednika evropske komisije Güntherja Verheugna, politike, ki bodo v prihodnjih letih vodili oziroma predsedovali EU.

Mednarodni položaj Slovenije se krepi. Zato se vlada na hrvaške poteze odziva trezno in umirjeno. V preteklih letih se na hrvaške enostranske akcije ni odzivala, zato je izgubljala nekatera pogajalska izhodišča. Začudenje pa vzbuja ravnanje nekaterih opozicijskih politikov, ki iz sovraštva do sedanje slovenske vlade s svojimi stališči slabijo slovenski pogajalski položaj in s tem koristijo Hrvaški. Naj jim Bog pomaga!

Hrvaška je v čedalje slabšem pogajalskem položaju v primerjavi s sosedami, ki so članice EU, tudi s Slovenijo. Zato izgublja živce. Hrvaška nima nerešene meje samo s Slovenijo, ampak tudi z Bosno in Hercegovino ter s Srbijo in Črno goro.

KAZALO

UVODNE STRANI

9 Politbarometrov labodji spev
10 **Pogledi:** Tvegana politika
11 **Kolumna:** Tragedija v Pirničah

POLITIKA

12 Obletnica Pučnikove smrti
16 Odpravljanje privilegijev

GOSPODARSTVO

18 Intereuropa in Pavliha
20 Reorganizacija AJPES
21 Bikovski začetek leta
22 Bančne razprodaje?

SLOVENIJA

24 Vroče na Adria Airways
26 Golf ali kmetijstvo?
28 Zabaviščni park na Hajdini

TUJINA

30 Od Buldožerja do velikega politika
31 **Globus:** Čudesa sveta
32 **Tuji tisk:** Igra s plinom

INTERVJU

34 Dr. Dimitrij Rupel

NEKOČ IN DANES

38 Kranjska med Hribarjem in Šušteršičem
41 Samo nasmeh je bolj grenak
42 Solčava

KULTURA

46 Neskončnost nočnega neba
47 Revija Sodobnost

OGLEDALO

48 **Film:** Ameriške sanje
50 **Avtomobilizem:** Marsovski avtomobil
52 **Znanost:** Nevarnost iz vesolja
54 **Šport:** Ob svetih Treh kraljih
56 **Črna kronika:** Domače ideje za »Jack pot«
58 **Rumeno:** Drnovšek ima tudi hčerko
60 **TV-kuloar:** Vi ste moji prijatelji!

34 Intervju: dr. Dimitrij Rupel

Prvič v zgodovini, se mi zdi – z izjemo nekaj obdobij v Avstriji, vendar je bilo tisto drugače –, prvič v zgodovini Slovenija nekaj dobiva. Ves čas Jugoslavije smo Slovenci dajali drugim in zaradi tega je bil naš razvoj upočasnjen.

12 Obletnica Pučnikove smrti

V začetku januarja so minila tri leta od smrti dr. Jožeta Pučnika, ki ga mnogi označujejo kot eno najpomembnejših osebnosti slovenske osamosvojitve in demokratizacije. Če bi bil Pučnik danes še živ, bi verjetno z zadovoljstvom ugotovil, da se je uresničil velik del tistega, za kar si je sam dolga leta prizadeval.

18 Intereuropa in Pavliha

V Intereuropi izbirajo predsednika in člane uprave, za vodilna mesta pa se potegujejo tudi ljudje, za katere smo v Demokraciji že razkrili, da so del t. i. obalne hobotnice, ko jo vodita Marko Pavliha, vpliven član LDS, in Livijo Jakomin, vpliven lokalni veljak.

22 Bančne razprodaje?

Predvidoma danes naj bi vlada obravnavala predlog za privatizacijo Nove Ljubljanske banke in Nove Kreditne banke Maribor. Predlogi, ki sta jih izoblikovali pristojni privatizacijski skupini, so bili v času pisanja prispevka še skrivnost. Kljub temu je bilo mogoče izvedeti, da so bile za privatizacijo NLB izdelane tri različice, za NKBM pa ena sama.

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 434 54 48 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 434 54 63 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 434 54 62

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Vida Kocjan, Denis Vengust, Monika Maljevič, Barbara Kavtičnik, Gašper Blažič, Aleš Kocjan, Mitja Volčanšek, Gregor Drnovšek, Lovro Kastelic, Ana Müllner, Peter Avsenik, Bogdan Sajovic, Lucija Horvat, Petra Janša

Kolumnisti: dr. Janez Jerovšek, dr. Matej Makarovič, dr. Janko Kos, mag. Andrej Aplenc, dr. Peter Starič, dr. Ljubo Sirc, dr. Andrej Capuder, mag. Klemen Jaklič, Esad Babačić

Stalni zunanji sodelavci: Igor Gošte, Miran Mihelič, Peter Colnar, Janez Škalič, Vera Ban

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik, Matej Šoper

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Bor Slana, Reuters, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 550 tolarjev

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Andrej Lasbaher

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poštnina plačana pri pošti 1102. Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.
Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 260 evrov, za druge pa 288 USD.

Fotografija na naslovnici: Gregor Pohleven

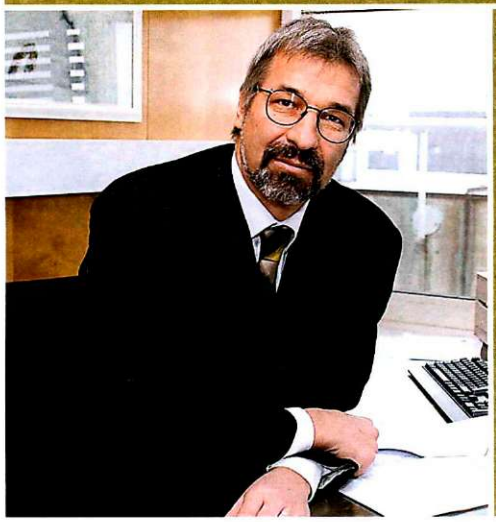

Naši rojaki morajo v Sloveniji videti zanesljivega sogovornika

Mitja Volčanšek

Pogovarjali smo se z novim državnim sekretarjem za Slovence v zamejstvu in po svetu Zorkom Pelikanom, donedavnim konzulom RS v Trstu.

Sedanji položaj vam ni neznan, saj ste kot državni sekretar vodili urad že v letu 2000. Kakšne spremembe opažate od tedaj?

Ko sem leta 2000 prevzel vlogo državnega sekretarja, sem bil že zaposlen v tem uradu, tako da je bil to zame le manjši preskok. Hkrati sem vedel, da bom na tem položaju le kratko obdobje, saj je šlo za čas tik pred volitvami. Leto dni po nastopu te vlade pa pričakujem, da bo dovolj časa za poglobljeno delo in za uresničitev ambicioznejših projektov v okviru koalicijske pogodbe.

Kako ocenjujete položaj in obete za naši manjšini v Italiji in Avstriji?

Zaščitni zakon za Slovence v Italiji je bil sprejet februarja 2001, pa se še vedno zatika pri njegovem uresničevanju. Res pa je tudi, da na deželni ravni, v Furlaniji-Julijski krajini, pripravljajo poseben zakon, ki bo urejal položaj slovenske narodne skupnosti. Spodbudna sta tudi sodelovanje Republike Slovenije s Furlanijo-Julijsko krajino in vsa raznolikost stikov med sosednjimi občinami ob državni meji, kar ustvarja pozitivno, tudi manjšinski skupnosti naklonjeno okolje.

V Avstriji velja razsodba ustavnega sodišča, ki nalaga obvezo za postavitev novih dvojezičnih napisov, vendar ta še vedno ni bila uresničena. Treba bo veliko politične volje, da se bodo zahteve ustavnih sodnikov začele udejanjati v praksi. Na avstrijskem Koroškem in Štajerskem je težava z vidno dvojezičnostjo navzoča že desetletja, kar potrjuje, da gre za resen problem.

Manjšinska skupnost mora ne glede na težave, s katerimi se dnevno sooča, ohraniti svojo notranjo povezanost. V dialogu med različnimi komponentami slovenske skupnosti mora iskati in doseči vsaj minimalni dogovor pri oblikovanju zahtev do države, znotraj katere živi. Drugače je veliko teže oblikovati jasne zahteve in pričakovanja, brez katerih ni niti jasnih obveznosti države do manjšine.

Stvari resda potekajo počasi, a kljub temu sem optimist. Do uspehov bomo prišli le s stalnim in odgovornim sodelovanjem med Slovenijo in Slovenci zunaj naših meja. Naši rojaki morajo v Sloveniji videti zanesljivega sogovornika in partnerja, ki jih redno in vztrajno podpira pri njihovih prizadevanjih za ohranitev in razvoj slovenskega jezika in kulture.

Nam lahko predstavite najpomembnejše poudarke zakona o odnosih Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja?

Njegov pomen se bo kazal v skrbi za ohranjanje in razvoj kulture, slovenskega jezika, spodbujal bo sodelovanje na področju znanosti, šolstva in športa ter tudi na gospodarskem področju. Zakon bo pripomogel tudi k razvoju obmejnega sodelovanja.

Novosti so predvidene tudi v zvezi z repatriacijo. Vlada želi z zakonom na eni strani olajšati vračanje in vnovično integracijo tistim, ki so odšli iz Slovenije zaradi ekonomske stiske in seveda tudi njihovim potomcem, pa tudi tistim, ki odhajajo v tujino zaradi zahtevnejših poklicnih ambicij.

Ne nazadnje bo zakon pomenil tudi pravno podlago za financiranje organizacij Slovencev po svetu, kar je bilo do zdaj le načelno zapisano v 5. členu Ustave RS in zaradi pravne nedorečenosti deležno stalnih opozoril Računskega sodišča RS.

V dosedanji parlamentarni razpravi je opozicija očitala vladi, da je zakon pripravila brez sodelovanja zamejskih in izseljenskih organizacij.

Stvari se vedno lahko izboljšajo, vendar sem prepričan, da je vlada v tem primeru povabila k sodelovanju reprezentativne izseljenske in zamejske organizacije. Ali so bile te dovolj vključene, težko sodim, saj me takrat ni bilo zraven. Razumel pa sem, da zlasti zamejci niso zadovoljni z nekaterimi predlaganimi rešitvami. Zato si bomo prizadevali poiskati take, ki bodo izpolnile njihova pričakovanja.

ISKRICA

Kučan in korupcija

Študentski poskus zbiranja podpisov za referendum proti odpravi protikorupcijske komisije je kljub podpori Milana Kučana, ki menda odločno nasprotuje vsakršni korupciji, propadel. Ljudje očitno niso pozabili, da je Kučan pred leti agitiral za graditev Zbiljskega gaja, ki se je pozneje izkazala za očitno korupcijo.

Naključja

Aleš Kocjan

Naključja so čudna reč. Greste v kino, pa tam nenadejano srečate svojega stanovskega kolega, ki ga niste videli že vsaj deset let. Ali pa na primer odpotujete v tujino in nekje bogu za hrbtom srečate svojega gimnazijskega sošolca. Dogovor? Ne, naključje. Še zanimivejša so naključja v politiki, še posebej ker se politiki nanje radi sklicujejo takrat, kadar česa ne morejo razumsko razložiti. Recimo gredo pozno ponoči k predsedniku druge stranke, ko pa jih zalotijo, rečejo, da so se tam znašli po naključju. Ali pa jih denimo zalotijo v kavarni, kjer z nekom kujejo zaroto, pa pravijo, da so se tam našli le po naključju. Takšni izgovori so seveda larifari, kot je bilo larifari tisto, ko je nekdanji predsednik Milan Kučan, kot je bilo videti na televiziji, po naključju odšel na upravno enoto podpisat pobudo za referendum o Kosovi komisiji, tam pa sta ga v družbi dveh lepotic po naključju srečala kamerman in novinarka komercialne televizije in z njim naredila krajši intervju. Prav zanimivo bi bilo slišati, kako je prišlo do takega naključja, domnevam pa, da bi bilo pojasnilo nekako takole: nekdanji predsednik je čisto po naključju nakupoval sredi mesta, ko se je spomnil, da bi lahko mimogrede podpisal pobudo za razpis referenduma. Ker predsednik rad sodeluje pri takšnih pobudah, še posebej če jih organizirajo njegovi, je skočil na upravno enoto, kjer je po naključju srečal misici. Ker je nekdanji predsednik pač uglajen mož, ju je povabil na upravno enoto, da bi skupaj podpisali pobudo, tam pa so po naključju srečali še kamermana in novinarko komercialne televizije. Naključje je seveda hotelo, da je urednik tisti dan zjutraj novinarki omenil, da bi bilo dobro, če bi znova poročali o zbiranju podpisov, ta pa je izkoristila priložnost in z vsemi tremi naredila intervju.

To je torej še en primer, zakaj ne verjamem v naključja. Teh namreč v politiki ni. Če denimo politik izjavi, da je po dvajsetih letih izvedel, da ima hčerko, to ni naključje, ampak gre kvečjemu za njegovo željo, kako bodisi dokazati, da ni tisto, za kar namigujejo, da je. Prav tako ni naključje, če Jelko Kacin v Dražgošah govori o tem, kako predsednik vlade za nikogar ne najde lepe besede, pri tem pa pozabi omeniti samega sebe. Končno ni naključje niti to, da se leta 2006 pol eldeesa s titovkami na glavah sprehaja po Dražgošah. Za zdaj si niso enotni edino glede tega, ali je njihov predsednik Tito ali Pepca Kardelj. Odgovor bo prišel kmalu. Čisto po naključju.

H-umor

»Meja bo tam, kjer je danes, to je po sredinski črti v Piranskem zalivu, in seveda bo kot taka tudi spoštovana.«
(Hrvaški premier Ivo Sanader je kar sam določil mejo v Piranskem zalivu. Arbitraža po njegovo torej ni potrebna.)

»No, hvala, riba v vodi pri muharjih ni ravno v privilegiranem položaju.«
(Predsednik uprave Istrabenza in zaprseženi ribič Igor Bavčar se kot eden vidnejših menedžerjev ne počuti kot riba v vodi.)

»Spremenil pa sem tudi to, da je Festival slovenskega filma letos sprejel vse filme, ki so nastali, ker so se bali, da bo prišel še en Okorn in jih pljuval.«
(Za režiserja Mitjo Okorna velja, da samo s prstom migne, pa pride do sprememb.)

»Je skromen, pošten in delaven.«
(Bralka Nedeljskega dnevnika Marija Oblak nekdanjega predsednika države Milana Kučana kuje v zvezde, a očitno prepozno, saj stranki mladih s Kučanovo pomočjo ni uspelo zbrati podpisov za referendum o Kosovi protikorupcijski komisiji.)

»Očitno prehaja RTV Slovenija z vrednostnega območja tednika Mladina na vrednostno območje tednika Družina.«
(Dušan Kumer je slikovito orisal spremembe pri usmeritvi RTV Slovenija, potem ko je bil v nedeljo prikrajšan za prenos rokometne tekme. Namesto tega je lahko gledal neposredni prenos posvečenja škofa Antona Jamnika.)

»Saj sem. Ali se zaradi tega ne smem poljubljati?«
(Igralec Paul Walker odgovarja na vprašanje, ali ni rekel, da je samski. A si kljub temu privošči kakšen strasten poljub.)

»Ni izključeno, da bom nekoč v prihodnosti politik. Varnostnike že imam.«
(Hrvaški novinar Denis Latin že izpolnjuje nekatere kriterije, po katerih bi lahko stopil na politično prizorišče.)

»Če Nemci niso v štirih letih zmogli spremeniti odnosa naših ljudi do NOB, tudi vladi Republike Slovenije ne bo uspelo ne v tem in ne v katerem koli mandatu.«
(Predsednik LDS Jelko Kacin je v slavnostnem govoru v Dražgošah primerjal vlado z nekdanjim okupatorjem.)

»Verski kič, ki ga v glavnem tam prodajajo, ima toliko skupnega z božjo potjo kot trgovine na Via di Conciliazione pred cerkvijo sv. Petra v Rimu in Vatikanski muzeji. Preprosto nič.«
(Teolog dr. Ivan Štuhec si ne dela skrbi zaradi zaprtja trgovin s spominki v romarskih krajih.)

»Union Olimpijo želimo narediti za slovenski klub, kar je nekoč že bil.«
(Novi direktor Uniona Olimpije Matjaž Tavčar je očitno prevzel tuji klub, pa čeprav leta še vedno deluje pod Rožnikom.)

»Gre za zakon, ki si ga podajamo kot vroč kostanj.«
(Poslanec LDS Milan Petek ima že opečene roke zaradi neprestanega igranja z zakonom o trgovini.)

Dohodnina 2005

Davčna uprava RS (DURS) je že objavila javni poziv k vložitvi napovedi za odmero dohodnine za leto 2005, ki jo moramo oddati do petka, 31. marca 2006. Obrazcev za odmero dohodnine, ti so letos zajetnejši, saj imajo 8 strani in 32 strani navodil, izpolnjujemo pa jih že petnajstič, tokrat prvič ne bo treba kupiti, temveč jih bomo do 15. februarja prejeli brezplačno po pošti. Že tretje leto bo mogoče napoved vložiti tudi prek elektronske pošte. Napoved bomo izpolnjevali po novem zakonu o dohodnini, ki je začel veljati 1. januarja 2005. Pri tem bomo lahko uveljavljali tudi nekatere oprostitve in olajšave iz novele zakona o dohodnini, ki je začela veljati z začetkom tega leta. Izplačevalci prejemkov so vse podatke, ki jih je treba navesti v napovedi za odmero dohodnine, dolžni zavezancem poslati do konca januarja. Napovedi ni treba oddati tistim, katerih brutodohodki v letu 2005 niso presegli 564.400 tolarjev. Prav tako napovedi ni treba izpolnjevati upokojencem, katerih edini vir dohodka je pokojnina, vendar pod pogojem, da od slednje ni bila odtegnjena akontacija dohodnine in zavezanec pri tem ni uveljavljal posebne olajšave za vzdrževane družinske člane. Letošnjih novosti je veliko, med drugim je pomembno to, da se je posebna olajšava, ki jo uveljavljamo z računi, znižala s treh na dva odstotka. Poleg tega nekaterih olajšav ni več, nekatere pa so nove. O vseh spremembah bomo pisali tudi v

našem tedniku. Dodajmo le, da bodo na DURS dohodnino obračunali do 31. oktobra. Tokrat jo bodo prvič in zadnjič obračunali po zakonu o dohodnini iz leta 2005, saj so z letom 2006 že začele veljati njegove spremembe in dopolnitve, ki spet prinašajo nekaj novosti. V. K.

Modrosti tedna

"Kljub ideološki zaostrenosti – ali prav zaradi nje – je konfrontacija o reformah koristna. Privedla bo namreč do razbistritve situacije, saj bodo padle še zadnje maske in se dokončno razbile dolga leta medijsko vzdrževane predstave o tem, kdo je liberalen in kdo ni, kdo je za odprto družbo in kdo za njeno etatistično zamejenost. In predvsem, kdo je dejansko sposoben in pripravljen soočiti se z izzivi prihodnosti."
(Sociolog dr. Matevž Tomšič)

»Izvor cerkvenega premoženja je eden najbolje dokumentiranih v zgodovini. Okoli njega je najmanj nejasnosti, predvsem ni rezultat kraje. Njegova zaplemba po drugi svetovni vojni je bila revolucionaren ukrep, s katerim so komunistične oblasti hotele uničiti Cerkev. Sestavni del tega je bilo pobijanje duhovnikov, zapiranje, mučenje, preganjanje vernih. Opozarjanje na vrednost Cerkvi vrnjenega premoženja ni v tem kontekstu nič drugega kot legalizacija zločinov.«
(Zgodovinar dr. Stane Granda)

Morilec obsoja

V televizijski oddaji Trenja so prejšnji torek predvajali ekskluzivni pogovor z Ladislavom Žagarjem, ki je januarja 2005 surovo umoril mekinjskega župnika Antona Gosarja. Žagar, ki je zločin priznal, prestaja tridesetletno zaporno kazen. A glej ga, zlomka! Žagar je za televizijce prišel na dan z novo resnico, da je namreč umoru v prvi vrsti botrovalo župnikovo spolno nadlegovanje med veroukom. Tendenciozni prispevek, pri katerem novinar novih trditev ni nikjer preveril ali poskusil osvetliti, kaj se je resnično zgodilo, je močno prizadel župljane. Ti so Gosarja dobro poznali, zato tako obrekovanje v celoti zavračajo. Poleg tega Žagar po naših informacijah ni nikoli obiskoval verouka. V splošnem protiklerikalnem ozračju pa je seveda najlaže za vse kriviti Cerkev in duhovnike, še posebej kadar se slednji ne morejo (več) zagovarjati. M. V.

Ladislav Žagar

Esmeraldi šteti dnevi

Vlada je potrdila predlog zakona o gospodarskih zbornicah, ki bo predpisal postopek za ustanovitev, delovanje in prenehanje delovanja gospodarskih zbornic, hkrati pa bo nadomestil veljavni zakon o Gospodarski zbornici Slovenije (GZS). Zakon bo zdaj potrdil še parlament, čeprav je Pahorjeva SD napovedala, da bo pripravila svoj predlog zakona. To zveni skoraj paranoično, saj je bila ta stranka na oblasti dolga leta, pa česa podobnega nikoli ni predstavila, saj je to področje javno sploh ni zanimalo. Novi zbornični sistem naj bi bil po vladnem predlogu opredeljen kot samostojno, prostovoljno, interesno in nepridobitno združenje pravnih in fizičnih oseb, ki na trgu samostojno opravljajo pridobitno dejavnost. Članstvo v zbornici bo prostovoljno. V GZS nad predlogom seveda niso navdušeni, saj bo 250 zaposlenih odslej v drugačni vlogi. V. K.

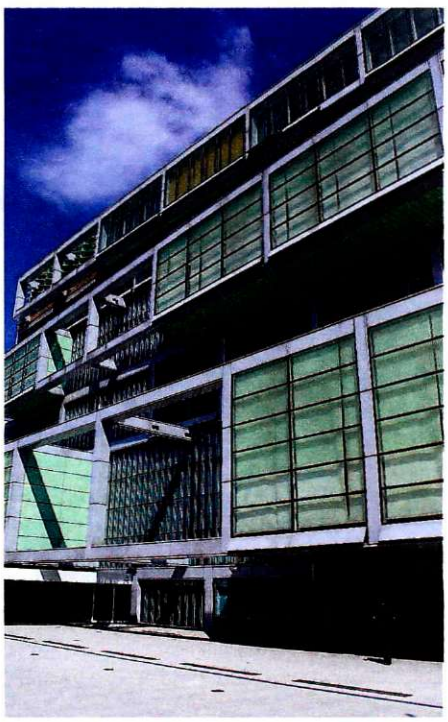

Znova »maškarada« v Dražgošah

Januar je po tradiciji zaznamovan s praznovanjem obletnice dražgoške bitke. Tako se je v nedeljo ob spomeniku v Dražgošah zbralo več tisoč ljudi, med katerimi so bili tudi udeleženci pohoda »po poteh partizanske Jelovice«.

Proslave, ki jo je že 39. pripravila Zveza združenj borcev NOB, so se med drugim udeležili nekdanji predsednik države Milan Kučan, predsednik državnega sveta Janez Sušnik ter ministra Karl Erjavec in Janez Božič. Navzoče je najprej pozdravil predsednik krajevne skupnosti Dražgoše-Rudno Marko Kos. V kulturnem programu sta nastopila Godba Gorje in veteranski pevski zbor Jesenice-Radovljica.

Slavnostni govornik je bil tokrat evropski poslanec in predsednik LDS Jelko Kacin, ki je med drugim poudaril, da je prav zaradi partizanov, njihovih bojev in bitke v Dražgošah Slovenija postala država, ki je danes enakopraven del zveze NATO in Evropske unije. V svojem govoru se seveda ni mogel izogniti napadu na sedanjo vlado. Med drugim ji je podtaknil prepričanje, da so Slovenijo osvobajali domobranci.

Dražgoše – slavna bitka ali tragedija?

Čeprav je bilo že večkrat dokazano, da v Dražgošah ni šlo za slavno bitko, ampak za veliko tragedijo, v kateri so jo najslabše odnesli nedolžni vaščani (le-te so namreč partizani, potem ko so napadli nemške vojake, prepustili okupatorju, ta se je nad njimi strahotno maščeval, partizani pa so se umaknili na Jelovico), se »maškarada« in čaščenje lažnih mitov v Dražgošah nadaljuje. Glede na to, da je tokrat na govorniškem odru prišlo še do političnega obračuna s sedanjo vlado, bi morala ministra Erjavec in Božič ravnati načelno in prireditev predčasno zapustiti. G. B.

Posvet diplomatov

Predstavniki slovenske diplomacije so na posvetu na Brdu pri Kranju pretekli teden največ pozornosti namenili pripravam Slovenije na predsedovanje Evropski uniji v prvi polovici leta 2008. Po besedah premierja Janeza Janše je tempo priprav dober, zunanji minister Dimitrij Rupel pa je presodil, da je bilo predsedovanje OVSE v lanskem letu za državo dober preizkus. Avstrijska zunanja ministrica Ursula Plassnik, predstavnica ta čas predsedujoče države EU, je kot glavno problematiko izpostavila spopad unije z izzivi globalizacije. Udeležence posveta je med drugim sprejel slovenski predsednik Janez Drnovšek in izrazil upanje v skorajšnjo razrešitev odprtih vprašanj s sosednjimi državami, da bi se lahko na predsedovanje EU čim bolje pripravili. P. A.

Posvet slovenskih diplomatov na Brdu pri Kranju

SMS ni uspelo

Stranka mladih Slovenije (SMS) je doživela še en poraz. Tokrat ji ni uspelo zbrati potrebnih 40.000 podpisov za razpis referenduma o odpravi protikorupcijske komisije, ki jo vodi Drago Kos, saj je do 7. januarja, ko je potekel rok za zbiranje podpisov, zbrala komaj nekaj nad polovico potrebnih podpisov. Pomagala ni niti propagandna akcija, v kateri je sodeloval nekdanji predsednik države Milan Kučan, ki je svoj podpis za referendum oddal s komentarjem, da si »sedanja oblast nadzora ne želi«. Kučanova poteza ni pritegnila zanimanja širše javnosti, kar je dokaz, da nekdanji predsednik države očitno ne velja več za moralno avtoriteto. Kljub temu so v SMS zadovoljni, saj je po njihovo število podpisov (21 tisoč) dovolj veliko za vnovični razmislek o (ne)odpravi Kosove komisije. G. B.

Kučanova pomoč SMS ni zadostovala.

Politbarometrov labodji spev

Gašper Blažič, foto: arhiv Demokracije

Odpoved financiranja Politbarometra Po številnih spremembah, ki jih je v zadnjem letu dni uvedla vlada, je spremembo končno dočakalo tudi raziskovanje javnega mnenja oz. njegovo financiranje s strani vlade. Znano je namreč, da so vse dosedanje vlade pod vodstvom LDS raziskovanje javnega mnenja zaupale Centru za raziskovanje javnega mnenja in množične komunikacije na Fakulteti za družbene vede oz. Politbarometru, katerega gonilna sila je še vedno dr. Niko Toš. Čeprav se je slednji lani upokojil in je vodenje centra prevzel dr. Slavko Kurdija, še vedno ostaja Politbarometrova »siva eminenca«. Vladni urad za informiranje pa je omenjeni ustanovi konec decembra sporočil, da ne namerava podaljšati pogodbe o izvajanju javnomnenjskih raziskav v letu 2006, in sicer zaradi novih vladnih prioritet, ki ne omogočajo financiranja Politbarometra v letu 2006, saj za ta namen ni proračunskih sredstev. Vladni urad za informiranje in javna agencija za raziskovalno dejavnost sta v letu 2005 za omenjeni projekt namenila 33 milijonov tolarjev, sicer pa je bila pogodba med vlado in FDV o financiranju Politbarometra sklenjena že leta 1994, od leta 2001 pa je skupaj z vladnim uradom za informiranje projekt financiralo ministrstvo za šolstvo, znanost in šport.

Pričakovana poteza vlade Odpoved nadaljnjega financiranja Politbarometra je bila očitno pričakovana tako v krogih blizu vlade kot v opoziciji, saj se je predsednik vlade Janez Janša doslej večkrat obregnil ob Politbarometrove raziskave, češ da niso verodostojne. Vse to je tudi porodilo sum, da je šlo pri odpovedi financiranja predvsem za politično potezo vlade in izraz nenaklonjenosti dr. Niku Tošu, vidnemu članu Kučanovega Foruma 21 (Liberalna akademija ga je predlagala v programski svet RTV), pa tudi za izraz nezaupanja v FDV kot tradicionalno »valilnico« levičarskih kadrov. Iz opozicijskih krogov in časnika Delo pa je mogoče slišati predvsem namige, da je povod za odpoved financiranja predvsem zadnja javnomnenjska raziskava, ki je pokazala najmanjšo podporo vladi, odkar v raziskavi Politbarometra obstaja vprašanje glede podpore vladi (od leta 2001). Poslanka LDS Majda Širca je dogodek komentirala z besedami, naj vlada, če ji niso všeč izidi javnomnenjske raziskave, odpravi podporo izvajalcu in skuša najti agencijo, ki bo prikazovala vladi bolj všečne izide. Po mnenju Majde Širce je šlo v primeru Politbarometra za kompetentnega izvajalca, ki ima tudi v Evropi izjemen ugled, ni pa natančno pojasnila, zakaj naj bi imel tako velik ugled.

Razlogi niso (samo) politični Kljub pričakovanjem, da bo Janševa vlada hitro našla agencijo, ki bo s pomočjo državnih subvencij izvajala (njej všečne) javnomnenjske raziskave, se to ne bo zgodilo, saj iskanje novega izvajalca javnomnenjskih raziskav za zdaj ni predvideno, pa tudi ponudba na slovenskem trgu glede raziskav javnega mnenja ni najbolj bogata. Odpoved financiranja Politbarometra je upravičena predvsem s strokovnega vidika, saj je njegova raziskava, opravljena septembra 2004 (tik pred parlamentarnimi volitvami) pokazala, da bi LDS dobila 28 odstotkov, SDS 21, ZLSD 20, Stranka mladih Slovenije pa kar 8 odstotkov glasov. Volitve so potem pokazale obrnjeno sliko glede razmerja med LDS in SDS, saj je druga krepko premagala prvo, medtem ko je SMS, ki je po Politbarometrovi raziskavi dobila več kot NSi, izpadla iz parlamenta. Poleg tega se postavlja dvom o reprezentativnosti vzorcev in morebitnih političnih interesih pri prikazovanju izidov anket. Pričakovati je bilo mogoče, da bo nova oblast po volitvah pometla s Politbarometrom, vendar se to ni zgodilo. Mnogi to pripisujejo dejstvu, da je vlada v prvih mesecih svojega delovanja uživala visoko javnomnenjsko podporo. Razlogi za prenehanje subvencioniranja Politbarometra glede na navedena dejstva torej niso samo politični, ampak so predvsem tehnične (pogodba je veljala do konca leta) in strokovne narave. D

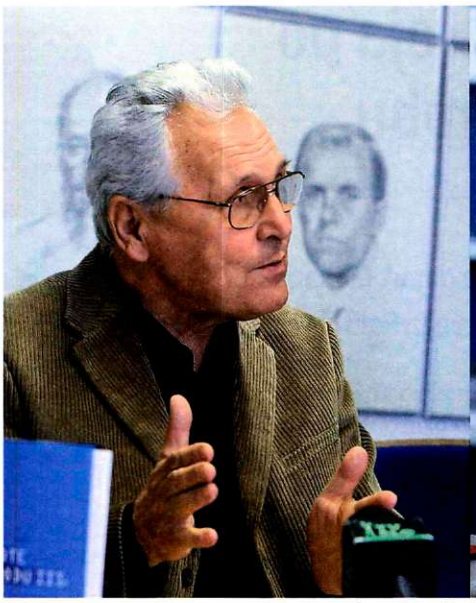

Dr. Niko Toš in dr. Slavko Kurdija, gonilni sili Politbarometra

Pri Politbarometru gre za javnomnenjsko anketo, ki je zaradi povezav njenega idejnega očeta dr. Nika Toša z Milanom Kučanom, nekdanjim prvim človekom slovenskih komunistov, na moč vprašljiva. Številni so prepričani, da je bil Politbarometer večkrat zlorabljen v politične namene.

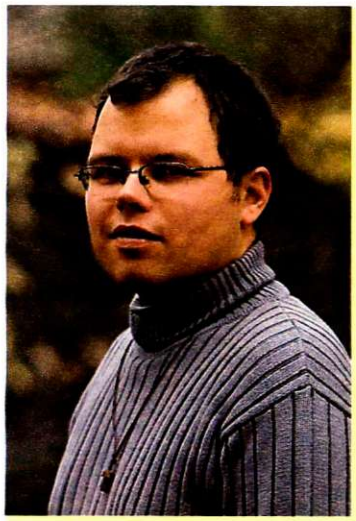

Hoja po robu

Gašper Blažič

Če ne gre Mohamed h gori, gre gora k Mohamedu. Pregovor ponazarja vlogo Toševega Politbarometra.

Dejstvo je namreč, da se je dr. Niko Toš lani upokojil le formalno, potem ko je štafetno palico Politbarometra izročil dr. Slavku Kurdiji, v ozadju pa je ostal glavni boter dogajanja. To morda niti ne bi bilo sporno, če ne bi bil dr. Toš v zadnjih letih hkrati z raziskovanjem javnega mnenja prakticiral tudi politično hojo po robu. Pri tem ni toliko moteče dejstvo, da je že od vsega začetka viden član Foruma 21 in da ga je v programski svet RTV Slovenija predlagala Liberalna akademija, kot njegovo politično angažiranje tik pred volitvami leta 2004, ko je skupaj s predsednikom zveze borcev Janezom Stanovnikom na enem izmed shodov DeSUS pozival javnost, naj na volitvah podpre tedanjo vladno koalicijo (LDS-/ZL/SD-DeSUS). Tedanje politične razmere je ocenil kot »diabolizacijo politike«, za kar je okrivil nekdanjo opozicijo oziroma sedanjo vladno koalicijo. Poleg vsega naj bi po njegovem mnenju SLS z izstopom iz vladne koalicije (v resnici ni izstopila sama, ampak je bila iz koalicije izgnana) naredila Ropu uslugo, saj je le-ta lahko za nove ministre imenoval »uspešne, prodorne in dinamične osebnosti«. Med njimi je bila seveda tudi dotedanja generalna državna tožilka Zdenka Cerar, ki je potem na volitvah kot kandidatka za poslanko gladko pogorela. In kar je za dr. Toša najhuje – vladna koalicija, ki jo je podpiral, je na volitvah izgubila, upokojenska stranka pa je vstopila v drugo vladno koalicijo.

Ob tem se seveda lahko vprašamo, ali dr. Toš s svojo hojo po robu ni delal medvedje usluge ustanovi, ki jo zastopa in v kateri deluje. Že res, da so raziskave Politbarometra izvedene strokovno in v skladu z evropskimi standardi, vendar se poraja vprašanje, ali so se doslej izidi javnomnenjskih raziskav sploh ujemali s tistimi, ki jih je dr. Toš prikazoval v javnosti. Težko je namreč verjeti, da bi profesionalni javnomnenjski raziskovalec tik pred volitvami Stranki mladih Slovenije, ki je na volitvah izpadla iz parlamenta, nameril več podpore kot Novi Sloveniji. Podobno velja tudi za merjenje javnega mnenja pred nekaterimi referendumi, kot je na primer referendum o umetni oploditvi samskih žensk; tedaj je namreč kar tričetrt volilnih upravičencev zavrnilo predlagano novelo, čeprav so izidi anket kazali bistveno drugačno sliko.

Jasno je torej, da je vlada potegnila pričakovano potezo, ko je Politbarometru izrekla nezaupnico – za to odločitev ima seveda utemeljen razlog, ki ni samo političen. Zadnje merjenje javnomnenjske podpore vladi je v tem primeru le tolažba za naivne.

Tvegana politika

Aleš Kocjan

Govor evropskega poslanca in predsednika LDS Jelka Kacina ob obletnici dražgoške bitke je bil poln protislovij.

Slednje v največji meri velja za ugotovitev, ki jo je Kacin izrekel na račun zdajšnje vlade. Dejal je namreč, da je šla politika nezaupanja, zamenjav, izključevanja in lustracij zdajšnje vlade predaleč in po njegovo presega vsako mero razuma. »V zadnjem pogovoru za Sobotno prilogo Dela predsednik vlade ne najde ene lepe besede in ene same pohvale za kogar koli, z izjemo ministra za finance. S tako metodo izmišljanja in ustvarjanja sovražnikov ne bo prišel daleč,« je dejal Kacin. Če se predsednik LDS tega zaveda ali ne, je s temi besedami orisal prav delovanje svoje stranke. Slednja namreč že vse od začetka mandata ne najde lepe besede za delo vlade. Tako je vsaka poteza, ki jo naredi vlada, s strani LDS praviloma ocenjena negativno in je LDS ne odobrava, pa naj bo še tako dobra in koristna za Slovenijo. Najlepši primer tega je bilo nedavno sprejetje pravilnika o ribolovnem območju, s katerim je Slovenija le odgovorila na nedavno sprejeti pravilnik Hrvaške, s katerim je naša soseda posegla v del slovenskega morja, ki ji ni nikoli pripadal, in utrdila svoj pogajalski položaj za naprej. Namesto da bi v LDS sprejetje pravilnika v dobro slovenskih nacionalnih interesov podprli, so začeli razglabljati o tem, kakšne incidente bi lahko povzročil, o tem, kako stoji na vprašljivih pravnih temeljih in podobno.

Seveda je jasno, da je prva naloga opozicije, da kritizira in opozarja na slabe strani dela vlade, vendar pa so še tako kritične opozicije do zdaj vedno podprle in pohvalile dobre projekte vlade. Lep primer za to je bila v prejšnjem mandatu SDS, ki je bila v parlamentu in zunaj njega sicer zelo kritična do vlade, vendar je njen predsednik Janez Janša pred volitvami, ko je analiziral delo eldeesove vlade, pohvalil to, da je slednja kljub vsemu naredila veliko za to, da smo postali polnopravna članica EZ in Nata, ali pa ko je dejal, da smo tudi po zaslugi LDS ekonomsko in politično razmeroma stabilna država.

Ker Kacin nečesa podobnega očitno ni sposoben izreči, se zdi, da svojo stranko počasi pelje v vode t. i. ekstremne opozicije, ko ni več pomembno, zakaj nekaj kritiziraš, ampak samo to, da kritiziraš. Ali je to za LDS dobro ali ne, bodo morali v LDS seveda presoditi sami, vsekakor pa pretekle izkušnje kažejo, da Slovenci strankam, ki v vsem vidijo samo slabe plati, nikoli niso bili preveč naklonjeni.

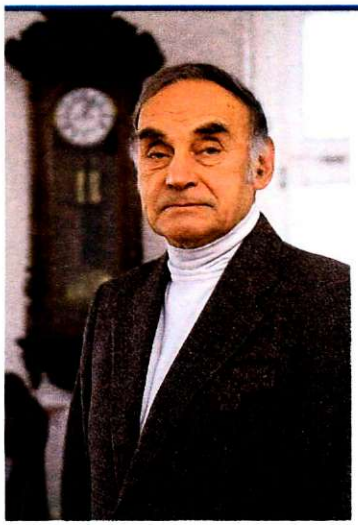

Tragedija v Pirničah

Mag. Andrej Aplenc

O tragični izgubi treh mladih življenj pred diskoteko v Pirničah je bilo mnogo napisanega v časopisih, bile so televizijske oddaje in izjave predstavnikov ustanov in oblasti. Menim pa, da to še zdaleč ni dovolj. Tragedija v Pirničah je znamenje, da je z našo družbo nekaj zelo narobe. Zato tudi moja kolumna.

Nedavno sem gledal dokumentarno oddajo o tem, zakaj se je neka hotelska zgradba v Šanghaju kar na lepem, sama od sebe podrla in pod seboj pokopala ljudi. Inženirska analiza v začetku ni pokazala ničesar. Znano je bilo le, da je uslužbenka v baru malo pred zrušitvijo opazila, da je v enem izmed betonskih podpornih stebrov nenadoma nastala razpoka in da je stensko ogledalo, pred katerim se je plesalka ličila pred nastopom, kar nenadoma počilo. Raziskava je bila v slepi ulici, dokler se preiskovalci niso preverili statičnih izračunov, ki so bili narejeni ob postavitvi stavbe. Izkazalo se je, da je bila v njih huda napaka, stavba je skoraj po čudežu, preobremenjena in na robu zrušitve, stala celih 15 let.

Teza, da so tri tragične smrti v Pirničah analogno razpoka v stebru in počeno ogledalo v vrednostni in pravni stavbi naše družbe, je vredna premisleka. Prav je, da se iščejo napake, kot so malomarno poslovanje in prelaganje odgovornosti v vseh institucijah, ki so bile omenjene v medijih, na tržnem inšpektoratu, v gradbeni inšpekciji, v delu sodnikov za prekrške, v policiji in tako naprej. To, naj bi obstajalo uporabno dovoljenje za objekt, ki je bil že porušen, novi, v katerem se je zgodila tragedija, pa naj bi bil v neskladju z gradbenim dovoljenjem, naj varovalna družba ne bi imela ustreznega dovoljenja, da ni bilo dovolj varnostnikov in tako naprej, je za nas, ki verjamemo v pravno državo, dobesedno neverjetno, vendar ne razloži pravih vzrokov tragedije. Vse to bi namreč lahko obstajalo, tragedije pa ne bi bilo, če ne bi bilo tam divjaške množice, ki je neposredno povzročila tri smrti. Ta je bila pač taka, kakršno so jo vzgojili, in v tem je analogija z zgradbo vrednot v naši družbi. Tri smrti so tri razpoke in vprašanje je, kako solidna je naša zgradba vrednot. Osebno menim, da je z njo nekaj hudo narobe, tisti, ki so ji vtisnili temeljne kriterije in usmeritve, so naredili v svojih izračunih napake, ki se že maščujejo in se še bodo hudo maščevale nad celim narodom.

To sicer že dolgo vemo. Tranzicijski prehod v konkurenčno gospodarstvo in v uveljavljanje človekovih pravic je zaznamovan s hudimi odkloni. Politični klientelizem, ki je pravo nasprotje zdrave konkurence, nepojmljivo nezasluženo bogatenje posameznikov v družbi, ki je bila navajena na nekakšen egalitarizem, finančne afere brez sodnega epiloga, uveljavljanje tako imenovanih človekovih pravic posameznikov na pravno skrivljen način in ne glede na to, da s tem kršijo temeljne človekove pravice drugih, so norme naše tranzicije. Družba jih je dojemala in jih je bila prisiljena sprejemati. Mladostniki pa so brez vsakih življenjskih izkušenj kakor mehko testo zadeve, za katere smo vedeli, da so hudo narobe, sprejemali kot dano normo. Pretepi v šolah, prodaja mamil dijakom, otroška igrišča, posejana z iglami, dnevni napadi uživalcev mamil na mladoletnike in stare ljudi, t. i. marihuana marši, ki jih vsako leto organizira nekakšna študentska organizacija na račun dela študentov, podpora ljubljanske mestne uprave tem maršem in tako naprej, vse to protizakonito dogajanje, ki je značilnost liberalizma v njegovi najbolj sprevrženi obliki, so zanje sestavni del življenja, ki jim ga predstavlja družba. Tragedija v Pirničah se je, če tako rečem, morala prej ali slej zgoditi.

> Potrebna je temeljita sprememba v vzgoji vrednot v šolah, v sodstvu in ne nazadnje v spoznanju na številnih drugih področjih

To je pač moja razlaga. Nedvomno so za avtoritativno razlago poklicani profesionalni sociologi in psihologi, kar se bo tudi prav gotovo zgodilo. Nisem pa edini, ki meni, da so temeljne vrednote in pravice v naši družbi napačno postavljene, ali bolje rečeno, da jih ni. Potrebna je temeljita sprememba v vzgoji vrednot v šolah, v sodstvu in ne nazadnje v spoznanju, da policija ni tu zato, da se nenehoma opravičuje, ker naj bi stalno kršila človekove pravice vsakomur, ampak zato, da večini zagotovi varnost in možnost uživanja človekovih pravic.

Uresničene sanje

Aleš Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Dr. Jožeta Pučnika mnogi označujejo za eno najpomembnejših osebnosti slovenske osamosvojitve in demokratizacije. Če bi bil danes še živ, bi z zadovoljstvom ugotovil, da se je uresničil velik del tistega, za kar si je sam dolga leta prizadeval.

Jože Pučnik se je rodil leta 1932 v kmečki družini na Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici. Po osnovni šoli se je vpisal na klasično gimnazijo v Mariboru. Po uspešno opravljeni maturi leta 1953 je vpisal študij filozofije in primerjalne književnosti v Ljubljani in leta 1958 diplomiral. Že takrat je začel pisati kritične politične prispevke in jih objavljal v Reviji 57. Takratno oblast je zmotil predvsem njegov prispevek z naslovom Naša družbena stvarnost in naše iluzije, zaradi česar ga je leta 1958 aretirala in dala zapreti. Obsojen je bil na devet let, odslužil jih je pet.

Po prihodu iz zapora Pučnik ni miroval. Začel je sodelovati pri reviji Perspektive. V njej je objavil več prispevkov, med drugim za takratno partijsko oblast sporni članek O dilemah našega kmetijstva, v katerem je kritiziral takratno kolektivizacijo slovenskega kmetijstva. Zaradi članka so ga znova zaprli. V zaporu je ostal dve leti.

Odhod v tujino in vrnitev Ker v Sloveniji po vrnitvi iz zapora za Pučnika ni bilo dela, je leta 1966 odšel v Nemčijo. Ker mu ljubljanska univerza ni hotela izdati potrdila o opravljeni diplomi, se je v Hamburgu znova vpisal na univerzo. Kljub težkemu fizičnemu delu po raznih tovarnah je presenetljivo hitro diplomiral in nato še doktoriral. Leta 1971, pet let po odhodu iz Slovenije, je že imel v žepu doktorat, s katerim se je nato še isto leto zaposlil na Univerzi v Lünebergu. Čeprav je imel kot profesor v Nemčiji lepo službo in življenje, mu misel na Slovenijo ves čas ni dala miru. Tako se je konec osemdesetih let vrnil v domovino, kjer je prevzel vodenje Demosa in s tem tudi gibanja za demokratizacijo in osamosvojitev Slovenije. Kot v zborniku Pučnikova znanstvena in politična misel piše Janez Janša, je bila njegova največja vrlina v času osamosvajanja, da je imel zelo stvaren pogled na dejanske razmere in da je natančno vedel, kdaj je za kaj pravi čas: »Pučnik je bil eden tistih v takratnem Demosu, ki je imel zelo stvarne poglede na to, kako lahko država sploh nastane in kako se zavaruje njen obstoj ... To, kar je Pučnik delal v ozadju vidne dnevne politike, je ključno pripomoglo k temu, da Slovenija takrat ni popuščala ...« Kot ključnega moža za osamosvojitev Slovenije Pučnika v svojem prispevku v istem zborniku vidi tudi nekdanji ustavni sodnik Tone Jerovšek, ko opisuje dogodek, ki je pripeljal do sestanka v Poljčah, na katerem so sprejeli odločitev o osamosvojitvi: »Dr. Jambrek, takrat pred-

»Postavljal je standarde, ki jim je težko slediti«

Kako sta Pučnika videla kot osebnost in kakšna je bila njegova vloga v procesu demokratizacije, smo povprašali nekdanjega predsednika in Pučnikovega protikandidata na predsedniških volitvah leta 1992 Milana Kučana in tesnega Pučnikovega strankarskega sodelavca Milana Zvera.

Nekdanji predsednik Milan Kučan

Kakšna osebnost se vam je zdel dr. Jože Pučnik?

Dr. Jože Pučnik je bil samosvoja, razmišljajoča, zavzeta in zelo premočrtna osebnost, do skrajnosti privržena svojim idejam in pogledom. Zaradi njegovih političnih in življenjskih izkušenj, tudi tistih iz sveta, je njegov vstop v slovenski politični prostor predstavljal pomemben pozitiven prispevek k celoti premislekov o demokratizaciji in slovenskem osamosvojitvenem procesu.

Leta 1992 ste se z njim neposredno pomerili na volitvah za predsednika države. Kaj vam je od takrat v povezavi z njim ostalo najbolj v spominu?

Bil je spoštljiv in spoštovanja vreden protikandidat v predvolilni kampanji za predsednika predsedstva republike. Svoje misli je formuliral zelo jasno, čeprav je bil po mojem takratnem prepričanju njegov volilni program naravnan preveč v preteklost. Morda zato, ker je slabše poznal jugoslovanske realnosti, morda pa tudi zgolj zaradi logike, ki jo narekuje volilna tekma. Po volitvah je postal pomemben del političnega vodstva Slovenije, ki je prevzelo odgovornost za prihodnost Slovencev, uspešno izpeljalo projekt samostojne slovenske države in pripravilo temelje za proces gospodarskih in političnih sprememb. Najino sodelovanje v času, ko je bil podpredsednik vlade, je bilo dobro in zelo korektno.

Milan Zver, Pučnikov strankarski kolega

Kakšna osebnost je bil za vas dr. Jože Pučnik?

Jože Pučnik je pri svojem delu in v življenju postavljal standarde, ki jim je težko slediti. Bil je visoko etična in moralna osebnost. Najprej se je strogo držal načela, da je človek predvsem svobodoljuben in avtonomen subjekt. Taka neodvisna racionalistična drža ga je zaznamovala za vse življenje. In prav to mu je v prejšnjem režimu, ki ni maral takšnih osebnosti, povzročilo ogromne težave.

Njegova druga temeljna lastnost je bila zavzemanje za skupno dobro. Jože Pučnik je imel

čut za skupnost, prav zato se je odrekel lastnim koristim in posvečal vso pozornost zlasti Sloveniji, ki jo je neizmerno ljubil. Ker je bil privrženec naše politične opcije, je treba reči, da je v vsem tem, kar počnemo danes, in v vsem, kar smo dosegli, vgrajeno tudi Jožetovo preteklo delo.

Kakšno vlogo je po vašem mnenju odigral v času demokratizacije Slovenije?

Jože Pučnik je bil zelo odločen človek, kadar je iskal ključne odgovore na ključna vprašanja. Prav njegova odločnost je močno vplivala na politično ozračje v Sloveniji konec osemdesetih let in v začetku devetdesetih, ko se je Slovenija osamosvojila in demokratizirala. Njegov prispevek je bil ključen in predsednik Janez Janša je dejal, da je bil Jože Pučnik človek velikih odločitev. S tako opredelitvijo se popolnoma strinjam.

sednik Ustavnega sodišča RS, mi je pri kosilu na sodišču rekel, da je Demos pozabil na osamosvojitev oziroma da je nova oblast pozabila na osamosvojitev. Kaj če bi naredili sestanek o tem in se o tem pogovorili ... Tako smo se dobili dr. Jambrek, dr. Hribar in jaz v Jambrekovi pisarni na ustavnem sodišču in ugotovili, da je za osamosvojitev pravi čas. Z Jambrekom sva se napotila k takratnemu predsedniku slovenske skupščine dr. Bučarju in mu povedala, da pač mislimo, da je nastopil čas za pristop k ustreznim dejanjem parlamenta, ki naj sprejme odločitev o osamosvojitvi. Dr. Bučar je rekel, da misli, da smo mi kot siamski dvojčki s Hrvati vezani na izstop iz Jugoslavije, da Hrvatje niso pripravljeni in da ni pravi čas. Ko sva z Jambrekom še naprej trdno vztrajala, da je to zadnji čas, se je predsednik tako razburil, da je šel iz pisarne ... Dr. Jambrek je poklical Pučnika, spet na ustavno sodišče, kjer sva mu razložila, za kaj gre. Rekel je, da je treba pri priči sklicati sestanek ... Prav po zaslugi trdne odločenosti Pučnika kot predsednika Demosa, da zagotovi podporo in omogoči realizacijo tega sestanka, so se Poljče dejansko zgodile.«

Razočaran nad tranzicijo

Ko je bila izpeljana osamosvojitev in ko se je decembra 1991 takratni Demos, potem ko mu je uspelo uresničiti vse glavne projekte, razpustil, se je Pučnik v veliki meri posvetil delu v današnji SDS (vodil jo je do leta 1993, ko je svoje mesto prepustil Janezu Janši) in delu v parlamentarni komisiji, ▶

Pučnik je bil nepogrešljiv motor Demosa.

Leta 1992 se je na volitvah pomeril z Milanom Kučanom.

ki je preiskovala povojne poboje. Ker delo v tej komisiji ni steklo tako, kot bi moralo, blokirali so ga predvsem poslanci današnje SD, in ker pri takratni politiki na splošno ni bilo posluha za preiskovanje pobojev, je bilo pri njem opaziti precejšnjo mero razočaranja. Leta 2001 je tako v pogovoru za revijo Ampak o raziskovanju povojnih pobojev dejal: »Kljub temu, da imamo kazensko zakonodajo, ki konkretno inkriminira povojne in medvojne zločine, ni bil do danes sprožen niti en sodni proces proti vodilnim organizatorjem v Ozni in Knoju, pa tudi ne proti onim, ki so v tistih letih sedeli v politbiroju KPS.« Precej je bil razočaran tudi nad političnim in siceršnjim razvojem države, saj ni šel v smer, ki bi si jo želel sam. Leta 2001 je v intervjuju za Demokracijo na vprašanje, kako gleda na dotedanji razvoj države, odgovoril: »Imeli smo dve nalogi: osamosvojitev Slovenije od Beograda ... Druga naloga je bila modernizacija Slovenije. Se pravi iz Slovenije narediti normalno evropsko državo, ki je pravna in socialna. Državo, ki je urejena.

Pučnik s svojim najtesnejšim sodelavcem Janezom Janšo in Barbaro Brezigar

Z novo vlado se uresničuje velik del Pučnikovih želja.

Tretja obletnica smrti velikega demokrata Pučnika

Državo, v kateri imajo vsi državljani približno iste možnosti za uspeh oziroma neuspeh. Državo, ki bo znala nacionalne resurse – na primer banke, zavarovalnice, družbeno lastnino itn. – pravično distribuirati. Ti dve nalogi sta zelo težki in žal se je uresničila samo prva.« Poleg tega je bil, kot pravi v istem intervjuju, prepričan, da je treba Slovenijo strukturno modernizirati, da je treba v gospodarstvu, sodstvu in upravi marsikaj spremeniti, da bodo institucije predstavljale celovito enoto, ki bo lahko delovala brez monopolne partije z absolutnimi pooblastili.

So ideali uresničeni? No, če bi Pučnik še živel, bi bila njegova ocena posameznih področij in splošnega razvoja države nedvomno veliko boljša. V času, ki je minil od Pučnikove smrti, smo vstopili v Evropsko zvezo in Nato in s tem postali normalna evropska država, kar je bila ena njegovih največjih želja. Lani decembra smo, če seveda odštejemo kratko ero Bajukove vlade in Demosa, ki je bil politično precej raznolika tvorba, prvič v zgodovini Slovenije dobili vlado, v kateri imajo večino pomladne stranke, s čimer se je uresničila Pučnikova želja, da bi vlado prevzele stranke, ki ne izhajajo iz nekdanjega enopartijskega sistema. Počasi se uresničujejo tudi Pučnikove želje za reformo gospodarstva, sodstva in uprave; vlada je lani jeseni predstavila obsežen sveženj gospodarskih in socialnih reform, na področju sodstva si je pravosodni minister Lovro Šturm zadal nalogo odpraviti sodne zaostanke do leta 2010, reformo javne uprave pa postopoma že od začetka mandata izvaja minister Gregor Virant. S prihodom nove vlade se je spremenil tudi odnos do raziskovanja povojnih pobojev. Tako smo z ovadbo Mitje Ribičiča za genocid doživeli sploh prvo ovadbo katerega od ljudi, ki naj bi bili sodelovali pri povojnih pobojih, ustrezno naj bi se spremenili t. i. vojni zakoni in podobno.

Skratka, tri leta po Pučnikovi smrti se zdi, da se je uresničil velik del tistega, za kar si se Pučnik vseskozi prizadeval, medtem ko se bo preostali del najverjetneje uresničil v prihodnjih letih. Zasluga za to je v veliki meri tudi njegova. D

ANKETA

Je Tošev Politbarometer verodostojna javnomnenjska raziskava?

a) da
b) ne
c) ne vem

Odgovorite na *www.demokracija.si*

Rezultati preteklega tedna

Kakšen se vam zdi odnos vlade do Katoliške cerkve?

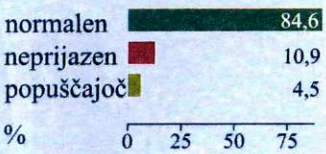

Glasovalo: 751

DEMOKRACIJA spletna

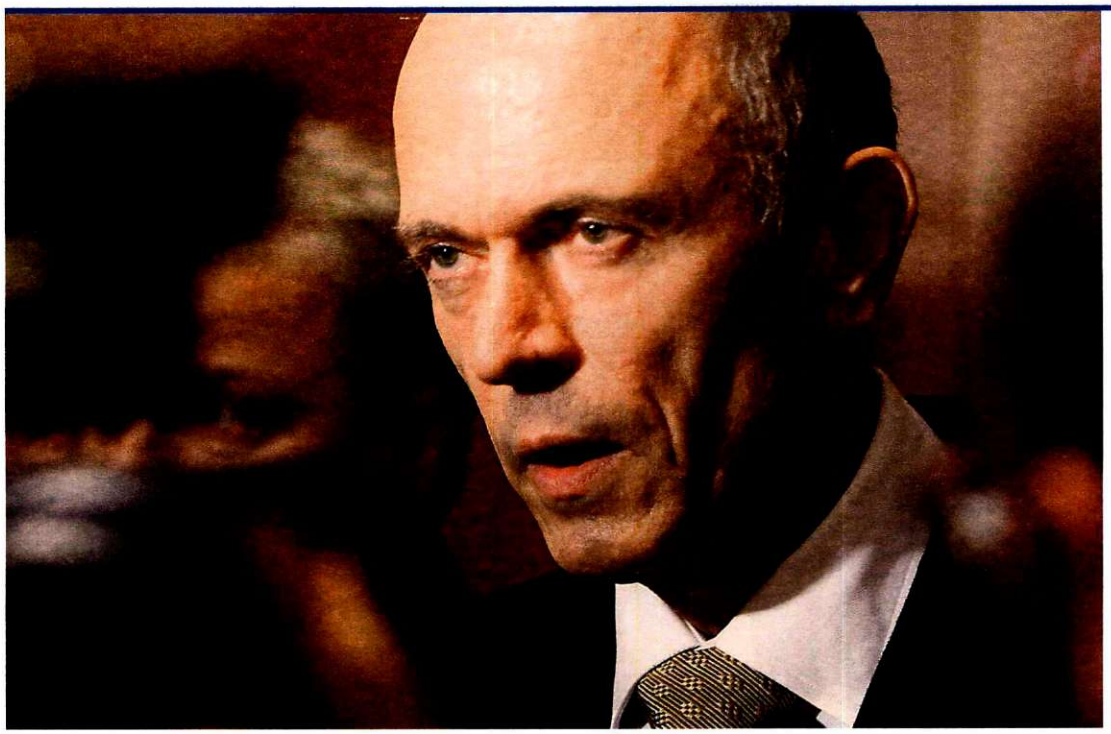

Drnovškova preobrazba

Mitja Volčanšek, foto: arhiv Demokracije

Predsednik države v novo leto ni vstopil s priložnostnimi voščili, marveč z vrsto stvarnih mnenj in predlogov, ki jih je v ponedeljek predstavil širši javnosti.

Janez Drnovšek je pripravil pisma o različnih aktualnih temah, o katerih je govoril tudi pred novinarji. V pismu predsednikom vlade, državnega zbora in parlamentarnih strank je pokazal naklonjenost do vladnega predloga ustavnega zakona o t. i. izbrisanih, saj je presodil, da je čas za dosego končnega dogovora. Gre za vprašanje pravne države, ki je tudi vprašanje nacionalnega interesa in od strank terja dogovor. Kljub nekaterim pomislekom glede predloga ustavnega zakona pomeni ta po Drnovškovo sprejemljivo podlago za nadaljnje medstrankarsko dogovarjanje.

Pomoč Darfurju Drnovšek je že konec tedna mednarodni skupnosti poslal apel za rešitev humanitarne katastrofe v afriški pokrajini Darfur na zahodu Sudana. V ta namen je svojo pobudo naslovil na generalnega sekretarja ZN Kofija Anana ter na predsednik več držav in generalne sekretarje svetovnih organizacij, poleg teh pa še na vrsto politikov, književnikov in osebnosti iz sveta popularne kulture. Pozval jih je, naj človeštvo opozorijo na katastrofo, ki se dogaja pred očmi vsega sveta. ZN naj skličejo izredno zasedanje varnostnega sveta (VS) in predlagajo takojšnje humanitarno posredovanje, po Drnovškovem predlogu naj bi se v projekt s svojimi prevoznimi zmogljivostmi vključil tudi NATO.

Predsednik se ne slepi, saj je VS to temo v preteklosti večkrat neuspešno načel, prav zato poskuša vplivati na politike prek širše javnosti. Prepletanje različnih interesov je namreč do sedaj blokiralo reševanje tega tako z etničnega kot z verskega vidika zapletenega vprašanja. Čeprav utegne njegova pobuda doživeti neuspeh, je Drnovšek prepričan, »da je vredno poskusiti,« saj »slabše, kot je sedaj, ne more biti«. Poleg tega bi se naša država s to pobudo lahko pomembno mednarodno profilirala, meni Drnovšek.

Predsednik je že pridobil tudi načelno podporo premierja Janše in pričakuje aktivno vključitev vlade v projekt, ki predvideva zgraditev begunskega taborišča. Poleg neposredne pomoči predsednik snuje tudi politično akcijo, ki bi v prvi vrsti pripomogla k umiritvi političnih razmer, kar je pogoj za nadaljevanje humanitarne dejavnosti. V času, ko to pišemo, pa še ni jasno, ali se bo Drnovšek udeležil jutrišnjega zasedanja VS, na katerem bodo obravnavali razmere v Sudanu.

> Drnovšek je glede Darfurja prepričan, »da je vredno poskusiti«, saj »slabše, kot je sedaj, ne more biti«.

Preveč pisem? Dolgoletni predsednik vlade je v ponedeljek sprožil še dve pobudi, naslovljeni na slovenskega premierja. V prvi ga poziva, naj pomaga delavcem podjetja Feroterm iz Selnice ob Dravi, ki so jih delodajalci, tako Drnovšek, nezakonito in nepošteno izigrali. V pismu Janši je predsednik spomnil tudi na opozorila strokovnjakov o podnebnih spremembah in na smotrnost ustanovitve posebne vladne ustanove za to področje ter predlagal ukrepanje za zmanjšanje nevarnosti poplav v Ljubljani in okolici.

Za mnenje o raznoliki dejavnosti predsednika Drnovška in razlogih zanjo smo vprašali psihologa dr. Janeka Muska. Slednji je kot razlog za pobudo o Darfurju navedel »spoznanje, da je predsednik države ... moralno dolžan opozoriti, da mora svet z vsemi sredstvi preprečiti nadaljevanje strahotne humanitarne katastrofe ... še posebej ob tem, ko njegovi kolegi ... tega ne zmorejo ali ne tvegajo«. Musek bolj kot razloge poudarja vsebino, urgentnost in modrost predsednikovih notranje- in zunanjepolitičnih pobud. S tega vidika, pravi Musek, je Drnovškova pobuda za Darfur povsem na mestu. Še več, »onemogočanje ciljev te pobude pomeni soodgovornost in sokrivdo« za tamkajšnje stanje.

Dr. Matej Makarovič s fakultete za družbene vede domneva, da pri spremembi v predsednikovem ravnanju ne gre le "za novo podobo, temveč tudi za dejanske premike na osebnostni ravni", in torej zavrača možnost vpliva zunanjih dejavnikov. Za Makaroviča je predsednikovo stališče do zakona o izbrisanih spodbudno, čeprav lahko na medstrankarski dialog vpliva le posredno.

Predsednik je po Makarovičevem mnenju v "zunanjepolitičnih" nastopih večinoma "povedal splošno znane stvari, o katerih pa se iz pragmatičnih razlogov navadno molči". Makarovič v takem početju ne vidi mednarodnih kontraproduktivnih posledic, čeprav "bi veljalo Drnovšku sugerirati nekoliko več sistematičnega premisleka ... in več koordinacije z vlado". D

Vrsta pred okencem uprave enote

Odpravljanje privilegijev

Mitja Volčanšek, foto: arhiv Demokracije, Gregor Pohleven

Novela zakona o javnih uslužbencih, ki je začela veljati pred dnevi, prinaša številne novosti, druži pa jih želja po izenačitvi javnega in zasebnega sektorja.

Namen zakona je po besedah ministra za javno upravo Gregorja Viranta izboljšati učinkovitost javne uprave in postaviti pogoje za zmanjšanje števila zaposlenih. Odzivi sindikatov, ki jih je novela prizadela, so bili različni, glasni pa so bili predvsem nasprotniki sprememb.

Neupravičeni očitki Najpomembnejše novosti, ki jih zakon prinaša, so končale v drugem planu zaradi medijsko najbolj problematiziranega vprašanja – možnosti odpuščanja direktorjev iz nekrivdnih razlogov. Omenjena »sporna« možnost, ki naj bi dala prosto pot »kadrovskemu cunamiju« v javni upravi, se je izkazala za prenapihnjeno, saj so bile zamenjave maloštevilčne; doslej je bilo zamenjanih le sedem funkcionarjev. V primeru zamenljivosti najvišjih uradnikov sedanja novela upošteva razsodbo ustavnega sodišča, ki je ugotovilo, da v neskladju z ustavo ni možnost zamenjav ob nastopu nove vlade, marveč le časovna neomejenost te možnosti skozi ves mandat.

Izenačeni z gospodarstvom Pa si oglejmo bistvene spremembe, ki jih predvideva zakon in naj bi izenačile položaj zaposlenih v javni upravi z delavci v zasebnem sektorju. Novela poenostavlja možnost odpovedi delovnega razmerja zaradi slabega dela, neučinkovitosti, kršitve delovnih obveznosti in zlorab. Preprostejši bo tudi postopek odločanja o pritožbah iz delovnega razmerja, kajti morebitna pritožba ne bo zadržala izvršitve, razen v primeru odpovedi pogodbe o zaposlitvi.

Drago Ščernjavič

Ministri bodo tako postali bolj podobni menedžerjem v podjetjih, saj ne bodo imeli več zvezanih rok pri odpuščanju zaposlenih, kar hkrati pomeni, da se ne bo več mogoče izgovarjati z razpoložljivimi kadri. Na ta način se bo povečala tudi odgovornost vodilnih.

Tudi kadrovski postopki bodo bistveno poenostavljeni, na primer javni natečaji, ki bodo obvezno objavljeni na spletni strani ministrstva za javno upravo. Izbor kandidatov za mesta v državni upravi bo kakovostnejši, saj se bodo pri izbiri kot delovne izkušnje po novem upoštevali tudi delo v tujini in razne oblike pogodbenega dela. Zakon med drugim odpravlja prevelika razlikovanja med uradniškimi in strokovnimi delovnimi

mesti, v usklajevanju s sindikati pa je prav tako predvidena poenostavitev sistema ocenjevanja delovne uspešnosti in napredovanja.

Zmanjšanje stroškov Virant zavrača po njegovo pavšalne ocene, da se v javni upravi malo dela. Priznava pa, da so delovne obremenitve precej neenakomerne. Spremembe zakona so usmerjene v to, da ne bi zaradi nekaterih trpel ugled celotne uprave.

Poudarek zakona je tudi na racionalizaciji poslovanja, ki naj bi jo dosegli z uvedbo možnosti odpovedi tistim delavcem, ki izpolnjujejo pogoje za upokojitev (teh je v javni upravi ta čas okoli 200). Po upokojitvi ali odhodu delavca na drugo delovno mesto bodo delovno mesto odpravili, če bo seveda delovno nalogo mogoče opustiti. Več bo tudi možnosti zaposlovanja za določen čas. Takšna racionalizacija, ki vključuje zmanjšanje števila zaposlenih, je navsezadnje v skladu z načrtovanim sprejetjem restriktivnejšega kadrovskega načrta tako za tekoče kot za naslednje leto. Mimogrede je bilo rahlo zmanjšanje števila zaposlenih v javni upravi ob upoštevanju istih statističnih kriterijev mogoče opaziti že v minulem letu.

Spremembo predstavlja tudi odprava 100-odstotnega nadomestila za bolniški stalež za prvih 30 dni za zaposlene v policiji in upravi za izvrševanje kazenskih sankcij (po novo bodo upravičeni do 90-odstotnega nadomestila). S tem se nadaljuje odpravljanje privilegijev, s čimer pa je vlada začela pri sebi ter pri poslancih državnega zbora. Zakon prinaša med drugim še poenostavitev postopkov premeščanja uslužbencev zaradi delovnih potreb.

Virant je že napovedal, da bo z denarjem, ki ga bo država prihranila z odpuščanjem presežnih delavcev, nastala tudi možnost nagrajevanja uspešnejših, kar naj bi povečalo motivacijo in kakovost dela v upravi. Za delovno uspešnost bodo javni uslužbenci lahko prejemali dodatnih 20 odstotkov osnovne plače, za povečan obseg dela pa še nadaljnjih 35 odstotkov.

Minister je ob predstavitvi novele napovedal tudi nadzor, ki bi odkrival zlorabe. Preverili so diplome približno polovice zaposlenih in ugotovili 14 nepravilnosti, 10 delovnih razmerij pa pretrgali. Nadalje bodo preverjali tudi upravičenost do potnih stroškov. Ko bo ugotovljeno, da se nekomu vračajo potni stroški na podlagi prijavljenega oddaljenega stalnega prebivališča, medtem ko živi bliže delovnemu mestu, bo odpustitev edina mogoča sankcija.

Minister za javno upravo Gregor Virant

Pomisleki sindikatov Tako se uresničujejo napovedi o odpravljanju privilegijev, ki jih je pred meseci slikovito opisal minister za gospodarstvo Andrej Vizjak, ko je dejal, da državni uradniki ne morejo biti zaščiteni kot polarni medvedi. Razumljivo pa je, da so nove zakonske rešitve naletele na nasprotovanje nekaterih sindikatov, v prvi vrsti Sindikata državnih in družbenih organov Slovenije (SDDO). Njegov vodja Drago Ščernjavič, o čigar sporni preteklosti smo v Demokraciji že pisali, je tako že lani zavrnil možnost zamenjave vodilnih funkcionarjev iz nekrivdnih razlogov. V sindikatu zavračajo predvsem izenačitev z zasebnim sektorjem, ki jo prinaša poenostavljanje postopkov odpuščanja iz krivdnih razlogov, nesposobnosti ter tudi iz poslovnih razlogov. Za mnenje smo se obrnili na SDDO, a do oddaje članka v tisk žal nismo dobili odgovorov na vprašanja.

Tudi v Policijskem sindikatu Slovenije (PSS) nasprotujejo novostim, ki jih prinaša zakon. Najbolj jih moti odprava polnega nadomestila za bolniški stalež. Vendar je v ozadju verjetno tudi bojazen pred razkritjem nepravilnosti. Vsaj tako bi lahko sklepali iz debate na spletnem forumu PSS, ki prav tako dokazuje, da v sindikatu ne vlada enoznačno, izključno negativno stališče do zakona. Številni in dokaj enostransko informirani gostje foruma zakon kritizirajo, najdejo pa se tudi takšni, ki napovedane ministrove ukrepe, predvsem tiste v zvezi s preverjanjem nepravilnosti, podpirajo, kolikor bodo z njimi dejansko stopili na prste tistim, »ki goljufajo in nezakonito dobivajo prevozne stroške«. Eden od udeležencev foruma tako navaja vsaj dva primera, ko je policist izkoriščal pomanjkanje nadzora, in poudarja, da jih je po njegovo še več. Dodaten dokaz torej, da javna uprava in policija nujno potrebujeta prevetritev, in to zakon tudi prinaša. D

Ministri bodo postali bolj podobni menedžerjem v podjetjih, saj ne bodo imeli več zvezanih rok pri odslovitvi zaposlenih.

Tudi policijski sindikat nasprotuje noveli zakona.

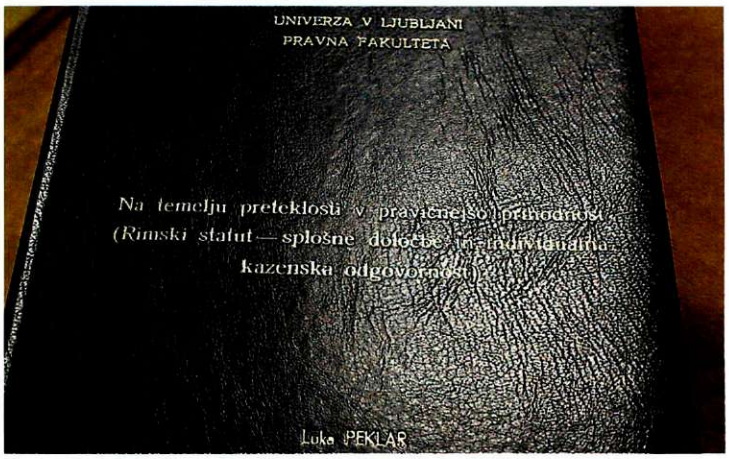

Na ministrstvu so se po aferi Peklar lotili preverjanja diplom zaposlenih.

DOSJE INTEREUROPA

Lovke obalne hobotnice nočejo iz Intereurope.

Pavlihova hobotnica se ne da

1. del

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije, Gregor Pohleven, Z. Primožič/FPA

V Intereuropi izbirajo predsednika in člane uprave, za vodilna mesta pa se potegujejo tudi ljudje, za katere smo v Demokraciji že razkrili, da so del t. i. obalne hobotnice, ko jo vodita Marko Pavliha, vpliven član LDS, in Livijo Jakomin, vpliven lokalni veljak.

V Intereuropi pa je preveč neznank in nedorečenih poslovnih odločitev, da bi tem ljudem lahko zaupali vodenje družbe in s tem prikrili dejansko stanje.

Odstiranje Javnost je o tem, da v Intereuropi ni vse tako, kot bi moralo biti, prvič nekoliko podrobneje izvedela pred vstopom Slovenije v EU. Takrat je prišlo na dan, da uprava družbe ni najbolj pripravljena na vstop, čeprav je imela časa za pripravo na pretek. Pozneje se je izkazalo, da je Intereuropa takrat odpustila več zaposlenih, do afere pa je prišlo, ko se je izkazalo, da so nekateri »odpuščeni« delali dalje, hkrati pa so se bili primorani prijaviti na zavodu za zaposlovanje. Več dni so delali torej na črno. Razlog za to je bil pridobivanje državnega denarja za ohranjanje delovnih mest. Ko so očitno nezadovoljni zaposleni o tem obvestili javnost, je vodstvo te delavce nemudoma poslalo domov, tako da inšpektorji, ki so se pojavili v prostorih Intereurope, niso ugotovili nepravilnosti. Prava farsa je nastala, ko so nekatere odpuščene spet zaposlili, in sicer za določen čas, hkrati pa so jim za opravljanje istega dela, kot so ga opravljali, preden so jih odpustili, znižali plače za toliko, da so delavci s tem odplačali odpravnino, ki so jo prejeli, ko so jih odpustili. Hkrati naj bi bili vsaj za petino znižali plače tudi nekaterim drugim delavcem. Posebno naj bi bili na udaru v mariborski poslovalnici. Pri tem naj bi bili družbo zapuščali najbolj usposobljeni kadri, ki danes pravijo, da si nekateri vodilni prav prizadevajo za to, da bi poslovni partnerji odšli drugam. Tudi kadrovanje znotraj sistema naj bi bilo takšno, da posebno po zadnjih volitvah na nekatera vodstvena delovna mesta nameščajo ljudi, ki so bili v preteklih letih lojalni prejšnji oblasti. Ppri tem opozarjajo, da se je za sodelovanje z Intereuropo zanimal tudi Robert Bosch, vendar je misel na to opustil zaradi pasivnosti vodstva in zato, ker družba nima razvitih logističnih procesov. Roke so dvignili še v Henklu in Gorenju.

Livijo Jakomin skrbi za sinovo kariero.

Finančno poslovanje Tečaj Intereuropine delnice se je v letu

Marko Pavliha ne odneha.

Jože Kranjc, direktor Intereurope

2005 znižal za tretjino (z 8 tisoč na 5.300 tolarjev), kar naj bi bilo odraz mnogih dejavnikov, predvsem pa znižanja tržne uspešnosti družbe. Intereuropa naj bi bila nastrogih kriterijev kritičnih nadzornih točk, saj na ravni koncerna nima razvite ustrezne procesne analize oziroma ni ustrezno tehnološko opremljena; nekatere

Nekdanji obveščevalec Andrej Lovšin, danes pa podjetnik, se je po pomoč zatekel kar k predsedniku Foruma 21.

mreč več kot polovico realizacije dosegla s finančnimi transakcijami in tudi z odprodajo lastniških deležev v nekaterih družbah (primer Simobila v zadnjem mesecu). Po naših podatkih je zelo nizek tudi donos na kvadratni meter skladiščne površine.

Neustrezna opremljenost Po naših podatkih družba razen redkih izjem ni sposobna izpolnjevati pomanjkljivosti naj bi bile povezane tudi s sistemom kakovosti, ki ga v nekaterih ključnih segmentih niti ne podpirajo. Poleg tega Intereuropa informacijsko ni sposobna podpreti niti sledenja niti izvora blaga in pošiljk.

Druge nepravilnosti Intereuropa je v preteklosti prevzela več podjetij ali pa se je z njimi povezala. Pri tem naj bi bila vsaj eno izmed njih, to je družbo Speka iz Prage, najprej kupila, nato pa ga pognala v stečaj. Poleg tega je v Mariboru prodala nekatera skladišča, pri čemer naj bi bila cena zelo sporna. Po naših podatkih so prodali edino skladišče v Mariboru, ki je bilo opremljeno s kamionsko zapornico. Skladiščne prostore so prodali tudi v Celju. Očitki letijo tudi na prodajo parkirišča v Mariboru, ki ga je Intereuropa prodala po 60 evrov za kvadratni meter, čeprav so ga pol leta pred prodajo opremili s sistemom prepoznavanja registrskih tablic tovornjakov, za kar so plačali 50 milijonov tolarjev. Dodajmo, da je na primer Bauhaus v približno istem delu za kvadratni meter kmetijskega zemljišča plačal 100 evrov. Intereuropino parkirišče je bilo v celoti ograjeno in opremljeno.

Informacijski sistem Družba ima težave tudi z informacijskim sistemom, saj je v bistvu odvisna od le nekaj programerjev. Kritike letijo tudi na t. i. projekt ISPRO, katerega boter naj bi bil Milan Jelenc. Stroški projekta naj bi bili skoraj dvakrat višji, kot jih je vodstvo družbe pravljeno priznati (namesto 2,4 milijona evrov naj bi znašali 4,2 milijona tolarjev).

Nadaljevanje O nekaterih stvareh smo govorili z Jožetom Kranjcem, vršilcem dolžnosti in nekdanjim predsednikom uprave, zadeve pa raziskujemo tudi pri drugih pristojnih organih, zato bomo nekatere nepravilnosti razkrili v prihodnji številki.

Izbiri uprave ob rob

V torek, 17. januarja, naj bi bila znana imena predsednika in namestnika predsednika uprave Intereurope. Prejšnji upravi, ki jo je vodil Jože Kranjc, njegov namestnik pa je bil Milan Jelenc, je mandat potekel že sredi decembra. Na razpis se je prijavilo kar 20 kandidatov (nekateri med njimi za obe mesti), člani nadzornega sveta, ki ga vodi Boštjan Rigler, pa so pretekli teden zaslišali vsakega posebej. Poleg programa, ki ga je moral posameznik priložiti prijavi, je bila pomembna tudi ustna predstavitev. Prvo zaslišanje je uspešno prestalo 7 kandidatov, med njimi naj bi nadzorniki dva vodilna izbrali 17. januarja. Med 20 prijavljenimi je veliko že zaposlenih v Intereuropi, Rigler pa je neposredno po odprtju prijav dejal, da nekoliko pogreša zunanje strokovnjake. Od tistih, ki so se na razpis prijavili kot zunanji kandidati in so se uvrstili v ožji izbor, so se v javnosti pojavili Bojan Zadel, Andrej Lovšin, Igor Jakomin in Primož Dolenc. Slednji je zaposlen na ministrstvu za finance in naj bi bil za opravljanje katere od teh funkcij bistveno premlad. Igor Jakomin, profesor na fakulteti za pomorstvo in promet, je sin nekdanjega predsednika nadzornega sveta Intereurope Livija Jakomina. Po besedah poznavalcev razmer na Obali naj bi bil Igor Jakomin napredoval na družbeni lestvici predvsem na račun svojega očeta. Spomnimo samo na njuno sodelovanje pri ustanovitvi in delovanju Prinz Inštituta, ustanove, ki naj bi se ukvarjala z raziskovanjem prometa in logistike. Soustanovili so ga Marko Pavliha, nekdanji minister za promet, Patrick Vlačič, Andrej Pirš, Milan Jelenc (nekdanji član uprave Intereurope) in oba Jakomina (del članov t. i. obalne hobotnice). V času nekajmesečnega ministrovanja Marka Pavlihe pa je bilo z ministrstva za promet na inštitut za domnevne raziskave nakazano najmanj 19,76 milijona tolarjev davkoplačevalskega denarja. Storitve inštituta je plačevala tudi Intereuropa. Eden od kandidatov za predsednika uprave Intereurope je tudi Andrej Lovšin, zaposlen v javni upravi in hkrati lastnik zasebnega prevozniškega podjetja, v javnosti znan po nekaterih zapletih pri prevozu blaga Ljubljanskih mlekarn na Kosovo. V tem tednu je bila v enem od časnikov objavljena njegova fotografija z Milanom Kučanom, predsednikom Foruma 21. Lani spomladi je bila namreč na Mali gori pri Ribnici proslava ob dnevu upora proti okupatorju in Lovšin se je tedaj postavil tesno ob nekdanjega predsednika. Da to ni bilo naključno, kažejo nekatere neuradne napovedi, po katerih naj bi Lovšin postal novi predsednik uprave Intereurope. Odločitev o tem, kdo bo prvi in kdo drugi človek družbe, pa je seveda v rokah nadzornega sveta. Morda pa naročniki tovrstnih objav upajo, da se bo ponovila znana zgodba iz preteklosti, ko so kadrovali kar iz pisarne nekdanjega predsednika države (primer Janeza Kocijančiča kot predsednika Olimpijskega komiteja Slovenije). Glede na usposobljenost nadzornikov Intereurope so takšne »napovedi iz neuradnih virov« verjetno samo pobožne želje za poskus vplivanja na tiste, ki tudi materialno odgovarjajo za svoje odločitve pri izbiri vodstva družbe, ki jo nadzirajo. Glede na razkritja, s katerimi začenjamo današnji dosje o Intereuropi, pa je tudi na dlani, da nadzorniki na vodilni mesti ne morejo imenovati nikogar, ki je doslej delal v tej družbi. Vsaj za prvega človeka ne.

Reorganizacija AJPES

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Finančni minister Andrej Bajuk je napovedal, da bo razpustil Agencijo za javnopravne evidence in storitve (AJPES) oziroma jo bo pridružil Davčni upravi Republike Slovenije.

Andrej Bajuk popravlja napake predhodnikov.

Prepričan je, da ni razlogov, da bi podjetja obremenjevali z dvojnim poročanjem. Podatke o izplačanih plačah pri pravnih osebah sta na primer vse do letos zbirali kar dve ustanovi; AJPES in Statistični urad RS. Poleg tega so morala podjetja in samostojni podjetniki oddajati tudi dve vsebinsko enaki bilanci, in sicer eno na DURS in drugo na AJPES. Ponovimo, da je bila odločitev za delitev nekdanje Agencije za plačilni promet (APP) na DURS in AJPES izključno politična. Njeni »botri« so bili: Mitja Gaspari in Anton Rop, nekdanja finančna ministra, Milojka Kolar (nekdaj zaposlena v SDK) in Boris Kovačič, Janez Kopač, nekdanji predsednik parlamentarnega odbora za finance, ter Marko Kranjec in Tomaž Banovec, nekdanja predsednika sveta APPNI oziroma APP.

Odzivi Odzivov na Bajukovo napoved ni veliko, zanimivo pa je, da so to odločitev pozdravili v gospodarstvu, v opoziciji pa ne. Tako je Mirjana Dimc Perko, nova članica uprave Gorenja za finance in ekonomiko, dejala, da je vsekakor dobro, da ne bo treba dvakrat poročati, verjetno pa pomeni tudi racionalizacijo oziroma znižanje stroškov v javni upravi in posledično tudi v gospodarstvu. Odločitev podpirajo tudi v Obrtni zbornici Slovenije, v manjših podjetjih pa jo ocenjujejo kot odlično ministrovo potezo. D

POGOVOR Z DARINKO POZVEK, DIREKTORICO AJPES

Lahko bi bile sprejete racionalnejše rešitve

Kako komentirate napoved finančnega ministra o odpravi agencije oz. njeni pripojitvi DURS?

Ne morem je komentirati, saj sem zanjo izvedela iz Financ. Ministra za finance sem prosila za pogovor oziroma za uradno stališče. Odgovora še nisem prejela. Upam, da ga bom čim prej, saj tako uslužbenci AJPES kot zainteresirana poslovna javnost od mene pričakujejo pojasnila in ustrezne ukrepe.

Kako komentirate, da se je zbiranje podatkov na vaši agenciji in DURS podvajalo?

Edino podvajanje podatkov v AJPES in DURS je bilo na področju letnih poročil poslovnih subjektov. Za odpravo te neracionalnosti si je več let prizadevala že Agencija za plačilni promet (APP), nato pa še AJPES. Vsako leto je ministroma za finance in za gospodarstvo dajala pisne pobude. Poslovni subjekti so morali vsebinsko enaka letna poročila predlagati AJPES v elektronski obliki, DURS pa na papirju, čeprav je DURS od AJPES dobivala preverjene podatke letnih poročil v elektronski obliki. Ta neracionalnost je po zaslugi ministra za javno upravo odpravljena. Za leto 2005 bo večina poslovnih subjektov letna poročila predložila samo AJPES, ta pa jih bo preverila in posredovala pristojnim institucijam.

Ali je bil agencija kakor koli povezana z DURS (pri pridobivanju ali nadzoru podatkov)?

DURS je gotovo pomemben uporabnik podatkov AJPES, vendar ne edini. AJPES zagotavlja podatke o poslovnih subjektih in njihovem poslovanju vsem pomembnejšim državnim organom in institucijam za analiziranje in načrtovanje gospodarskih gibanj v državi, poslovnim subjektom pa za lažje odločanje pri izbiri poslovnih partnerjev.

Ali so točne informacije, da ste bili v času delitve nekdanje APPNI skeptični do tega, vendar o tem niste javno govorili?

Časa za skepso nisem imela, vso svojo energijo sem namreč morala usmeriti v zagotavljanje nemotenega opravljanja plačilnega prometa in drugih nalog tedanje APP, njihovega postopnega prenosa v banke in druge ustanove, v ustanovitev AJPES, ki je prevzela opravljanje statistično-informativnih nalog APP, in ustanovitev Uprave za javna plačila, ki je prevzela naloge APP v zvezi z javnofinančnimi prihodki. Ne nazadnje sem morala poskrbeti za zaposlitev uslužbencev APP in prenos premoženja APP na druge institucije.

Bikovski začetek leta

Boštjan Kramberger, Kapitalska družba, d. d.

Novo leto je borzne vlagatelje razveselilo z rastjo pomembnejših borznih indeksov. Če je večina vlagateljev ob rasti tečajev delnic mislila, da se bo z vstopom v novo leto le-ta ustavila, je FED dodatno podžgal tečaje.

PORTFELJ 10 DELNIC NA DAN 06.01. 2006

	VREDNOSTNI PAPIR	TRG	INDEKS	VALUTA	ŠT. LOTOV	NAKUPNI TEČAJ	TEČAJ 6.1.2006	RAST DELNIC V %	SKUPAJ V SIT
1	Continental	Nemčija	DAX 30	EUR	61	67,75	77,74	14,75	1.136.107
2	BASF	Nemčija	DAX 30	EUR	70	59,02	63,29	7,23	1.061.397
3	ETF Japonska	Amerika	ASQ	USD	411	12,26	14,19	15,74	1.155.502
4	Allianz	Nemčija	DAX30	EUR	35	119,2	135,59	13,75	1.136.948
5	Pif BIG	BIH	BIFX	BAM	811	10,06	9,31	-7,46	948.781
6	Safenet	Amerika	NYQ	USD	170	33,65	33,42	-0,68	1.125.646
7	Pfizer	Amerika	NYQ	USD	251	22,79	24,85	9,04	1.235.796
8	Intel	Amerika	NMS	USD	191	26,37	26,37	0,00	997.907
9	China Life	Honk Kong	HKG	HKD	5176	7,4	7,4	0,00	999.884
10	Oberthur card system	Francija	PAR	EUR	542	7,69	7,69	0,00	998.551

Denar v SIT 297.302 • Skupaj 11.093.821

Vrednost portfelja 04.11.2005→10.023.326 • Vrednost portfelja 06.01.2006→11.093.821 • Donosnost portfelja v odstotkih→ 10,68 • Donos portfelja v SIT→1.070.495

EUR → 239,5768 • USD → 198,1283 • HKD → 26,105

Ameriška centralna banka (FED) je namreč v začetku prejšnjega tedna dala jasno znamenje trgu, da premišljuje o tem, ali je nadaljnje višanje temeljne obrestne mere sploh še potrebno. Pričakovanje analitikov glede obrestne mere se je ustavilo na ravni 4,5 ali 4,75 odstotka. Zanimivo je bilo videti tudi podatek o rasti ameriškega zaposlovanja, saj je bil ta skoraj za polovico manjši od pričakovanega. Omenjena novica pa, čeprav nakazuje manjšo gospodarsko rast ameriške ekonomije, ni zamajala trgov, ampak jim je dala še dodatnega poleta. Razlaga je ta, da je omenjeni kazalec pozitiven, ker daje ameriški osrednji banki dodatne razloge za končanje obdobja dviga temeljne obrestne mere; v skladu s tem so se že pojavile špekulacije, da bo 31. januarja FED za nekaj časa zadnjič dvignil obrestno mero.

Med ameriškimi delnicami so izstopale tehnološke, saj je indeks Nasdaq od začetka tedna pridobil 4,5 odstotka, Dow Jones pa 2,3 odstotka. Kot zanimivost omenimo še statistični podatek, da se od 35-krat, ko se je leto na ameriških trgih začelo z netodobički, kar 30-krat leto tudi končalo pozitivno. Vsekakor nas v naslednjih tednih čaka nekaj zanimivih trgovalnih dni, saj se v ponedeljek začenja sezona objavljanja rezultatov, in če bodo podatki iz podjetij pozitivni oziroma nad pričakovanji, bo na borzah še veselo. Vendar pa je treba ohraniti mirno kri.

Više tudi Evropa in Azija Evropa tudi letos ne zaostaja za Ameriko. Tako je indeks evropskih blue chipov Dow Jones Stox 50 pridobil 2,6 odstotka. Prav tako so optimistične tudi nove makroekonomske napovedi. Navzgor so namreč popravili napoved letošnje rasti nemškega BDP, ki naj bi dosegla 2 odstotka. Tudi azijski tigri nadaljujejo svojo pot navzgor, Nikkei 225 je ta teden pridobil 2 odstotka. Slovenski borzni indeks SBI 20 pa je v minulem tednu izgubil 0,28 odstotka.

Podobno kot delnice se letos gibljeta tudi zlato in nafta. Za sodček nafte je bilo treba v petek v New Yorku znova odšteti več ko 64 dolarjev, v Londonu pa za brent 62,7 dolarja. Ob nadaljnji rasti cene nafte se bodo kmalu znova pojavila vprašanja, kaj lahko visoka cena nafte prinese podjetjem, zato je treba upoštevati prej napisani nasvet, da je pri evforiji na borznem trgu treba ohraniti mirno kri. Zanimiva sta še dva podatka o rasti cene zlata, katerega unča je sedaj vredna 541,2 dolarja, in o padcu vrednosti dolarja – za evro je treba odšteti 1,2145 dolarja. Padec ameriškega dolarja je vsekakor eden izmed razlogov, zakaj je treba biti previden pri naložbah v ameriške delnice.

Naš portfelj še naprej pridobiva vrednost. Tokrat smo kupili tri nove delnice in jih geografsko razpršili. Intel nas bo »vključil« v morebitno pozitivno zgodbo ameriških tehnoloških delnic, Oberthur card system se ukvarja s tiskanjem zahtevnejših dokumentov, kot so bančni zapisi, potni listi in vizumi, China life pa je vodilno zavarovalno podjetje na Kitajskem. Donosnost portfelja znaša 10,68 odstotka, donos portfelja pa 1.070.495 tolarjev. D

Pridružite se modrim

Z vplačevanjem premij prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, si lahko že **letos znižate svojo dohodninsko osnovo.** Tako si poleg varnejše finančne prihodnosti, zagotovite višjo davčno olajšavo že zdaj.

Za dodatne informacije pokličite brezplačno številko 080 2345

KAPITALSKA DRUŽBA

Bančne razprodaje?

Denis Vengust, foto: arhiv Demokracije, Bor Slana

Danes, 12. 1., naj bi vlada obravnavala program privatizacije obeh največjih slovenskih bank. Kakšna bo usoda Nove Ljubljanske banke in Nove Kreditne banke Maribor?

Predvidoma danes naj bi vlada obravnavala predlog za privatizacijo Nove Ljubljanske banke in Nove Kreditne banke Maribor. Predlogi, ki sta jih izoblikovali pristojni privatizacijski skupini, so bili v času pisanja prispevka še skrivnost. Kljub temu je bilo mogoče izvedeti, da so bile za privatizacijo NLB izdelane tri različice, za NKBM pa ena sama.

Ohranitev statusa quo Po prvem predlogu naj bi v NLB ohranili sedanje stanje, po katerem nihče izmed delničarjev večinsko ne obvladuje banke, saj ima država 35-odstotni in belgijska KBC 34-odstotni delež. Po 5 odstotkov delnic pripada še Kapitalski (KAD) in Slovenski odškodninski družbi (SOD) ter Evropski banki za obnovo in razvoj (EBRD). Preostanek delnic (16 odstotkov) pripada manjšim delničarjem banke. Ta predlog naj bi komisija izpostavila kot dober. Tudi dejansko je predlagano lastniško razmerje verjetno najboljše z vidika razvoja banke in tudi z vidika interesov države. Banki omogoča uspešen razvoj, saj s strateškim partnerstvom z belgijsko bančno multinacionalko pridobi številne prednosti (znanje, cenejši viri financiranja, novi produkti ...), medtem ko država kljub temu še naprej ohranja vpliv na odločanje o najbistvenejših zadevah v banki. Poleg tega po tem modelu pomemben del finančnih učinkov poslovanja banke ostaja v Sloveniji in se ne preliva v tujino. Težavi sta le dve: da se KBC s tem verjetno ne bo strinjala in da bo posledično takšno razmerje zelo težko ohraniti tudi dolgoročno. Četudi največji delničarji med sabo podpišejo sporazum, po katerem nihče ne sme imeti več kot 34 odstotkov delnic, je zelo malo verjetnosti, da bi tak sporazum dolgoročno vzdržal. KBC bi v prihodnosti verjetno vseskozi pritiskala na Slovenijo z željo prevzeti NLB in to bi ji verjetno prej ali slej tudi uspelo. Če drugega ne, že zato, ker bo prej ali slej prišlo obdobje, ko bo država nujno potrebovala denar. To se zaradi zelo neugodnih demografskih trendov, ki bodo udarili po pokojninski in zdravstveni blagajni, lahko zgodi že kmalu (v manj kot desetletju). Poleg tega je treba upoštevati, da se je moratorij za povečanje deleža Belgijcev v NLB že iztekel in bi KBC načeloma lahko pokupila delnice manjšinskih delničarjev in EBRD in tako tudi brez dogovora z državo prevzela nadzor nad NLB.

Delnice NKBM naj bi kotirale na borzi.

Prodaja večinskega deleža Belgijcem je najbližji predlog, po katerem bi jim bil dovoljen prevzem večinskega deleža, da bi tako samostojno odločali o poslovanju banke. Država bi v tem primeru skoraj zagotovo iztržila dobro kupnino za delnice. Še toliko bolj, ker je zdaj čas za privatizacijo bank v vzhodni Evropi (kamor z vidika Zahodnjakov resnici na ljubo spada tudi Slovenija) zelo ugoden. Zaradi priljubljenosti regije ta čas banke pri prodaji tukaj dosegajo rekordne vrednosti. Vendar tudi rekorden iztržek ob morebitni prodaji dolgoročno ne bi odtehtal negativnih učinkov prehoda največje slovenske banke v tuje lastništvo. Država bi s tem praktično izgubila nadzor nad domačim bančnim sistemom. NLB sama nadzoruje kar okoli 32 odstotkov bančnega trga v Sloveniji, skupaj s povezanimi bankami pa več kot 42 odstotkov trga in je daleč največja banka v državi (za primerjavo: tržni delež druge največje banke NKBM znaša okoli 10 odstotkov). Pomemben del poslovnih funkcij bi bil verjetno postopno odpravljen, s tem pa bi bila izgubljena tudi kakovostna delovna mesta. Posel bi verjetno izgubili tudi mnogi domači podizvajalci oziroma dobavitelji. Poleg večine dobička, ki naj bi bil v lanskem letu po še neuradnih podatkih znašal okoli 15 milijard tolarjev, je pričakovati, da bi v tujino odteklo še precej druge finančne akumulacije, ustvarjene v Sloveniji. S tem da bi država v banki obdržala na primer 25 odstotkov in eno delnico, ne bi dosegla kaj več kot nižji iztržek. KBC (ali kdor koli drug) bi namreč lahko tudi brez tričetrtinske večine bistvene odločitve vseeno peljal po svojih željah.

Povečanje deleža države Po tretjem predlogu bi se delež države v banki povečal na 51 odstotkov. Z vidika ohranitve dolgoročnega nadzora nad banko in domačim

Tudi Banka Celje spada pod okrilje NLB.

Kaj se bo zgodilo z Abanko?

Italijani bodo povečali vpliv v Banki Koper.

bančnim sektorjem bi bila to prav gotovo najboljša mogoča rešitev. Nekoliko manj ugodna bi bila ta možnost z vidika transparentnosti poslovanja in razvoja banke. Tako ali tako pa se zdi malo verjetno, da bi KBC privolila v predlog. Če pa bi že privolila, bi verjetno hotela nekaj velikega v zameno – na primer Zavarovalnico Triglav ali večinski delež v bančni skupini NLB na Balkanu. Smotrnost takšne menjave pa je vprašljiva.

NKBM ostaja domača Skupina za NKBM je po neuradnih informacijah predlagala prodajo prek borze, država naj bi obdržala 25-odstotni delež in eno delnico, nihče od novih vlagateljev pa naj ne bi imel več kot 20-odstotnega deleža. Slovenija ima v banki še 90,4-odstotni delež, medtem ko imata KAD in SOD po 4,8 odstotka delnic. NKBM je v manj zavidljivem položaju kot NLB, kar je v precejšnji meri posledica dolgoletnih ne najboljših razmer v mariborskem gospodarstvu, na katerega je najbolj navezano poslovanje banke. Kot smo že omenili, je NKBM precej manjša od NLB in tudi brez mreže v tujini, vendar je še vedno druga največja banka v državi, zaradi česar bi bila vseeno za tuje banke zelo zanimiva. Vprašanje je, ali je dejansko mogoče zagotoviti, da nihče izmed vlagateljev srednjeročno in dolgoročno ne bo presegel več kot petinskega upravljavskega deleža. V tej luči se tudi tukaj postavlja vprašanje, ali je dejansko smotrno, da država obdrži le 25 odstotkov in eno delnico. Še toliko bolj, ker je podravska regija že tako v ne prav zavidljivem gospodarskem položaju in si ne more privoščiti še oslabitve finančnega sektorja.

Abanka in Banka Koper V tem času se aktivno odloča tudi usoda dveh drugih večjih slovenskih bank – Abanke in Banke Koper, prej ali slej pa bo prišlo na plan tudi odločanje o usodi Gorenjske banke.

NKBM naj bi ostala slovenska.

V Abanki ima največji delež Zavarovalnica Triglav (skupaj s skladom Triglav steber 1 28,5 odstotka delnic), idrijska družba FMR (povezana s Kolektorjem) ima 9,8 odstotka in Hit skupaj s povezano družbo Daimond 9,7 odstotka delnic. Za Abanko se zanimajo nekatere tuje banke, od domačih kupcev pa sta največ interesa pokazala Gorenjska banka v povezavi s Savo in KD Group Matjaža Gantarja. Za Gorenjsko banko se ob zdajšnjem razmerju moči zdi bolj malo verjetno, da bi ji nakup uspel, in tudi Gantarju se možnosti za uspeh, kot kaže, zmanjšujejo. Tuji kupci bi bili za Abanko verjetno pripravljeni plačati več kot domači, še najbolje pa bi morda bilo, da bi banka ostala pod okriljem Triglava. Vendar se glede na aktivnosti drugih večjih lastnikov lahko zgodi, da večinski sveženj delnic prodajo brez dogovora z Zavarovalnico Triglav.

Tudi usoda Banke Koper še ni čisto jasna. Italijanska banka San Paolo IMI ima od leta 2002 v lasti 62,6 odstotka delnic, a le 30 odstotkov glasovalnih pravic. Po novem naj bi bil njihov delež glasovalnih pravic enak lastniškemu deležu. Ni še jasno, kaj se bo zgodilo z deleži Istrabenza, Intereurope in Luke Koper, ki imajo vsak po 10 odstotkov delnic. Odprto je še, ali bodo svoj preostali delež prodali Italijanom ali bodo še nekaj časa ostali v lastništvu banke. Istrabenz naj bi se po nekaterih govoricah v nasprotju z drugima dvema večjima slovenskima delničarjema v zadnjem času nagibal k takojšnji prodaji, verjetno zaradi čimprejšnjega priliva kupnine za financiranje novih projektov. Nezanemarljiv del politične in splošne javnosti bi bil po drugi strani vesel, če bi se občutljiva primorska banka večinsko vrnila v slovensko naročje. Vendar je za kaj takega verjetno bolj malo možnosti. Malo verjetno je namreč, da bi bili Italijani pripravljeni banko prodati nazaj Slovencem, poleg tega pa je vprašanje, kdo v Sloveniji bi jo sploh bil pripravljen in hkrati zmožen kupiti.

Ta čas se torej sprejemajo odločitve, ki zadevajo kar okoli dve tretjini celotnega bančnega sektorja v državi. Dobro delujoče banke so zelo pomembne za razvoj in obstoj tako gospodarstva kot celotne države. Zato morajo biti odločitve o usodi slovenskih bank skrbno pretehtane. D

EVJ ELEKTROPROM

EVJ
ELEKTROPROM d.o.o.
Loke pri Zagorju 22
1412 KISOVEC
tel.: 03 56 57 150
fax: 03 56 71 488
www.elektroprom.si

- elektroinstalacije
- centralne kurjave, vodovod, plinske instalacije
- projektiranje strojnih in elektro instalacij in geodetske storitve
- kabelsko komunikacijski sistemi
- trgovina EVJ CENTER
- lokalna televizija ETV
- tiskana vezja
- grafitne ščetke
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar SEDMICA

ŠTAJERSKI VAL

prijateljstvo bližina domišljija

RADIO JE UHO, S KATERIM SLIŠIMO SVET!

Vroče na Adrii Airways

Peter Avsenik, foto: arhiv Demokracije, Gregor Pohleven

Zgodba o spornem poslovanju Adrie Airways, ki se je prejšnji teden pojavila v javnih občilih, se je izkazala za prenapihnjeno in ponekod celo zavajajočo. Gre namreč le za eno prvih potez nove uprave na poti iz rdečih številk.

Pred tednom dni so v javnost pricurljali podatki o domnevno spornem početju uprave Adrie Airways. Z najemom dveh manjših letal naj bi bila namreč poskušala preprečiti skorajšnji stečaj podjetja. Aurora Airlines kot posrednik pri najemu teh dveh letal naj bi po mnenju zaposlenih sčasoma poskušala prevzeti večino Adriinih poslov, kar naj bi povzročilo popolno izčrpanje edinega slovenskega letalskega prevoznika, ki naj bi bil po istih virih tik pred stečajem. Ne le da so zaposleni zatrjevali, da se jim najem letal prek posrednika ne zdi smotrn, saj so to doslej delali sami, mnogi so namigovali tudi na prijateljski odnos med predsednikom uprave Adrie Airways Iztokom Malačičem in ustanoviteljem Aurore Airlines Borisom Praprotnikom, ki naj bi mu bila Adria že nakazala predujem za najem letal v višini 150.000 evrov. Preostali očitki na račun nove uprave pa so se nanašali na predvideno raznolikost Adriine flote (ta naj bi povečevala stroške družbe) in neustreznost ponudnika (ki naj ne bi imel primernih referenc, certifikatov in ustreznih kadrov). Zgodba je dosegla vrelišče z grozilno anonimko, uprava pa je burne duhove pomirila na četrtkovi tiskovni konferenci, po kateri so zaupanje vanjo izrazili tudi zaposleni.

Predsednik uprave Adrie Airways Iztok Malačič

Na robu stečaja? Adria Airways je podjetje z bogato zgodovino. Ustanovljeno je bilo leta 1961 kot podjetje za čarterske polete, v osemdesetih pa je začelo opravljati storitve na rednih progah ter

postalo član IATA (Mednarodnega združenja za letalski promet). Po leta 1996 končanem postopku lastninjenja sta glavna deleža lastništva v podjetju prevzela Kapitalska družba (56 odstotkov) in Slovenska odškodninska družba (20 odstotkov). V zadnjih letih so se težave v poslovanju Adrie zaradi neprilagoditve razmeram na trgu povečale. Izguba iz poslovanja je v letu 2005 znašala rekordnih 7 milijonov evrov, kar je v začetku lanskega decembra odneslo s položaja predsednika uprave Branka Lučovnika, ki se mu z zaposlenimi ni uspelo dogovoriti o znižanju njihovih plač. A vprašanje je, ali so bile res plače tiste, ki so letalsko družbo v zadnjem času pripeljale v tako slab položaj, po pisanju nekaterih časnikov celo na rob bankrota. Neustrezno vodenje in posledično slabi odnosi v Adrii so bili namreč po besedah nekaterih zaposlenih zvezda stalnica že v času predsednika uprave Petra Graška.

Mesto vršilca dolžnosti predsednika uprave je tako pred mesecem dni prevzel Iztok Malačič in kmalu je postalo jasno, da se bo stvari lotil nekoliko drugače. Med ključnimi spremembami v poslovanju so uvedli nov sistem odobravanja računov, izvrševanje plačilnih nalogov in centralizacijo sistema nabave. Med kratkoročnimi ukrepi pa so med drugim začeli postopek za najem dveh turbopropelerskih letal embraer EMB-120 (o letalih, ki sta povzročili tolikšno vznemirjenje, nekoliko kasneje), do konca januarja 2006 pa bo uprava sprejela še sklep o najemu več 70 do 120-sedežnih reaktivnih letal. Kot srednjeročne ukrepe bo uprava poskušala poiskati notranje rezerve v poslovanju, novo tržno in prodajno strategijo, družbo pa bo preselila na eno lokacijo – brniško letališče.

Poseben izziv Potem ko se je v javnosti pojavila zgodba o spornem poslovanju nove Adriine uprave, smo se seveda obrnili na glavne akterje; upravo Adrie oziroma Iztoka Malačiča, predstavnike delavcev Tomaža Pečnika in Deano Potza ter na ustanovitelja Aurore Airlines Borisa Praprotnika. Uprava letalske družbe vprašanj pred tiskovno konferenco ni želela komentirati, dokaj redkobesedna pa sta bila tudi predstavnika zaposlenih. Predsednik sveta delavcev Tomaž Pečnik pa nam je zagotovil, da je za domnevni prijateljski odnos med Malačičem in Praprotnikom izvedel iz časopisov.

"Gospoda Malačiča poznam, vendar to ni prijateljski odnos," nam je zatrdil Boris Praprotnik, ki nam je med drugim pojasnil nekatera vprašanja v zvezi s predvidenim najemom letal. "Enotna flota načeloma prinaša manjše stroške, vendar je to treba prilagoditi razmeram na trgu. Družbe vrste Easy jet in Rian air, ki zaradi evropske zakonodaje, ki omogoča vsem prevoznikom, da lahko letijo med katerimi koli mesti Evropske skupnosti, lahko uporabljajo enotno floto. Imajo namreč prost dostop do trgov, do mest s 5 do 8 milijoni ljudi, tam pa je bistveno laže napolniti taka letala. Za Adrio je pomembno, da na linije, kjer so "load faktorji" (napolnjenost letal op. a.) manjši, postavijo primerna letala." Praprotnik je zagotovil tudi primerno prekvalificiranje pilotov na nov tip letal, ki naj bi potekalo v okviru Aurore Airlines, in obljubil pridobitev potrebnih certifikatov za letalskega operaterja. "Moja ponudba je popolnoma transparentna. Zame je to poseben izziv," je še dodal ustanovitelj Aurore.

Branko Lučovnik

Izguba ni visoka Njegove besede je dan kasneje Adrijina uprava, ki jo sestavljata Iztok Malačič in Tadej Tufek (po naših informacijah naj bi v kratkem prišlo do razpisa za še tretjega člana uprave), potrdila. "Slovenski letalski prevoznik Adria Airways je po prvih ocenah lani ustvaril 32,8 milijarde tolarjev prihodkov, izguba iz poslovanja je presegla sedem milijonov evrov, skupna izguba pa je dosegla nekaj manj kot dve milijardi tolarjev. Izguba ni tako visoka, saj znaša le tri odstotke prihodkov, družba pa naj bi poleg že sprejetih ukrepov in nekaterih novih v največ poldrugem letu znova poslovala z dobičkom," je na tiskovni konferenci dejal Iztok Malačič, ki je z novim letom postal predsednik uprave Adrie Airways. Glavni vzroki za izgubo so po Malačičevem mnenju neučinkovita organizacija, neustrezno vodenje in napačne poslovne odločitve v preteklih letih. Poleg tega se je v zadnjem času po njegovih besedah okrepila konkurenca (nizkocenovni prevozniki), zvišale pa so se tudi cene goriva. Večkrat je tudi poudaril, da je Adria Airways dobro stoječe podjetje.

Glede domnevno spornega najema letal pa je Malačič dejal, da pogodba z družbo Aurora Airlines še ni podpisana. Poleg tega je pogodba, ki naj bi bila podpisana, ko bosta letali pregledani in na brniškem letališču, sestavljena tako, da vodstvu Adrie omogoča, da jo razdre s 4-mesečnim odpovednim rokom. V primeru neizpolnitve pogodbe mora Praprotnik vrniti predujem in plačati pogodbeno kazen, kot zavarovanje pa je zastavil svoje osebno premoženje. Najemanje letal prek posrednikov naj bi bila po Malačičevih besedah redna praksa tudi v velikih evropskih letalskih družbah, kot je denimo Lufthansa.

> Najemanje letal prek posrednikov je redna praksa tudi v velikih evropskih letalskih družbah, kot je denimo Lufthansa.

Anonimka Po tiskovni konferenci je nekoliko odleglo tudi zaposlenim v Adrii Airways. Med drugim gotovo tudi zaradi izjave predsednika nadzornega sveta Franca Branka Grošla, da uprava sicer uživa podporo nadzornega sveta pri napovedanih spremembah, da pa bo v primeru nepravilnosti v zvezi z najemom letal odškodninsko odgovorna. "Mislim, da zaposlenim ne preostane drugega, kot da teh nekaj mesecev počakajo, saj naj bi se vse spremembe odvijale zelo hitro. Svet delavcev je že sprejel sklep, da upravi zaupa, a pod pogojem, da bo njeno delovanje transparentno," je dejala predstavnica zaposlenih v Adrii Deana Potza.

Zgodba s srečnim koncem torej – vsaj za zdaj. Nekomu gredo namreč poteze nove uprave očitno močno na živce. Kako naj si drugače razlagamo grozilno pismo v nabiralniku Borisa Praprotnika, naj "poskrbi za svoje otroke"? D

Letališča na Brniku

V Sečovljah naj bi zraslo igrišče za golf z 18 luknjami. Nekateri kmetje se s tem ne strinjajo.

Golf ali kmetijstvo?

Gregor Drnovšek, foto: arhiv Demokracije, Gregor Pohleven

Občina Piran je lani objavila javno zbiranje ponudb za graditev in upravljanje z igriščem za golf v Sečovljah. Izbrali so družbo Golf Istra, gradbena dela naj bi se začela v teh dneh, če ne bi tega preprečila odločitev ustavnega sodišča.

Ustavno sodišče (US) je odločilo, da se občina Piran pri pripravi podlag za graditev igrišča za golf ni držala veljavnih pravil o urejanju prostora. Pobudo za presojo ustavnosti in zakonitosti Odloka o spremembi odloka o spremembah in dopolnitvah prostorskih sestavin dolgoročnega in srednjeročnega plana Občine Piran v letu 2003 za igrišče za golf v Sečovljah (v nadaljevanju odlok, op. a.) so podali trije domačini iz Sečovelj: Egidij Markežič, Bruno Peroša in Gabrijel Bažec. Izpodbijali so odlok, s katerim naj bi občina Piran po njihovem mnenju namenila najboljša kmetijska zemljišča za šport in rekreacijo.

Vsesplošna podpora projektu

US je v postopku ugotovilo nepravilnost pri pripravi podlag za graditev omenjenega igrišča, saj naj se občina ne bi bila držala veljavnih pravil o urejanju prostora. Za kaj je pri vsem tem sploh šlo? Občina Piran je že leta 2002 prosila ministrstvo za kmetijstvo za mnenje o spremembi prostorskega načrta za igrišče za golf v Sečovljah. Ministrstvo je nato v študiji ugotovilo, da je izjemen poseg na kmetijskih zemljiščih izvedljiv in je torej lokacija primerna za postavitev igrišča. V Sloveniji so izredno redki primeri, ko neki poseg v prostor dobi tako visoko podporo vseh vpletenih strani. Projekt igrišča za golf v Sečovljah je namreč že leta 2003 podprl svet krajevne skupnosti Sečovlje, kar štirikrat ga je soglasno podprl piranski občinski svet, podpirali pa sta ga

Piranska županja Vojka Štular

tako prejšnja kot tudi sedanja vlada. Slednja je letos poleti podala mnenje, da je planski akt za igrišče usklajen z republiškimi izhodišči. Leta 2003 je bila na širšem sečoveljskem območju opravljena tudi kontrolna javnomnenjska raziskava, v kateri sta več kot dve tretjini prebivalcev podprli graditev igrišča za golf v Sečovljah. Kljub pozitivnemu odzivu javnosti pa je tudi nekaj ljudi, ki graditvi kompleksa nasprotujejo. Tako je po podpisu pogodbe o oddaji in prodaji zemljišč v Sečovljah, ki so jo podpisali Vojka Štular, piranska županja, Marja Majer Cuk, takrat še direktorica Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS, ter Milan Vergan, direktor družbe Golf Istra, ki se je odločilo investirati v ta projekt, predsednik koprske enote kmetijsko-gozdarske Jožef Horvat vse tri podpisnike ovadil, ker je menil, da je projekt sporen.

Igrišče za golf v Sečovljah bi bilo pomemben dodatek turistični ponudbi.

Proceduralna napaka 15. decembra 2005 je Ustavno sodišče RS sprejelo končno odločbo, v kateri je odločilo, da se odlok razveljavi. V obrazložitvi je sodišče zapisalo: »Po tretjem odstavku 171. člena Zakona o urejanju prostora (ZUreP-1) se postopki o pripravi in sprejemu sprememb in dopolnitev prostorskih sestavin planov, začetih pred uveljavitvijo ZUreP-1, nadaljujejo in končajo po določbah tega zakona, pri čemer se ne uporabljajo določbe o prostorski konferenci. Zato bi morala občina kljub temu, da je bila javna razgrnitev že opravljena, upoštevati določbo drugega odstavka 6. člena ZUreP-1 in razgrniti variantni lokaciji.« V primeru občine Piran je bila napaka torej v tem, da občina ni razgrnila variantne rešitve, kot jo zahteva zakon. Na občini so sicer naredili primerjalni študiji o graditvi igrišča za golf v Sečovljah ali na Krogu, vendar slednja različica ni nikoli bila predstavljena širši javnosti. US je zato odločilo, da prostorski plan razveljavi, ker različica o graditvi igrišča na Krogu ni bila javno razgrnjena, zato odlok ni bil sprejet po postopku, kot ga določa zakon o urejanju prostora, ki zahteva razgrnitev variantne rešitve.

Županja odgovarja O zadevi smo povprašali Vojko Štular, županjo mestne občine Piran. Na vprašanje, kako komentira odločbo ustavnega sodišča, je odgovorila: »Ustavno sodišče je sprejelo odločbo, ki jo sicer spoštujemo, a jo je težko povsem dobro razumeti. Odločilo je namreč, da bi morali v postopku spremembe plana za golf igrišče obravnavati tudi lokacijo, kjer takega igrišča ni mogoče zgraditi. Zato bi zelo težko rekla, da v občini nismo spoštovali veljavnih pravil o urejanju prostora. Prej je iz odločbe ustavnega sodišča razumeti, da svojih odločitev morda nismo dovolj odločno zagovarjali.« Kaj pa odločba pomeni za celoten projekt? »Znova bomo morali izpeljati vse postopke, ki smo jih že izpeljali, pridobiti vsa mnenja, soglasja in dovoljenja, ki smo jih že pridobili, in nato verjetno sprejeti povsem enak plan, kot smo ga že sprejeli.« Na vprašanje, kaj zahteva US od občine in kako bodo zahtevam ustregli, je županja dejala: »Ustavno sodišče je ocenilo, da bi morali za zgraditev golf igrišča enakovredno obravnavati variantni lokaciji, ki pa ju v občini Piranu žal nimamo. Ker imamo le lokacijo v Sečovljah, si bomo eno pač morali izmisliti in jo nato zavrniti, čeprav tega od nas zakon o urejanju prostora ne zahteva izrecno. Zakon pravi le, da se kmetijska zemljišča za graditev objektov, ki so neposredno namenjeni športu in rekreaciji, praviloma določijo na podlagi ovrednotenih variantnih predlogov. Po našem mnenju praviloma ne pomeni obvezno in zagotovo ne pomeni takrat, kadar nimamo ustreznega variantnega predloga. Ustavno sodišče je sicer menilo, da bi morali javno razgrniti tudi lokacijo na Krogu, ki smo jo preučevali v postopku spremembe plana, vendar se je žal izkazala za neizvedljivo. 18 igralnih polj pač ni mogoče zarisati na prostoru, ki jih dopušča zgolj 9.« O nasprotnikih projekta in tem, kdo je lastnik zemljišč v Sečovljah, pa pravi: »Lastnik zemljišč, kjer bo zgrajeno igrišče za golf, je občina Piran. Večina zemljišč je neobdelanih in so najboljše kakovosti le na papirju. Manjši del zemljišč je bil obdelan, vendar z najemniki nismo imeli nikakršnih težav. Po odločitvi za golf so vsi privolili v predčasno razveljavitev zakupnih razmerij. Golfu nasprotujejo le nekateri kmetovalci, ki bi se želeli polastiti teh zemljišč, kar pa jim seveda ne bo uspelo. V Sečovljah bomo zgradili igrišče za golf. Prepričana sem tudi, da naše igrišče na koncu ne bo edino na širšem obalnem območju. Omeniti moram tudi, da tik čez mejo, v hrvaški Istri, pravkar potekajo načrti za graditev osmih igrišč. Našim sosedom je peščica nezadovoljnih kmetovalcev zagotovo naredila precejšnjo uslugo.« Županja še pravi, da ne verjame, da kompleksa ne bi zgradili. »Za igrišče za golf smo dosegli splošen konsenz in niti ena odločba nas ne bo ustavila. Malodušja si ne smemo dovoliti. Ali se bomo kot turistično območje razvijali in bogatili svojo ponudbo ali pa bomo kmalu potonili v turistično sivino. Konkurenca je neusmiljena in vedno ostrejša.«

»Ne nasprotujemo igrišču«

Svoj pogled nam je predstavil tudi Bruno Peroša, eden od nasprotnikov graditve igrišča za golf v Sečovljah. »Ne nasprotujemo igrišču, ampak lokaciji. V Sečovljah so najkvalitetnejša kmetijska zemljišča, ki pa si jih je v preteklosti prilastila občina Piran. Moti nas, da kmete pri tem vprašanju popolnoma ignorirajo. Zahtevamo, da tu ostane kmetijsko zemljišče, menimo, da je primernejša lokacija za golf na Krogu.« O velikem strinjanju lokalnega prebivalstva za projekt v Sečovljah meni, da to prikazujemo le mediji in da stanje v resnici ni takšno. O odločbi US pa pravi, da je pozitivno presenečen in da takšne odločitve ni pričakoval. Kako pa vidi prihodnost? »Turizem mora najti sinergijo s kmetijstvom, ne pa da nas hočejo izbrisati s tega območja in nas obtožujejo, da smo največji zastrupljevalci zemlje tod okoli. Tisti, ki živijo v Portorožu, ne vidijo nas, kmetov, vsak vidi samo posel in čim večji zaslužek v čim krajšem času.« ■

Ustavno sodišče je odločilo, da se občina Piran pri pripravi podlag za graditev igrišča za golf ni držala veljavnih pravil o urejanju prostora.

Ustavno sodišče je odločilo.

Zabaviščni park na Hajdini

Mojca Hanžič, foto: arhiv Demokracije

Le 4 km od Ptuja bodo spomladi 2006 začeli graditi družinski zabaviščni park, ki bo eden največjih v tem delu Evrope. Načrtujejo 440 novih delovnih mest in blizu 1,5 milijona obiskovalcev letno.

Ideja o postavitvi velikega zabaviščnega parka v Sloveniji je stara že več let. V mariborskem podjetju Cross, ki je bilo ustanovljeno samo za izdelavo omenjenega projekta, pa so se odločili, da idejo vendarle uresničijo. »Projekt pripravljamo že nekaj časa, zdaj pa lahko rečemo, da končujemo finančno konstrukcijo,« razlaga Iztok Smaka iz podjetja Cross.

Megalaksija Tematski družinski park z imenom Megalaksija bo stal na območju nekdanje gramoznice na Hajdini. Graditi naj bi ga začeli letos spomladi, končali pa naj bi ga v največ dveh letih. Park bo zgrajen na površini 160.000 m², vhod vanj pa je zasnovan ob izvozu načrtovane Phyrnske avtoceste. Po tej avtocesti naj bi po napovedih letno potovalo več kot 30 milijonov potnikov, od tega več kot 3 milijone turistov. Projektanti tako načrtujejo, da bi se v najbolj pesimističnih napovedih v zabaviščnem parku ustavilo vsaj milijon obiskovalcev letno. Park bo razdeljen na štiri glavna območja: zunanji in notranji park, parkirišče s podzemno garažo in servisno območje. Posebnost bo 10.000 m² pokritih površin, ki bodo obiskovalcem omogočale zabavo skozi vse leto, tudi pozimi. Zunanji del parka bo predvidoma deloval le med aprilom in oktobrom. »Družinski zabaviščni park Megalaksija bo tematsko zasnovan. Vse zgradbe, atrakcije in dekoracije bodo temeljile na tematskem konceptu, v njem pa se bo ponavljala ena ali več zgodb, ki bodo ustvarjale pravljični svet, v katerem bodo obiskovalci preživeli nepozaben dan. Prepričan sem, da bo naš park ponujal obilo zabave prav vsem družinskim članom«, meni Smaka. Megalaksija bo predstavljala pravljični svet vesolja z maskoto Megalinom, ki bo nekakšen križanec med vesoljskim popotnikom in vnukom čarovnika Merlina. Vse atrakcije, restavracije in trgovine bodo tematizirane, tako da bo park ustvarjal privlačno atmosfero za obiskovalce.

Iztok Smaka, projektant in idejni vodja

Prebivalci projekt podpirajo

Cena vstopnice 25 evrov Za obisk parka bo treba kupiti vstopnico, ki bo potem omogočala preizkušnjo v vseh atrakcijah in tudi ogled večine predstav, ki bodo potekale znotraj parka. Predvidena cena vstopnice bo 25 evrov, kar je primerljivo s cenami v drugih bližnjih zabaviščnih parkih. »Gre za ceno, ki bi po našem prepričanju

morala biti bolj ali manj dostopna vsem, še pomembnejša pa je organizacija, s katero nam bi gosta, ki pride k nam, uspelo zadržati. Treba se je zavedati, da nam samo s ponudbo parka gostov ne bo uspelo zadržati, seveda pa nam to lahko uspe z nadaljnjim razvojem okolja, ki ima zelo velike potenciale predvsem v Halozah in okoliških mestih in vasicah,« razlaga Smaka.

3.600 novih delovnih mest V Sloveniji takšnega zabaviščnega parka še ni. Najbližji je Gardaland v sosednji Italiji, medtem ko naj avstrijski Prater ne bi bil neposredna konkurenca. »Prepričani smo, da boljše lokacije za tematski zabaviščni park, kot jo imamo, ne bi mogli najti. Hajdina leži v neposredni bližini najstarejšega slovenskega mesta in le 18 km stran od Maribora. Poleg slovenskih obiskovalcev tako pričakujemo tudi obiskovalce iz Hrvaške, Madžarske in Avstrije,« pravi Smaka in dodaja, da bo zabaviščni park deloval tudi kot generator turističnega razvoja regije. V njem naj bi po prvotnih napovedih dobilo zaposlitev več kot 440 ljudi, blizu 160 pa še dodatno ob sezonah. Hkrati naj bi v neposredni bližini Megalaksije razvili dodatno turistično ponudbo in predvsem zgradili dodatne prenočitvene zmogljivosti, kar bi omogočilo še dodatnih 3.000 delovnih mest.

Razvojni načrti usklajeni Za zdaj na Hajdini ni ljudi, ki bi projektu nasprotovali. »Občinskemu svetu smo projekt že predstavili. V veselje nam je bilo, da ga je večina podprla, hkrati pa nam je z občino uspelo uskladiti tudi razvojne načrte. Odporov na Hajdini ne pričakujemo, saj smo prepričani, da se krajani zavedajo vrednosti investicije. Pa ne mislim samo finančne; družinski tematski zabaviščni park bo temu kraju zagotovo dvignil kakovost življenja, temu primerno pa se bo zvišal tudi življenjski standard ljudi. Drznejšim bomo s parkom omogočili razvijanje dodatne turistične ponudbe, drugi pa bodo morda prav pri nas dobili zaposlitev. Slednje pa zagotovo ni zanemarljivo,« opozarja Smaka.

Finančna konstrukcija Projekt je vreden 102,3 milijona evrov, od tega jih je nekaj več kot 40 milijonov že zagotovljenih. »Finančna konstrukcija je že dogovorjena. Posojila bomo najverjetneje najeli pri evropski banki, hkrati pa nameravamo v proces vključiti tudi slovenske banke. S koprsko banko dogovori že potekajo, interes pa so pokazale tudi nekatere druge banke v Sloveniji. Predvsem smo zadovoljni z dejstvom, da projekt podpira tudi država oziroma ministrstvo za regionalni razvoj in direkcija za turizem na ministrstvu

Danes gramoznica, jutri zabavišče?

za gospodarstvo. Po dogovoru z njimi pričakujemo tudi finančno podporo iz evropskih sredstev. Menim, da so takšna pričakovanja glede na projekt, ki predstavlja enega največjih na področju turizma v naši državi, upravičena. Še vedno pa k sodelovanju vabimo tudi druge investitorje, saj bodo predvideni dobički največji prav za tiste, ki bodo dovolj zgodaj pristopili k projektu,« dodaja Smaka. K projektu jim je uspelo pritegniti italijanskega partnerja Preston International, ki upravlja in vodi Mirabilandio, enega največjih italijanskih zabaviščnih parkov. Hkrati ta družba sama izdeluje nekatere dele atrakcij, še najpomembnejše pa so njihove izkušnje. Preston International naj bi namreč ponujal nove ideje in predvsem visoko strokovno znanje. D

Kakšno bo vreme čez 6 dni?

Vremenska napoved za 6 dni vnaprej!

info TV

Prva slovenska televizija s šestdnevno vremensko napovedjo.

Info TV je slovenska televizija, ki celodnevno predvaja poročila vsakih 15 minut. V naših informativnih oddajah lahko spremljate tako dogajanje doma kot po svetu. Info TV lahko sprejemate samo preko kabelskih sistemov. Program je popolnoma brezplačen. Za več informacij pokličite vašega kabelskega operaterja.

Vremenska napoved za 6 dni je na sporedu v novicah, ki so 15 minut do in 15 minut čez vsako polno uro. Vremensko napoved "6 dni" najdete tudi na Mobitelovem mobilnem portalu Planet (Info/Vreme).

Naročnik oglasa Info TV, d.o.o., Novo mesto

Izraelsko politično prizorišče zapušča eden najvidnejših politikov zadnjih desetletij.

Od buldožerja do velikega politika

Ana Müllner, foto: Reuters

Izraelski premier Ariel Šaron se zaradi možganske kapi najverjetneje nikoli več ne bo vrnil na politično prizorišče, njegov nepričakovani sestop pa politično prihodnost večno nemirnega Bližnjega vzhoda pušča v veliki negotovosti.

Ariel Šaron je bil za nekatere eden glavnih akterjev pri zagotavljanju miru na Bližnjem vzhodu, v očeh drugih pa je za vedno ostal terorist, ki je tako rekoč od malih nog sodeloval v izraelskih vojnih operacijah in je bila za njim izdana celo mednarodna tiralica. Ariel Šaron je mož, ki je dolga leta spal s pištolo pod blazino, ustanovil eno najmočnejših izraelskih strank Likud in jo čez dvajset let zapustil, bil glavni režiser izraelskega umika iz Gaze in Palestincev ni nikoli videl kot enakovrednih partnerjev, temveč kot sovražnike, ki jim ne moreš zaupati.

Zadnji svoje generacije Šaron z izraelskega političnega prizorišča odhaja kot zadnji predstavnik t. i. velike generacije, v katero spadajo najpomembnejši izraelski politiki od Bena Guriona do Jicaka Rabina. Zaradi svoje nepopustljive politike si je prislužil vzdevek »Buldožer«. Njegovi starši so prispeli v Izrael iz Rusije in so sina vzgajali v duhu sovraštva do Palestincev. S 14 leti se je pridružil na pol ilegalni izraelski vojaški enoti, tri leta kasneje pa izraelski vojski. V njej je hitro napredoval in si kmalu pridobil naziv generala, ki ga je obdržal vse do današnjega dne. Leta 1982 je postal eden glavnih akterjev v vojni zoper Libanon, v tem letu pa je potegnil tudi eno najspornejših potez v svoji politično-vojaški karieri, ko je libanonskim enotam dovolil vstop v palestinski begunski taborišči Sabra in Šatila, kjer so v treh dneh pobili okoli 800 ljudi, med njimi veliko žensk in otrok.

Ariel Šaron je svojo kariero začel v izraelski vojski.

V izraelski politiki je aktivno sodeloval skoraj tri desetletja. V tem času je bil med drugim minister za kulturo, obrambo, gospodarstvo, za konstrukcijo in

stanovanjsko politiko ter zunanje zadeve. Veljal je za večnega pragmatika in kot tak za enega glavnih zagovornikov ideje o »velikem Izraelu«, katerega meje bi po bibličnem izročilu segale od Gaze do Cisjordanije. Zaradi teh idej je odigral ključno vlogo pri graditvi judovskih naselbin na Zahodnem bregu in v Gazi, ne da bi vedel, da bo štiri desetletja kasneje izpeljal umik izraelskega prebivalstva s tega območja.

Zgodovinska poteza Šaronova zadnja velika politična poteza je zagotovo lanski umik Izraela z območja Gaze, ki so jo judovski priseljenci zapustili po skoraj štirih desetletjih. Poteza ga je v očeh izraelskih nacionalistov spremenila v izdajalca naroda, sicer pa mu je prinesla močno podporo izraelskega prebivalstva. Slednji so se tako kot Šaron zavedeli, da vzdrževanje okoli 3.000 Izraelcev, ki so si življenjski prostor delili z več kot milijonom in pol Palestincev, ni imelo več smisla. Umik je bil izveden presenetljivo mirno, brez večjih izbruhov nasilja tako na palestinski kot na izraelski strani. Izraelci so si od izgube Gaze opomogli presenetljivo hitro, medtem pa so palestinske oblasti dokazale, da niso zmožne upravljati območja približno takšne velikosti kot Hamburg.

Verjetno pa nihče razen Šarona samega in njegovih najtesnejših sodelavcev ne ve, kakšne načrte je Šaron imel v mislih glede Zahodnega brega, ki naj bi ga po mirovnem načrtu Izraelci prav tako kot Gazo zapustili in prepustili v upravljanje palestinskim oblastem. Do umika bi lahko prišlo na tako nepričakovan način, kot je bil napovedan odhod iz Gaze, večina Izraelcev pa meni, da bi bil od vseh izraelskih politikov to zgodovinsko potezo zmožen izpeljati le Šaron. Po nedavnih javnomnenjskih raziskavah naj bi umik z Zahodnega brega podpirala skorajda polovica Izraelcev, od teh pa bi večina v to zgodovinsko potezo privolila le, če bi umik vodil Ariel Šaron.

Brez primernega naslednika Ariel Šaron bo za seboj pustil prazno mesto, ki ga bo skoraj nemogoče zapolniti. Teže kot položaj prvega ministra izraelske vlade bo namreč zapolniti vrzel, ki bo nastala v Šaronovi komaj ustanovljeni stranki Kadima. Slednjo je Šaron soustanovil lani po umiku iz Gaze, predstavlja pa alternativo vladajočemu Likudu, ki jo je, ironično, pred dvajsetimi leti pomagal ustvariti prav Šaron. Kadima je tako mlada stranka, da pravzaprav sploh še nima izdelanega celotnega programa, čeprav se konec marca obetajo parlamentarne volitve. Namesto programa se lahko ponaša le z visoko javnomnenjsko podporo, ki bi skoraj zagotovo prinesla zmago na pomladanskih volitvah, če ne bi prišlo do Šaronove politične upokojitve. Večine Izraelcev namreč ne zanimajo strankini politični in gospodarski pogledi, ampak jih zanima le to, da se na volilni listi pojavlja Šaronovo ime. Ob izstopu iz Likuda je v Kadimo skupaj s Šaronom prestopilo več uglednih izraelskih politikov, sedaj pa, kot opozarja nekdanji izraelski veleposlanik Avi Primor, Kadimi brez Šarona grozi politično izumrtje.

Bo Peres prevzel vodenje stranke?

Kot mogočega naslednika na čelu stranke mnogi omenjajo Simona Peresa, vendar pa se postavlja vprašanje, ali bi bil v svoji starosti pripravljen prevzeti to vlogo, prav tako pa si ga mnogi ne predstavljajo kot Šaronovega naslednika, saj naj v primerjavi z njim ne bi premogel dovolj politične karizme. A še bolj kot vprašanje nasledstva v Kadimi Izraelce ta čas vznemirja nasledstvo na premierskem stolčku. Za najresnejšega kandidata ta čas velja nekdanji premier, populistični Benjamin Netanjahu. Slednji je položaj prvega ministra zasedel v letu 1995, po atentatu na Jicaka Rabina. Se zgodovina na Bližnjem vzhodu ponavlja?

Netanjahu v izraelski politiki velja za Šaronovega nasprotnika, a to ne toliko zaradi politične usmerjenosti kot zaradi svoje populistične drže. S Šaronom sta se močno sprla glede umika iz Gaze, kar je posledično vodilo k Netanjahujevemu izstopu iz vlade, s tem pa je le še utrdil svoj položaj vodje desnega krila v stranki Likud. Analitiki razmer na Bližnjem vzhodu opozarjajo, da bi Netanjahu lahko premierski stolček zasedel le v primeru, če bi spremenil svojo politično držo na ta način, da bi svoj populizem zamenjal za bolj sredinsko politiko, kakršno je v zadnjih letih vodil tudi Ariel Šaron. Po dosedanjih napovedih pa se zaradi Šaronove bolezni ne bodo prestavile niti palestinske parlamentarne volitve 25. januarja niti izraelske volitve konec marca.

Odzivi z vsega sveta Misli večine svetovnih politikov se te dni mudijo v jeruzalemski bolnišnici Hadasa, kjer se zdravniki že od prejšnje srede bojujejo za Šaronovo življenje. 77-letnega premierja so na operacijo pripeljali po možganski kapi, ki ga je prizadela prejšnji teden na njegovem ranču. V Izrael te dni prihajajo želje po njegovem čimprejšnjem okrevanju, in to od Bele hiše do Vatikana. Do mešanih občutkov glede Šaronove politične upokojitve prihaja v Palestini. Palestinski skrajneži želijo Šaronu čimprejšnjo smrt, medtem ko se politiki zavedajo, da bodo z njim izgubili pomembnega sogovornika pri mirovnih pogajanjih in da se lahko dvostranska pogajanja v prihodnje spustijo na nižjo točko.

Tudi slovenska vlada je Šaronu zaželela čimprejšnje okrevanje. Minister za šolstvo in šport Milan Zver, ki je lani kot predstavnik slovenske vlade dvakrat obiskal Izrael in se tudi osebno srečal s Šaronom, je dejal, da je »Ariel Šaron politik, ki je držal dano besedo, znano pa je, kaj to v pogajalskih procesih pomeni. Bojim se, da bo njegova bolezen negativno vplivala na bližnjevzhodna mirovna prizadevanja. Osebno Ariela Šarona zelo cenim in žal mi je, da ga je doletela takšna usoda«. D

Za prevzem Šaronove politične vloge ta hip v Izraelu ni na vidiku nobenega primernega kandidata.

Benjamin Netanjahu je najresnejši kandidat za premierja.

Dobro jim gre

Kitajska tekstilna industrija je leta 2005 ustvarila približno za 20 odstotkov več prihodkov, dobička in izvoza kot leto prej. Prihodki od prodaje so znašali 250 milijard dolarjev, dobiček 8,18 milijarde, izvozili pa so za 116 milijard dolarjev blaga. Dobre rezultate je kitajska tekstilna industrija ustvarila kljub podražitvi domače valute, k rasti pa so največ pripomogla vlaganja v osnovna sredstva in tehnološke inovacije, ki so povečale konkurenčnost kitajskih družb. Izvoz kitajskega tekstila se je povečal po odpravi kvot na uvoz tekstila 1. januarja leta 2005, zaradi česar so ZDA in Evropsko unijo preplavili cenejši kitajski tekstilni izdelki.

Čudesa sveta Kitajski zid, angleški Stonehenge s svojimi monoliti in puščavsko mesto Petra v Jordaniji so med 21 kandidati, ki se potegujejo za uvrstitev na nov seznam sedmih čudes sveta. Med kandidati so tudi Eifflov stolp v Parizu, rimski Kolosej, sydneyjska operna hiša in

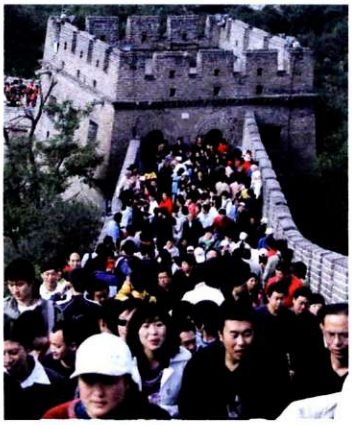

indijski Tadž Mahal. S prejšnjega seznama so se med kandidate za vpis na novi seznam uvrstile le piramide v Gizi v bližini Kaira. Glasovanje za izbiro novih spomenikov za novi seznam se bo končalo konec leta. Sicer pa so med kandidati poleg naštetih še atenska Akropola, špansko mestece Alhambra, cerkev Hagia Sofia v Carigradu, ruski Kremelj, gradič Neuschwanstein v Nemčiji, Kip svobode v New Yorku, in drugi spomeniki. Zmagovalni spomeniki bodo znani 1. januarja prihodnje leto, kampanja za oblikovanje novega seznama sedmih čudes sveta pa se je začela leta 2001.

Brez tajnosti Poljska bo odprla skoraj vse tajne arhive iz obdobja Varšavskega pakta. Objavljenih bo več kot 90 odstotkov dokumentov, vse pa bodo izročili poljskemu državnemu arhivu. Zgodovinarji upajo, da bodo arhivi osvetlili posredovanje Varšavskega pakta na Češkoslovaškem leta 1968 in uvedbo izrednega stanja na Poljskem leta 1981. Varšavski pakt, podpisan leta 1955 v poljski prestolnici, je bil ustanovljen kot protiutež zvezi NATO. Zdru-

ževal je Sovjetsko zvezo in njene satelite Bolgarijo, Češkoslovaško, Nemško demokratično republiko, Madžarsko, Poljsko in Romunijo. Razpuščen je bil leta 1991 ob razpadu Sovjetske zveze.

Brez imetja Iranski predsednik Mahmud Amhadinedžad je moral v skladu z iransko ustavo pripraviti seznam svojega premoženja. Izkazalo se je, da ima prazen bančni račun in 30 let star avtomobil. Konservativni iranski predsednik nikoli ne zamudi priložnosti, da ne bi poudaril svojega skromnega življenjskega sloga. Na seznamu imetja so 40 let stara in 175 kvadratnih metrov velika hiša v četrti

TUJI TISK

The New York Times

Smo kaj prespali?

To je bilo leto apokaliptičnih dogodkov. Prizadeli so nas orkani, poplave in potresi. Med različnimi katastrofami je bilo lahko izpustiti pomembne novice, ki ne padejo takoj v oči. Tu je nekaj dogodkov, ki ste jih lani nemara prezrli. V mehurčkih ledenikov so odkrili in analizirali zrak, kakršen je bil v zemeljski atmosferi pred 650 tisoč leti. Zalivski tok se zaradi tajanja ledenikov zmanjšuje, posledica pa so hladnejše zime v Evropi. Lani so znanstveniki odkrili, da je virus španske gripe, ki je leta 1915 ubil 25 tisoč ljudi, še živ – našli so ga v truplih umrlih. V laboratoriju se je začel neverjetno hitro razmnoževati – kar 39.000-krat hitreje kot virus navadne gripe. Leta 2005 so iznašli cepivo proti nekaterim virusom, ki so glavni povzročitelji raka na maternicnem vratu, cepiti pa bi morali vse ženske in deklice od 12. leta naprej. In zakaj je zločinec številka ena Osama bin Laden še vedno na prostosti? ZDA približno vedo, kje se skriva, vendar ta država – Pakistan – ne dovoli izvedbe operacije, da bi ga ulovili.

Le Figaro

Popularni

V zapuščeni topli gredi v enem od spalnih naselij Teherana se 24-letni Sohrab Mohebi in njegovih pet prijateljev pripravlja na koncert. Igrajo na električne kitare in bobne. Nosijo športne copate in sprane kavbojke. Pojejo v dobi angleščini v slogu med džezom in rokom. Z vidika novega konservativnega iranskega predsednika igrajo prozahodno glasbo, ki je ta čas v državi prepovedana. Po besnih napadih na Izrael se je Mahmud Ahmadinežad zavzel za iransko kulturo. Zavzel se je za mirno glasbo, ki spominja na obdobje islamske revolucije. Toda skupine Sohraba Mohebija to ne bo preplašilo; skupina obstaja že štiri leta, ni še izdala svoje plošče, ker je prisiljena delovati v ilegali, zato pa je najpopularnejša v Iranu. S pomočjo interneta in lastnih znanstev so zgradili lastno mrežo stikov. Njihovo spletno stran vsak dan obišče na stotine mladih, ki si lahko brezplačno posnamejo z nje najnovejše uspešnice skupine.

v vzhodnem Teheranu, kjer prevladuje nižji srednji razred, bel peugeot 504 letnik 1977 in dva bančna računa. Na prvi račun je Amhadinedžad prejemal plačo v prejšnji službi na univerzi, drugi račun, ki ga je odprl v obdobju, ko je delal kot guverner v provinci Ardebil na zahodu države, pa je prazen.

Iz ledu in kamenja

Najbolj oddaljena luna v Sončevem sistemu, Plutonova luna

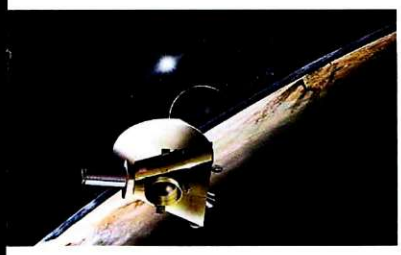

Haron, je nebesno telo iz ledu in kamenja, ki v nasprotju s planetom, okrog katerega kroži, po vsej verjetnosti nima atmosfere. Boljše razumevanje te Plutonove lune je omogočil izjemno redek pojav, in sicer prehod Harona pred neko zvezdo. Astronomi, ki so ta mini mrk julija lani opazovali iz različnih observatorijev na Zemlji, so tako lahko izmerili premer te lune in izračunali njen volumen ter gostoto. Poleg tega meritve okrog Harona niso odkrile atmosfere. Najmanjše nebesno telo v Sončevem sistemu z ozračjem tako ostaja Pluton. Pluton so odkrili že leta 1930, njegovo luno pa leta 1978. Poimenovali so jo po Haronu, antičnem brodniku, ki je umrle duše vozil čez reko Stiks v kraljestvo rimskega boga Plutona. Haron ima premer 1207 kilometrov, medtem ko je premer Plutona 2300 kilometrov. Majhna razlika v velikosti obeh nebesnih teles je edinstvena v Sončevem sistemu.

Zdrava konkurenca Britanska kraljeva pošta se mora, potem ko je imela okoli 350 let monopol pa področju poštnih storitev, po novem letu bojevati za vsako pismo. S 1. januarjem se je namreč odprl trg poštnih storitev, s tem

pa je Royal Mail dobila 14 tekmecev, ki so pridobili ustrezno licenco. Med novimi tekmeci sta tudi nemška pošta Deutsche Post in nizozemska TNT. Boj med tekmeci bo najhujši na področju poslovne pošte, ki prinese 80 odstotkov skupnih prihodkov.

Poplave in neurja Zaradi močnih nalivov je v nekaterih predelih južne Afrike prišlo do uničujočih poplav ter izbruhov kolere in malarije. Najhuje je v Malaviju, kjer do deževja prihaja po dolgotrajni suši in kjer zaradi lakote trpi okoli pet milijonov ljudi. Neurja so zahtevala tudi smrtne žrtve. V Zambiji in Zimbabveju je zaradi deževja močno naraslo število obolelih za kolero, nekaj pa jih je zaradi bolezni tudi umrlo.

Nov vladar

62-letni dubajski emir, šejk Maktum bin Rašid al Maktum, ki je bil tudi podpredsednik in premier Združenih arabskih emiratov, je med zasebnim obiskom v Avstraliji umrl, vzroka smrti pa niso navedli. V Združenih arabskih emiratih, ki jih sestavlja sedem emiratov, so zato razglasili 40-dnevno žalovanje. Borzi v Dubaju in Abu Dabiju sta ustavili trgovanje, zaprli so se tudi mnogi uradi in trgovine. V Dubaju so odpovedali tudi predvidene slovesnosti ob začetku vsakoletnega Dubajskega nakupovalnega festivala. Na čelu Dubaja ga je v skladu z ustavo nasledil mlajši brat, šejk Mohamed bin Rašid al Maktum, uspešen poslovnež, arhitekt izjemnega razcveta Dubaja in rejec dirkalnih konj. Kdo bo umrlega emirja nasledil na položaju podpredsednika in premierja Združenih arabskih emiratov, pa še ni znano.

TUJI TISK

Handelsblatt

Igra s plinom

Kaže, da se, če za pogajalsko mizo sedijo vrhunski menedžerji s svojimi ogromnimi osebnimi apetiti ali pa mafija, dolgo iskanje kompromisov med Rusijo in Ukrajino hitro konča. Videti je, da je takšen tudi dogovor med ruskim in ukrajinskim naftnim koncernom Gazpromom in Naftogazom. Strani sta se dogovorili samo o enem: da bo dostava ruskega plina naprej potekala prek posredniškega podjetja Rosukrenergo. Mediji obeh držav zatrjujejo, da družba vzdržuje tesne stike z Gazpromom in vzhodnoevropskimi botri. Uradno je to mešana družba, katere 50 odstotkov pripada Gazprombanki, druga polovica pa avstrijski Raiffeisenbank. Ruskega naftnega monopolista so obsodili zaradi uporabe naftnih virov kot orožja. Rusija se je s tem še enkrat diskreditirala pa tudi Ukrajina si ne zasluži laskavih ocen. Nadalje kaže, da ima Putin kratkovidne svetovalce za zunanjo politiko ali pa sam vodi nepravilno politiko.

The Mirror

Epigenetika

Nevarne navade očetov, na primer nepravilna prehrana in kajenje, lahko vplivajo na njihove otroke in vnuke. To so ugotovili britanski znanstveniki. Menijo, da slabe razvade lahko spremenijo dedni zapis, ki se deduje iz generacije v generacijo. Raziskali so pare, ki so se jim na začetku devetdesetih rodili otroci, pa tudi tri generacije družin prebivalcev oddaljene regije severne Švedske. Moškim, ki so začeli kaditi zelo zgodaj, so se rodili sinovi, ki so pri devetih letih tehtali precej več, kot je normalna srednja teža devetletnika. Pri deklicah tega pojava ni bilo. Na Švedskem so odkrili, da imajo otroci, katerih dedki in babice so v starosti od devet do dvanajst let stradali, tendenco živeti dlje, pri čemer posebnosti prehrane prehajajo od dedkov na vnuke in od babic na vnukinje. Takšne genske spremembe, imenovane tudi epigenetika, lahko zelo močno vplivajo na zdravstveno varstvo.

Dr. Dimitrij Rupel

Praktično prvič v zgodovini Slovenija nekaj dobiva

Metod Berlec, foto: Gregor Pohleven

Rodil se je leta 1946 v Ljubljani. Je pisatelj, dramatik, publicist, kritik, prevajalec, sociolog in politik. Spada med glavne ustanovitelje Nove revije. Bil je soavtor znamenite 57. številke in predsednik Slovenske demokratične zveze. V prvi demokratično izvoljeni slovenski vladi – Demosovi – je bil zunanji minister. Za njim je pisana strankarska kariera. Leta 2004 je bil zaradi sodelovanja na Zboru za republiko odstavljen kot minister v Ropovi vladi in izgnan iz Liberalne demokracije Slovenije. V Janševi vladi je spet postal zunanji minister. Leta 2005 je uspešno predsedoval Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi.

Gospod minister, spadate med tiste slovenske politike, ki veljajo za nosilce slovenske osamosvojitve. Nedavno smo praznovali dan samostojnosti in enotnosti in s tem povezano 15. obletnico plebiscita o samostojni in neodvisni Sloveniji. Kdaj je pri vas dozorelo spoznanje, da mora iti Slovenija svojo pot?

Da bi bilo za Slovenijo dobro, če bi bila neodvisna država, sem bil prepričan že dolgo. To je bil predmet mnogih naših pogovorov v okviru Nove revije. Leta 1986, 1987 je bila to že kar neka politična vera oziroma odločitev. Če pa mislite bolj tehnično operativno, da sem prišel do odločitve, da je res že čas za radikalnejše ukrepe, pa moram poudariti, da je bilo to konec leta 1990, ko sta Srbija in Milošević posegla v monetarni sistem takratne jugoslovanske države in iz Narodne banke Jugoslavije odtujila milijardo dolarjev skupnega jugoslovanskega denarja. Takrat je stvar šla čez rob.

Kako si razlagate dejstvo, da gre danes nekaterim strašno na živce »spominjanje« na mejnike, ki so slovenski narod pripeljali do samostojnosti?

No, tega ni tako težko razumeti. Lahko se spomnimo mnogih primerov, ko so bili slovenski komunistični politiki zelo navezani na Jugoslavijo, na prejšnji sistem. Poudarjali so, da je samostojna Slovenija dedič narodnoosvobodilnega boja, kako so komunisti pravzaprav pripravljali teren za osamosvojitev in podobno. So celo zgodovinarji, ki so pripravljeni napisati dolge študije o tem, kako je že Šinigojeva vlada pravzaprav utirala pot samostojni Sloveniji. Ti ljudje to še danes poudarjajo, ker si želijo olajšati svoj položaj, da bi prikrili nekatere stvari, ki so jih počeli sami. Če smo čisto odkriti, gre za garnituro, po kateri je prišel Demos in se je potem vračala v različnih oblikah, bila do določene mere navzoča ves čas tranzicije in je na neki način v nekaterih oblikah navzoča še danes. Ta politika je naredila marsikaj. Ne samo da bi zavarovala svoj položaj, ampak da bi preprečila spremembe, potem neodvisnost in samostojnost Slovenije.

Za vami je tradicionalno srečanje slovenskih diplomatov na Brdu pri Kranju. Poleg premierja Janeza Janše in predsednika države Janeza Drnovška ste slovenski diplomatski zbor seveda nagovorili tudi vi. V uvodu ste opozorili na nesmiselno prispodobo, ki se včasih pojavlja v javnosti, ko nekateri ironizirajo nov slovenski položaj in pravijo »nekoč smo bili pod Dunajem in pod Beogradom, zdaj pa smo pod Brusljem«.

No, najbrž ni tako težko razumeti, kaj sem hotel reči. To, kar se je zgodilo v Sloveniji, s tem ko je postala članica Evropske unije in ko je dosegla skupaj z drugimi članicami sprejetje proračuna, finančne perspektive do leta 2013, je dejansko nekaj popolnoma prelomnega, nekaj nenavadnega, nekaj, kar se Slovencem ni praktično nikoli zgodilo. Prvič v zgodovini, se mi zdi z izjemo morda nekaj obdobij v Avstriji, vendar je bilo tisto drugače –, prvič v zgodovini Slovenija nekaj dobiva. Ves čas Jugoslavije smo Slovenci dajali drugim in zaradi tega je bil naš razvoj upočasnjen. Slovenija je v obdobju vzpona, ki ga ni doživela še nobena slovenska generacija. Najbrž moramo biti zelo veseli, da to doživljamo. Dve milijardi evrov za sedem let so zelo velika sredstva. Sam sem to primerjal z našim proračunom. To je tako, kot če bi dobili deset proračunov za zunanje ministrstvo letno zraven. To daje možnost Sloveniji, da se dvigne visoko nad sedanjo usodo in svoj položaj. Tega pod Dunajem in Beogradom nismo nikoli doživeli. Evropska unija je organizacija, ki je pisana na kožo Slovencem in drugim majhnim ali srednje velikim narodom.

V kakšnem smislu?

Prvič v zgodovini se integracija Evrope ne dogaja pod vodstvom velikega naroda, ampak s sporazumom, da ima vsaka članica pravico bistveno prispevati ali celo pogojevati skupno usodo s svojo usodo. Nenavadno pozitivna okoliščina torej, o kateri so naši predniki lahko samo sanjali. Skratka, ni res, da je mogoče Bruselj primerjati z Dunajem ali Beogradom. Naša vlada je v zelo posrečenem položaju v primerjavi z drugimi vladami, ko v resnici dobiva v roke velika sredstva za razvoj države, naroda, za dvig našega standarda.

V svojem govoru ste poudarili, da se kljub nesprejetju evropske ustavne pogodbe v Evropski uniji proces integracije nadaljuje, da je to proces, ki je neustavljiv, kar pa pomeni tudi nove izzive za slovensko diplomacijo.

Dejstvo je, da se je Sloveniji posrečila čudovita stvar. Ampak vprašanje je, kako se bo Evropa razvijala naprej. Ali se bo v EU uveljavljala politika meddržavnega, mnogodržavnega sodelovanja, ali se bo Evropa razvijala v smislu naddržavnih institucij? V načelu nimam nič proti naraščanju naddržavnih institucij, če gre za skupni evropski interes. Spričo globalizacije se ta skupni evropski interes mora razviti in ga moramo gojiti. Vendarle to zmanjšuje manevrski prostor, domet posamezni evropski državi. Ne glede na to, ali bo ta ustava držala ali ne, menim, da večinoma v Evropi mislijo, da jo je treba bolj koncentrirati, bolj centralizirati. In da se morda bliža čas, ko se bo spremenilo naše tradicionalno pojmovanje suverenosti. Za zdaj uživamo v trenutku, ko je nacionalna suverenost nekaj nedotakljivega. Težko si predstavljam, da bi se Francozi ali Angleži odpovedali svoji lastni zunanji politiki. Hkrati pa lahko vidimo, da se že kažejo oblike evropskega duha, ki temelji na zraščanju, na koheziji.

Čeprav po drugi strani zadnje dogajanje kaže, da so še zelo pomembni nacionalni interesi. Francija se je odločno postavila za ohra- ▶

nitev velikih kmetijskih subvencij, ki največ koristijo prav francoskim kmetom. Britanski premier Tony Blair je na drugi strani šele po dolgem razmisleku pokazal velik politični pogum in privolil v delno znižanje britanskega rabata. Nemška kanclerka Angela Merkel pa je že izrazila nezadovoljstvo nad dejstvom, da vzhodnoevropske članice uvajajo nekakšne dampinške davčne sisteme, ki v neenakopraven položaj postavljajo nemško gospodarstvo, po drugi strani pa je Nemčija prispevala velika sredstva za razvoj teh novih članic.

Dogaja se marsikaj. Težnje so različne. Gotovo je po eni strani v EU čutiti usmeritev Velike Britanije, ki je bolj ali manj usmeritev meddržavnega sodelovanja in sporazumevanja, medtem ko je pri Nemcih več razumevanja za skupnega evropskega duha. Britanci si EU predstavljajo bolj kot neko prostotrgovinsko cono, medtem ko Nemci bolj verjamejo v Združene države Evrope. In že spet te politike nosijo nacionalni predznak. Po eni strani imamo opraviti z zelo izrazitimi državnimi pobudami, po drugi pa z zraščanjem, s čedalje večjo kohezivnostjo evropskih držav in s politiko medsebojnega približevanja. Težko si predstavljam, da bi države nehale biti aktualne v Evropi. Na začetku evropske ustave, ki jo je Slovenija že ratificirala, je besedna zveza »enotni v raznolikosti«. Mislim, da je to temeljna značilnost evropskega življenja in odnosov med evropskimi državami. Ko primerjate EU z ZDA, je ta razlika še jasneje razvidna in razumljiva. ZDA so država (nacija), sestavljena iz držav, ki so administrativne enote. Da bi bile države v Evropi administrativne enote, ni mogoče reči. EU je čedalje bolj državi podobna skupnost, ki pa je sestavljena iz narodov. Skratka, ni narod sestavljen iz držav, ampak je država sestavljena iz narodov, če zelo preprosto povem. Nacionalnega elementa v Evropi ne smemo podcenjevati in mislim, da nikoli ne bo opuščen. Trendi zraščanja se bodo nadaljevali, hkrati pa tudi težnje po ohranjanju nacionalnih držav. Vprašanje je samo, kako daleč bomo šli. Glede na to, da imamo nekatere velike evropske države, dvomim, da bo elemente državnosti mogoče povsem zanemariti, kar pa Slovencem ustreza, saj smo šele začeli okušati pomen nacionalne države in bi bilo opuščanje nacionalnosti za nas težko predstavljivo.

Kaj to pomeni za slovenske priprave na predsedovanje EU? Slovensko diplomacijo čaka še večji izziv, kot je bilo predsedovanje OVSE.

Predsedovanje OVSE je bil nujno potrebno spričevalo, test za to, da bo Slovenija sposobna predsedovati EU. Brez tega testa nam skoraj ne bi verjeli, da smo zmožni voditi tako veliko in komplicirano organizacijo, kot je EU.

Številni menijo, da je bil po vaši zaslugi ta test dobro opravljen.

Mislim, da je bil ta test narejen dobro, da smo lahko zadovoljni s tem, kar nam je uspelo, in da ni skoraj nobene države v Evropi, ki bi dvomila o sposobnosti Slovenije, da lahko predseduje EU. Čeprav je polletno predsedovanje EU veliko več kot eno leto predsedovanja OVSE. V EU je organov, organizacij in mehanizmov, ki povezujejo to skupnost, veliko več kot v OVSE.

V kakšni fazi pa so slovenske priprave na predsedovanje?

Priprave tečejo. Imamo več teles, ki se redno srečujejo in se usklajujejo. Imamo načrte, kako si bomo razdelili delo, kaj vse moramo pripraviti kadrovsko, tehnično, finančno in tako naprej. Pripravljamo ustrezne tehnične temelje za to, da bo mogoče izpeljati nekatere zelo pomembne dogodke v Sloveniji. Protokolarni objekt Brdo se rekonstruira, da bodo lahko tam zasedanja evropskega sveta, neformalni sestanki ministrskih svetov itd. Imeli bomo center za približevanje EU na gradu Jablje, kjer bo neke vrste možganski trust, ki bo pomagal pri teh pripravam in bo kasneje predvsem pomagal tistim državam, ki se približujejo EU; tu mislim predvsem na Zahodni Balkan in druge evropske države, ki jih ta pot še čaka. Priprave tečejo dobro. To doleti vsako članico na določeno število let, ob sedanjem članstvu vsakih dvanajst let in pol. Kmalu potem ko bo Slovenija prestala to predsedstvo, bo gotovo prišlo do spremembe ustave, pogodbe, ki bo spremenila sistem predsedovanja, tako da so polletnemu predsedovanju EU šteta leta.

Zakaj?

Kot veste, evropska ustava, ki so jo Francozi in Nizozemci zavrnili, predvideva stalnega predsednika svéta. Poleg predsednika komisije bi imeli še stalnega predsednika svéta, ne za pol leta, ampak najmanj za dve leti in pol do pet let. Predvideva celo vrsto oblik okrepljenega sodelovanja. Predvideva koncepte in pojme, kot sta skupna zunanja in obrambna politika, pa tudi ustanovitev posebnih struktur v ta namen. Skupno evropsko zunanjo službo itd. Da bo EU uspešnejša na globalnem prizorišču, verjetno potrebuje nekaj takih mehanizmov. Slovenija bo gotovo tudi v tej situaciji, ko ustavna pogodba še ne velja, v ponos Slovencem in veselje Evropejcev opravila svoje predsedovanje.

Že sedaj pa se omenjajo prednostne naloge slovenskega predsedovanja.

Nekatere bodo prišle na dnevni red v tistem trenutku, ko bo Portugalska odložila predsedovanje, nekatere bomo imeli pripravljene »na zalogo«. Predstavljam si, da bodo v letu 2008 spet oživele ustavne razprave, in mislim, da bo to čas, ko se bo Evropa spet odločala o širitvi. Do kakšne širitve bo prišlo, ali nam bo naloženo kakšno posebej delikatno delo glede tega, bomo še videli. Slovenija še naprej vztraja pri širitvi EU proti jugovzhodu Evrope. Mislim na Hrvaško, Makedonijo, Srbijo in Črno goro, Albanijo. Takrat bo ravno za nami sprejem Bolgarije in Romunije. To bo ena glavnih prioritet. Predstavljam si, da bomo sredi napetih pogovorov o energetiki (nafta, plin, atomska energija itd.) …

Če preideva še na odnose Slovenije s sosednjimi državami. Za lansko dogajanje v odnosih s Hrvaško je premier Janša dejal, da bistvenih premikov ni bilo, čeprav je nova slovenska vlada pokazala precej volje za nov začetek s to državo. Po obetavni prvi polovici leta se je po njegovo Hrvaška odločila za »nerazumljivo« dejanje, se pravi za dvostransko dogovarjanje z Italijo o razdelitvi epikontinentalnega pasu v Jadranskem morju. Sedaj (pogovor je bil v petek, op. a.) pa smo priče sporu med državama glede ribolovnega območja.

Zato se mora Hrvaška s to državo o marsičem dogovoriti. Če se z nami ne dogovori, ne more naprej.

Ta ribolovna štorija in ribolovne cone so majhen del problematike. To je začasna zgodba, to je zgodba morda za te zimske mesece. Vsekakor si prizadevamo, da bi čim prej prišli do izvedbenih pravil za SOPS. Če bo SOPS seveda deloval. Če ga hočemo ohraniti, moramo čim prej sprejeti izvedbena pravila za, za ribo-

lovni del tega sporazuma. Izvedbena pravila so v pristojnosti EU. Pogajanja potekajo med EU in Hrvaško. Nekateri ne razumejo, ko pravimo, da je čas, ko se Hrvaška približuje EU, pravzaprav tisti idealni čas ali idealna priložnost, da uredimo več problemov ...

Imate pri tem v mislih tudi predsednika države?

No, jaz bi pustil to debato ...

... konkretna imena?

Dejstvo je, da se naši problemi rešujejo v luči našega članstva v EU in približevanja Hrvaške EU. Tudi vprašanje ribolovnega režima, izvedbenih pravil za SOPS, ki je, kot je znano, ratificirana mednarodna pogodba, ima vsa pravila, ki jih pač spodbuja in sprejema EU. To ni nekaj, o čemer se lahko pogodita Slovenija in Hrvaška, ker je ribolov eno izmed področij, ki so v pristojnosti EU. Nemogoče je tako reči, da so to problemi samo med Slovenijo in Hrvaško, ampak so to problemi med EU in Hrvaško.

Nekateri menijo, da je Hrvaška do Slovenije tako arogantna in nediplomatska zaradi tega, ker ji zaradi notranjepolitičnih potreb ustreza stalen »zunanji sovražnik«. Slovenija naj bi bila zaradi svoje domnevne majhnosti in nespretnosti v preteklosti ravno pravšnja, medtem ko na drugi strani Hrvaška popušča večjim sosedam; recimo Italiji in v zadnjem času Avstriji, ki sicer ni njena neposredna soseda.

Gotovo sta Avstrija in Italija močnejši, bogatejši in pomembnejši državi od Slovenije. S hrvaškega stališča je najbrž pomembneje graditi odnose s tema državama kot s Slovenijo. Ampak mislim, da je tu še drug problem. Na Hrvaškem mislijo, da so pooblaščeni oziroma privilegirani nasledniki nekdanje Jugoslavije in da so pravzaprav oni največja regionalna sila na Zahodnem Balkanu ... Dejstvo je, da obstaja samostojna Slovenija, ki ločuje Hrvaško od Zahoda oziroma Hrvaško od Italije in Avstrije. Zato se mora Hrvaška s to državo o marsičem dogovoriti. Če se z nami ne dogovori, ne more naprej. Slovenija bo zato pač izkoristila tiste mehanizme, priložnosti in možnosti, ki so na razpolago.

Kaj pa odnosi Slovenije z Avstrijo, ki so na splošno zelo dobri? Edino kar jih resnično bremeni, je nerešen položaj slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem, ki se mora še vedno bojevati za temeljne manjšinske pravice, kot so dvojezični napisi itd.

Strinjam se z vami. Odnosi z Avstrijo so zelo dobri. Imamo pa težave na lokalni ravni na Koroškem, kjer se očitno ne morejo posloviti od nekaterih starih konceptov. Osebno se čudim, da imajo problem s slovenščino na Koroškem. Slovenščina je eden uradnih jezikov EU in ima enak pomen in položaj kot nemščina. To je dejstvo, ki je sedaj staro leto in pol. Želim si, da bi se na Koroškem tega dejstva čim prej zavedeli. Slovenščina, Slovenci in Slovenija smo postali enakopraven dejavnik v EU. Morda to komu ni všeč, vendar je dejstvo. V Avstriji večinoma to sprejemajo z naklonjenostjo. Sam nimam nikakršnih težav v stikih s predstavniki avstrijske države na zvezni ravni, enako velja za predsednika vlade in druge predstavnike slovenske države ...

To naj bi bila po njihovo nekakšna napoved pogroma nad nekaterimi mediji.

Ne vem, da bi se kjer koli zgodil kakšen pogrom. Ničesar nisem napovedoval, ampak sem samo izrazil svoje osebno začudenje nad vedenjem dela medijev v Sloveniji. Žal so nekateri mediji še vedno zelo nerazumno polni predsodkov zoper modernizacijo in racionalizacijo Slovenije. Tu mislim na reforme, na naše delovanje v EU in NATO. Tu pa tam še vedno prevladuje apriorno negativno stališče do te vlade, do zahodne usmeritve in do moderne tržnoekonomske usmeritve naše države. Ti mediji niso na ravni siceršnjega življenja v Sloveniji. Pričakujem, da se bodo normalizirali, ne zaradi mene ali morda zaradi oblasti, ampak zato, ker je neznosno, da je razmerje med negativnimi in afirmativnimi članki, povezanimi z vlado, to velja za vse slovenske medije, v razmerju 1 proti 5 v korist negativnih prispevkov. To je izjema, ki je skorai ne boste našli v nobeni drugi normalni evropski državi. Povsod boste našli seveda negativne in pozitivne prispevke, vendar bodo relativno uravnoteženi. Tako neuravnoteženo razmerje med prispevki, kot je v Sloveniji, je nekaj abnormalnega in se bo moralo spremeniti. Ne zato, ker bi tako želela politika, ampak zato, ker je to nenormalno, nenaravno razmerje.

Danes se kot stranka in sila slovenskega političnega združevanja kaže SDS, kar mi je še posebej ljubo, saj se v njej na neki način čuti izročilo nekdanje SDZ.

V preteklosti so vam kar naprej očitali, da ste pretirano proameriško usmerjeni. Nekako se zdi, da so se v zadnjem času ti očitki nekoliko polegli oziroma izginili iz medijev.

Takšni komentarji so bili deloma neupravičeni, deloma neutemeljeni, v bistvu pa precej zgrešeni. ZDA so močno povezane z EU, se pravi, ameriška politika je povezana z evropsko. Zdaj ko smo člani EU, vse to čutimo, vidimo in spoznavamo. Ob vseh razlikah, ki jih imamo, moramo vedeti, da ta svet spada skupaj. V Sloveniji je bilo nekaj predsodkov do ameriške politike in tudi kulture. To je povezano z ideologijo, ki jo poznamo iz preteklosti, iz povojnega obdobja, iz časov socializma. Ti predsodki se počasi poslavljajo. Nova vlada, ki se je s svojim obstojem dobro uveljavila, je brez težav pometla z njimi in skopneli so kot lanski sneg.

Veliko razburjenja je v začetku leta povzročila vaša zapisana izjava, da bi drugod mediji dobro premislili, preden bi šli v vojno s politično opcijo, ki je na volitvah zmagala.

Še za konec. Kako vidite danes slovenski politični prostor glede na to, da ste bili nekoč predsednik Slovenske demokratične zveze. Se vam zdi normaliziran? Kako vidite razprtije znotraj SD in LDS?

Tudi po zaslugi odločitev SD in LDS po volitvah – ko sta obe stranki odločno zavrnili sodelovanje v vladni koaliciji, kasneje pa tudi s koalicijo – se je slovenski politični prostor polariziral. Polariziral se je približno tako kot po prvih demokratičnih volitvah: stranke kontinuitete na eni in demokratične stranke na drugi strani. Spomnite se, da se je LDS nekoč skušala uveljaviti kot združevalna stranka, saj je pritegnila zsms-jevce, socialiste, demokrate in zelene. Na koncu je z Ropom prevladala levičarska usmeritev. Danes se kot stranka in sila slovenskega političnega združevanja kaže SDS, kar mi je še posebej ljubo, saj se v njej na neki način čuti izročilo nekdanje SDZ. Sicer predvidevam še več notranje dinamike v današnjih opozicijskih strankah. Kolikor v politični prostor štejete tudi medije in sodstvo, ta prostor žal še ni popolnoma normaliziran, ker je pod novimi plastmi še toliko starih kamnin. D

Med Hribarjem in Šušteršičem

V. M., foto: arhiv Demokracije, Bor Slana

Inštitut za globalne politične študije je izdal knjigo Kranjska med dvema Ivanoma in že podnaslov Idejno-politično soočenje slovenskega političnega katolicizma in liberalizma na prehodu iz 19. v 20. stoletje napove zanimivo knjigo.

Gre za doktorsko disertacijo, ki jo je Zvonko Bergant zagovarjal leta 2001 na Teološki fakulteti pred komisijo, ki so jo sestavljali dr. Alojzij Slavko Snoj, dr. Janez Juhant, dr. France M. Dolinar in dr. Jurij Perovšek. Bergant je svojo prvo knjigo, ki obdeluje to obdobje in temo, pod naslovom Slovenski klasični liberalizem, Idejno-politični značaj slovenskega liberalizma v letih 1891–1921 izdal že leta 2000 pri Novi reviji. Podatka nam govorita, da gre za avtorja, ki se je temeljito lotil slovenske zgodovine tega obdobja, v katerem se je politični pluralizem – podobno kot drugod v razviti Evropi! – razvil v polni meri, z vsemi pozitivnimi in tudi negativnimi lastnostmi.

Politično zorenje Kot idejni, politični, socialni, gospodarski in kulturni prostor v drugih, zlasti katoliških, evropskih državah je tudi tega v slovenskih deželah v 19. in prvih desetletjih 20. stoletja zaznamovalo soočenje med liberalizmom in političnim katolicizmom oziroma krščansko demokracijo, kot se je tedaj začelo označevati zlasti socialno pa tudi politično delovanje katoličanov. Če je liberalizem z nekakšno zamudo dobil »bled« odmev tudi v našem prostoru, tega za politični katolicizem ne moremo reči. Sprva se je pri

njegovem uvajanju v slovenski, zlasti kranjski prostor res navdihoval pri nemško-avstrijskih katoličanih, a postopoma se je razvila povsem neodvisna oblika, ki idejno in organizacijsko ni zaostajala za koncepti krščanske demokracije in njihovimi udejanjenji v drugih deželah.

Prikaz političnih profilov Bergant je v knjigi Kranjska med dvema Ivanoma z izdelavo političnih profilov dveh verjetno najpomembnejših kranjskih politikov te dobe, in sicer vodje katoliške strani Ivana Šušteršiča in prvaka »naprednjakov« Ivana Tavčarja (medtem ko na Tavčarja spominja kakšen spomenik, pa bi vsaj v Ribnici, ki je rojstni kraj Ivana Šušteršiča, lahko Šušteršičevega pridružili drugim uglednim Ribničanom v tamkajšnjem spominskem parku), predstavil temeljna stališča, ki sta jih zastopali Katoliško narodna oziroma Slovenska ljudska stranka in Narodno napredna stranka, saj sta ji njena voditelja, še v večji meri kot za Šušteršiča je to veljalo za Tavčarja, določala tudi ideološko ozadje in obseg njunega delovanja.

Pri izdelavi idejno-političnih konceptov omenjenih politikov je avtor izhajal predvsem iz političnih in verskih dogodkov in vprašanj, o katerih se je polemiziralo v obravnavanem obdobju, kot so bili na primer Prvi slovenski katoliški shod leta 1892, mesto religije in Katoliške cerkve v političnem življenju, socialno vprašanje ter zahteve po splošni in enaki volilni pravici, in kronološko predstavil stališča, ki sta jih oba politika do teh dogodkov in vprašanj zavzela. Na njihovem temelju je poskušal prikazati, ali je bilo njuno javno delovanje konstruktivno ali ne.

Razlike obeh politik(ov) Bergant prikaže, kakšno je bilo Šušteršičevo in Tavčarjevo razumevanje katoličtva, zlasti vere (Tavčar in drugi liberalci so bili v tistem času verni!), predvsem v njegovi politični razsežnosti; kako sta razumela razmerje med slovenstvom in katoličtvom oziroma pripadnostjo Katoliški cerkvi; v čem sta prepoznavala bivanjske temelje slovenskega naroda; kakšen pomen sta v družbeno-političnem življenju

Ivan Tavčar

Ivan Šušteršič

pripisovala cerkveni avtoriteti in duhovniškemu stanu oziroma njunemu političnemu in socialnemu nauku; ali sta priznavala obstoj klerikalizma in kaj jima je ta pomenil; kako sta razumela liberalizem, njegova temeljna politična načela in koliko sta bila zanje odprta; kakšen je bil njun pogled na socialno vprašanje in spremembo volilne zakonodaje v smeri večje demokratizacije (njuna rešitev je bila temeljna politična zahteva tedanjega časa) in v čem sta videla razrešitev zanju; kako sta razumela nekatere temeljne pojme klasične in moderne politične filozofije, kot so razmerje med posameznikom in družbo, temeljni namen posameznikovega in družbenega prizadevanja, suverenost ljudstva, ljudska volja, demokratičnost, vprašanje avtoritete v družbeno-političnem delovanju, razmerje med zasebno in javno ravnjo posameznikovega delovanja in življenja sploh – kolikor morebitne odgovore nanje pri obeh sploh zasledimo.

Po(pu)li(s)tični diskurz Njuno razumevanje vseh naštetih pa tudi drugih vprašanj ni ostalo vseskozi enako, ampak lahko zasledimo določeno evolucijo stališč, kar je glede na dolžino dobe, ko sta bila politično aktivna, in na prednostna vprašanja, ki so se v njej javljala, povsem razumljivo. Prav tako so bila njuna stališča odvisna od trenutnega položaja politične stranke, kateri sta pripadala oziroma jo vodila, torej, ali je bila ta na Kranjskem na oblasti ali v opoziciji.

Avtor pride do ugotovitve, da pri njunem razmišljanju in pojasnitvi prej omenjenih vprašanj pravega filozofskega utemeljevanja v njunem političnem diskurzu ni najti. V svojih govorih na različnih shodih ter v državnem in deželnem zboru je bil ta omejen v prvi vrsti na pojasnjevanje razmer na Kranjskem, deloma tudi v drugih slovenskih deželah in celotni monarhiji. Prav zaradi te lokalne omejenosti je bilo v njunih govorih mogoče najti mnogo populističnih poudarkov, ki z resno politično razpravo niso imeli nobene zveze. Avtor ugotovi, da je Šušteršič raven populizma bolj presegel kot Tavčar.

Prvi dve stranki Časovno se je Zvonko Bergant v svoji študiji omejil na obdobje med letoma 1890 in 1918. Leta 1890 je bilo ustanovljeno Katoliško politično društvo, ki je bilo zametek prve politične stranke na Slovenskem, njegov član pa je bil takoj ob ustanovitvi tudi Ivan Šušteršič, ki je zanj celo sestavil pravila (bil je pravnik). Iz tega društva se je razvila Katoliško narodna oziroma Slovenska ljudska stranka.

Kot odgovor na njegovo ustanovitev je bilo politično organiziranje kranjskih liberalcev (»naprednjakov«, kot so se imenovali) najprej v okviru Slovenskega društva, nato pa v Narodni oziroma Narodno napredni stranki. Od takrat naprej – pri nekaterih površnih publicistih in tudi zgodovinarjih pa še danes – se beseda »napreden« zlo- ▶

Dragi bralci, obveščamo vas o spremembah v programu Radia Ognjišče:

PONEDELJEK	8:10 Kateheza 14:45 Iz katoliškega tiska 16:00 Nič, nič
TOREK	11:30 Vesoljske novice 14:45 Naš komentar
SREDA	8:10 Naravoslovne zanimivosti 11:15 Kuhajmo s s. Nikolino 14:45 Sredin pogled v svet 18:15 Moja zgodba
ČETRTEK	8:10 Ljudska dediščina 9:30 Vabilo na pot 14:45 Komentar iz Družine
PETEK	16:30 Ob petkih pospravljamo podstrešje 20.30 2.,4.,5. petek: Zakon, ki ga ni bilo

Vabimo vas k ogledu celotnega programa na spletni strani **http://radio.ognjisce.si/spored/**

RADIO OGNJIŠČE

rablja za poimenovanje ene politične opcije, čeprav je bilo vedno relativno, kaj naj bi v političnem diskurzu ta beseda pomenila oziroma glede na kaj naj bi bil nekdo »naprednejši« od drugega.

Tako sta se tudi v kranjskem (in slovenskem) prostoru – kot drugod po Evropi – jasno oblikovali dve politični skupini, kar je imelo pomembne posledice za nadaljnji politični razvoj slovenskega naroda. Ti dve politični (nekoč ideološki) usmeritvi sta kasneje dobivali različne političnostrankarske sopotnike, ki so bili le bolj ali manj radikalna variacija prve ali druge.

Ivan Tavčar Kdo sta bila ta dva pomembna slovenska politika, ki sta bistveno krojila slovensko zgodovino celih trideset let?

Pisatelj in politik Ivan Tavčar se je rodil leta 1851 v Poljanah. Na Dunaju je študiral pravo, v Ljubljano se je vrnil leta 1875 in takoj začel z javnim delovanjem. Leta 1884 je odprl samostojno odvetniško pisarno in se leta 1887 poročil s premožno dedinjo Franjo Košenini, ki mu je dodatno pomagala utrditi njegov družbeni položaj. Kot član in odbornik številnih društev in ustanov, kot govornik na domoljubnih prireditvah, kot mecen kulturnih in humanitarnih organizacij pa tudi posameznikov si je pridobil ugled osrednjega meščanskoliberalnega veljaka. Politik v pravem pomenu je postal leta 1889, ko je bil prvič izvoljen v kranjski deželni zbor. Po ustanovitvi Narodne stranke za Kranjsko leta 1894 je postal eden njenih voditeljev in s tem vodij liberalizma na Kranjskem.

Od leta 1896 je bila njegova stranka v deželnem zboru povezana z nemško, kar je zanj in za stranko pomenilo diskreditacijo zlasti z vidika narodne, »protinemške« politike. Bil je avtokrat, vendar si bogastva ni kopičil. Med letoma 1901 in 1907 je bil državnozborski poslanec. Leta 1911 je bil izvoljen za ljubljanskega župana. Po prvi svetovni vojni in ustanovitvi nove države Kraljevine SHS je nadaljeval s kariero, vendar je leta 1920 zbolel za rakom in leta 1923 umrl.

Tavčar velja za politika, ki je s svojim ostrim in brezkompromisnim političnim diskurzom naredil več škode kot koristi. Danes ga poznamo predvsem kot pisatelja, ki je napisal nekaj dobrih del, ki spadajo v našo kulturno zakladnico (Visoška kronika, Cvetje v jeseni). Kot politika se ga spominjajo pri LDS, saj so svoje glasilo poimenovali 4000, po Tavčarjevem literarnem pamfletu, v katerem je skrajno ostro in žaljivo »obdelal« slovenske katoličane. Naključje? Verjetno ne, glede na to pač , da pripadniki te stranke izhajajo iz ultralevičarske miselnosti in častijo partizansko revolucionarno gibanje, ki je bilo nosilec najbolj zločinske prakse v novejši slovenski zgodovini.

Ivan Šušteršič Politik in pravnik dr. Ivan Šušteršič se je rodil leta 1863 v Ribnici. Tako kot Tavčar je tudi on na Dunaju doštudiral pravo. Od leta 1894 do smrti je deloval kot samostojni odvetnik. Leta 1890 je bil med ustanovitelji ljubljanskega Katoliškega političnega društva. Sprva se je posvečal zadružništvu, priredil je Raiffeisnova pravila za posojilnice in hranilnice z ozirom na tedanje kranjske razmere. Postopoma je postal ena vodilnih osebnosti slovenskega političnega katolicizma v zadnjega četrt stoletja obstoja avstro-ogrske države. Leta 1896 je dobil poslanski mandat za državni zbor. Leta 1898 je odložil mandat, da bi se posvetil gospodarski organizaciji slovenskega naroda, zlasti kmečkemu stanu. Leta 1900 je znova postal državnozborski poslanec.

V prvih letih 20. stoletja je bil odločen zagovornik volilne reforme, zaradi česar ima velike zasluge za uzakonitev splošne in enake volilne pravice; takšno volilno zakonodajo je državni zbor sprejel leta 1907. Leta 1909 je postal načelnik Vseslovenske ljudske stranke, leta 1912 pa je postal kranjski deželni glavar. Med prvo svetovno vojno je prišel v spor s Krek-Koroščevo strujo, iz katerega je izšel kot poraženec; podporo mu je odtegnil tudi škof Jeglič. 15. oktobra 1918 je moral vodenje deželnega odbora prepustiti liberalcu Karlu Trillerju, dan kasneje pa je predsedstvo Narodnega sveta sklenilo, da ni več deželni glavar. Ker so mu grozili s smrtjo, se je umaknil iz Slovenije.

V begunstvu (z njim se je začela velika zgodba slovenskih političnih beguncev v 20. stoletju) v Švici je živel do leta 1922. Tega leta je izdal znamenito brošuro Moj odgovor, s katero je ostro obračunal s tedanjimi voditelji SLS oziroma s klerikalizmom v politiki. Takoj po vrnitvi je ustanovil Narodno ljudsko stranko in jo razglasil za pravno naslednico SLS. Na prvih volitvah v narodno skupščino, ki so bile leta 1923, je s svojo novo stranko dobil le 0,4 odstotka glasov, kar je pomenilo pravo katastrofo. Umaknil se je iz javnega življenja in oktobra 1925 umrl v Ljubljani.

Kakor koli se danes z marsikaterimi Tavčarjevimi ali Šušteršičevimi stališči in načinom delovanja ne strinjamo, sta oba zelo zaslužna za slovenski narod in veljata za pomembna in velika politika v naši zgodovini. D

Kranjska med dvema Ivanoma

Zvonko Bergant je v knjigi Kranjska med dvema Ivanoma oba politika, Ivana Šušteršiča in Ivana Tavčarja, prikazal zelo pregledno v vrsti poglavij. Najprej je predstavil kratki biografiji obeh, potem pa še skozi različne teme. Pod naslovom Od idejne diferenciacije do nastanka političnih društev je prikazal stanje najprej pri Katoliškem političnem društvu, potem pa še pri Slovenskem društvu. Sledijo poglavja: Razpad enotne narodne stranke na Kranjskem, Razmerje med vero in narodnostjo, Politična razsežnost katoliške vere, Med klerikalizmom in liberalizmom, Šolsko vprašanje, Med slovenstvom, hrvatstvom in jugoslovanstvom, Demokratizacija političnega življenja, Razmerje med stanovsko in politično pripadnostjo, Zadružništvo. Na koncu so objavljeni uporabljeni viri in literatura. Zanimivo je, da sicer nadvse informativna knjiga (obsega 509 strani) dolgo ni mogla iziti, tako da jo je nazadnje izdal Inštitut za globalne politične študije, izid pa je s finančno podporo omogočila Ljudmila Novak, poslanka Evropske ljudske stranke in Evropskih demokratov v evropskem parlamentu.

Zvonko Bergant

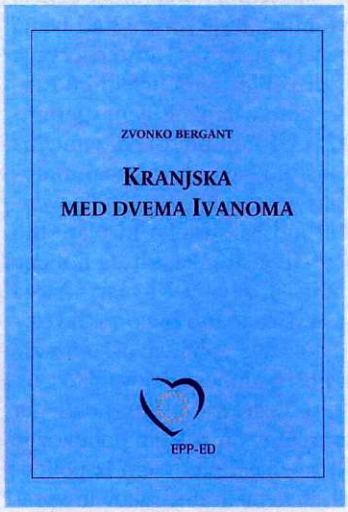

RADIO ZELENI VAL
93.1 & 97.0 Mhz
ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

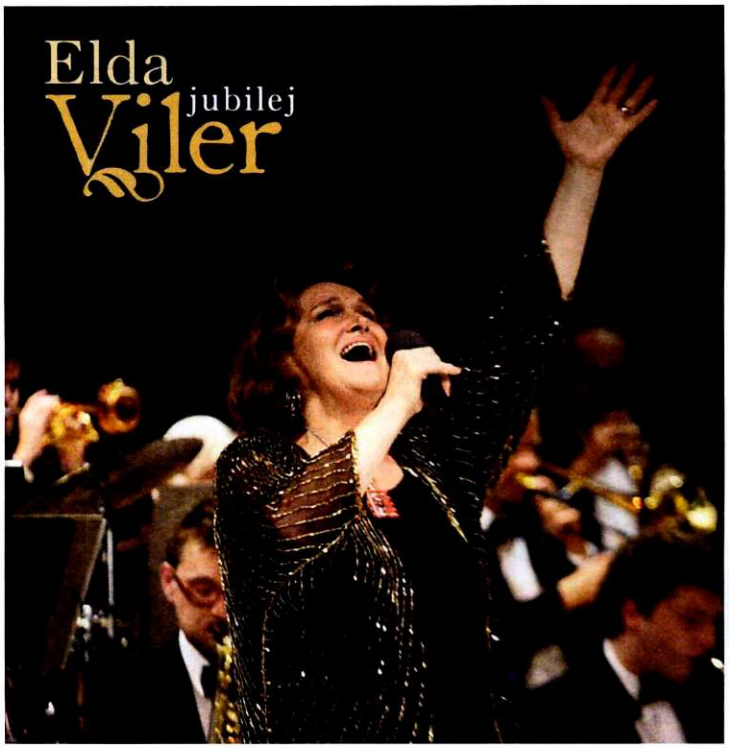

Samo nasmeh je bolj grenak

V. M.

Založba kaset in plošč RTV Slovenija je izdala pet zgoščenk slovenske popularne glasbe, od pravega malega biserčka Alenke Godec Mesto sanj do Halgata banda, Elde Viler, Slovenskega šansona in Alexie.

Alenka Godec spada med prve dame slovenske popularne glasbe. Na sceni je že dolgo, vendar je z zadnjo zgoščenko Mesto sanj prijetno presenetila. Tako rekoč vse popevke od enajstih so uspešnice, za katere ima poleg pevke največ zaslug Aleš Klinar, ki podpisuje večino skladb: Prave karte, Sončen dan, Mesto sanj, Samo nasmeh je bolj grenak, Pusti jo, Poglej me v oči, Rada bi znova poletela, Svobodna, V dobrem in slabem, Reši me in Hit mix.

Halgato band Na zgoščenki Halgato band, orkester za poljube je objavljena glasba iz filma Halgato, ki je bil posnet po literarni predlogi prekmurskega pisatelja Ferija Lainščka. Predstavljenih je 12 pesmi: Orkester za poljube, Kako je ljubezni ime, Stari godec, Divja v srcu, Božji mlin, Solze bom prodal, Veter z juga, Veter boža deklico, Kak je lübezni imej, Skuza, Violina in Ravnica.

Elda Viler Na zgoščenki Elda Viler, jubilej je 21 posnetkov, ki so bili posneti na koncertu ob 60. jubileju Elde Viler in Big Banda RTV Slovenija 2. oktobra 2005 v Operi v Ljubljani. Glasbeni gostje so bili Eldina hči Ana Dežman, Mojmir Sepe in Jure Robežnik. Jubilantko je spremljal orkester Big Band RTV Slovenija, ki mu je dirigiral Lojze Krajnčan. Uvodoma je instrumental Poletna noč, sledi pogovor z Eldo Viler ter venček uspešnic (S teboj, Na deževen dan, Zlati prah imaš v očeh, Vzameš me v roke, Včeraj, danes, jutri); sledijo »stare« uspešnice: Če živiš, Gitara romana, Oj uatrak muj, Osliček, Kdaj, Ne prižigaj luči v temi, Les gitanes, Ti si moja ljubezen, Na pragu let, Zvezdni prah, Orion, Vračam se, Lastovke, Granada, Večer za dva in Srečo si podajava.

Slovenski šanson 2005 Na zgoščenki Slovenski šanson 2005 je 15 skladb, ki so bile posnete na Festivalu slovenskega šansona 19. maja 2005 v studiu 14 Radia Slovenija. Pesmi si sledijo po naslednjem redu: Jaz sem tista iz omare (Lara P. Jankovič), Vabilo (Lado Leskovar), Brez sramu in brez strahu (Olivija), Dama reklama (Matjaž Romih), Orfejeva pesem (Ana Vipotnik), Serenada (Romana Kranjčan), Moj življenjski refren (Andraž Hribar), Nihče me ne bo videl jokati (Patetico), Muzika Marije L. (Jana Kvas), Umrl je milijonar (Meta Vranič), Če bom še živ (Metod Banko), Igla (Nataša Artiček), Žabja vas (Jure Ivanušič), Moj koledar (Lidija Kodrič) in Eva - blues (Nika Vipotnik).

Drobne rož'ce Na zgoščenki Drobne rož'ce je trinajst pesmi pevke Alexie, ki jo spremlja glasba Karant orkestre. Pevka bolj ali manj posrečeno izvaja znane slovenske ljudske in ponarodele pesmi: Tam na vrtni gredi, Dekle na vrtu, Sijaj mi sončece, Oblaki so rdeči, Pastirček, Goreči ogenj, Snoč pa dav je slanca pala, Lipa zelenela je, Ljubezen ni navada, Kaj ti je, deklica, Tri ptičice, Po jezeru, Nocoj pa, oh nocoj. D

Plezanje v poledenelem slapu

Solčava

Petra Janša, foto: J. Skok, STO

Sredi gora in gorskih vrhov Solčavsko-Savinjskih Alp in Karavank, kjer si je reka Savinja med Vežo in Raduho izdolbla pot, leži Solčava. Ta razpotegnjena alpska vasica, ki se razteza v dolžini treh kilometrov od soteske Socke do sotočja Savinje s Klobašo, daje tej pokrajini tudi ime – Solčavsko. Solčava je zadnja večja vas v gornjem porečju Savinje in je od Mozirja oddaljena 34 kilometrov. Tu se stekajo tri doline: Logarska dolina, Matkov kot in Robanov kot, vsaka s svojimi posebnostmi in naravnimi lepotami.

Zgodovina Solčave Podatki o naselitvi segajo v čas med letoma 1000 in 1200. Ozemlje je tedaj spadalo pod oblast bavarskega kneza Diebalda de Chagere, lastnika gornjegrajske gospoščine. Omenjeni knez je Solčavo leta 1140 podaril oglejskemu patriarhu Peregrinu. Kraj Solčava se prvič omenja leta 1268 kot »Silva Sulzbach«. Samostanski urbar iz leta 1426 omenja Solčavo kot sedež urada za celotno Solčavsko. Kasnejši dokumenti dokazujejo, da je bila Solčava pod oblastjo grofov Celjskih, od leta 1456 pa prevzamejo oblast Habsburžani. Leta 1473 je cesar Friderik III. vse ozemlje podaril takrat ustanovljeni ljubljanski škofiji.

Zaradi odmaknjenosti je bila Solčava vedno precej samosvoja v odnosu do gosposke. Bila je varno zatočišče beguncem in revolucionarjem iz Koroške, Kranjske in Štajerske. Znan je punt Solčavcev leta 1851. Solčava je bila prava narodna trdnjava. Solčavani so bili med sklicatelji prvih slovenskih taborov in dejavni v številnih narodnih akcijah, zlasti v bojih za slovensko Koroško.

V te kraje so prišli tudi nekateri znani možje. Poleg slovenskega jezikoslovca Stanka Vraza, glasbenika Janeza Miklošiča, triglavskega župnika Jakoba Aljaža je Solčavo obiskal tudi Anton Martin Slomšek. Lavantinski škof je v prvo spominsko knjigo v Solčavi, ki je bila v župnišču, 7. avgusta 1833 zapisal prvi zapis v slovenskem jeziku: »Gore, doline pokrivajo svet, prijatelji med njimi se snidejo spet!« Tudi pesnik Anton Aškerc, ki je kot kaplan deloval v Mozirju, je leta 1894 obiskal Solčavo in vpisal v solčavske planinske knjige zanimive vpise in posvetila.

Zahvaljujoč zgraditvi ceste leta 1894, ki je bilo veliko delo, je danes Solčava razvijajoče se naselje, ki ima upravne in storitvene funkcije za Solčavsko. Hkrati je izhodiščna točka za številne izlete.

Cerkev Marije Snežne Cerkev so verjetno zgradili na pobudo menihov iz Gornjega Grada. Morda je na kopi nad vasjo najprej stala le manjša kapela. Najstarejši v listinah najdeni zapis o cerkvi je iz leta 1365. Cerkev stoji sredi pokopališča. Sedanja stavba je značilni gotski volumen s širšo in višjo ladjo, ožjim prezbiterijem z zunanjimi oporniki in z zvonikom, ki je zaradi pomanjkanja prostora stisnjen ob prezbiterij. Postavljen naj bi bil leta 1710. Med zunanjima opornikoma je bila na pročelju že okoli leta 1490 naslikana figura sv. Krištofa. Notranjost gotske, zvezdasto obokane cerkve, zidane pod vplivom koroških stavbenikov, je ohranjena v celoti. Poslikave je Tomaž Fantoni leta 19891 prekril z novejšimi, tedaj modnimi podobami. Starejša poslikava verjetno izvira iz časa pozidave sedanje cerkve iz okoli leta 1485.

V gornji niši glavnega oltarja je največja dragocenost cerkve in eden najstarejših oltarnih kipov, Solčavska Marija. Gre za kip sedeče Matere z otrokom v naročju, ki z levico podpira otrokov obraz. Mati sedi na kamniti klopi, opremljeni z blazino. Gube oblačila ji v ostro lomljenih zavojih segajo do tal. Ikonografsko gre za nadaljevanje tipa Salomonovega prestola. Izdelek sodi v pozno romaniko in v krog delavnic, ki so klesale okrasje v Gornjem gradu in v Križevniški cerkvi v Ljubljani okoli leta 1250.

Cerkev Marije Snežne v Solčavi je bila priljubljena božjepotna cerkev. K njej so romali od blizu in daleč. Ko pred prvo svetovno vojno ni bilo državne meje z Avstrijo, so se iz Koroške na šentožboško nedeljo ob godu Marije Snežne 5. av-

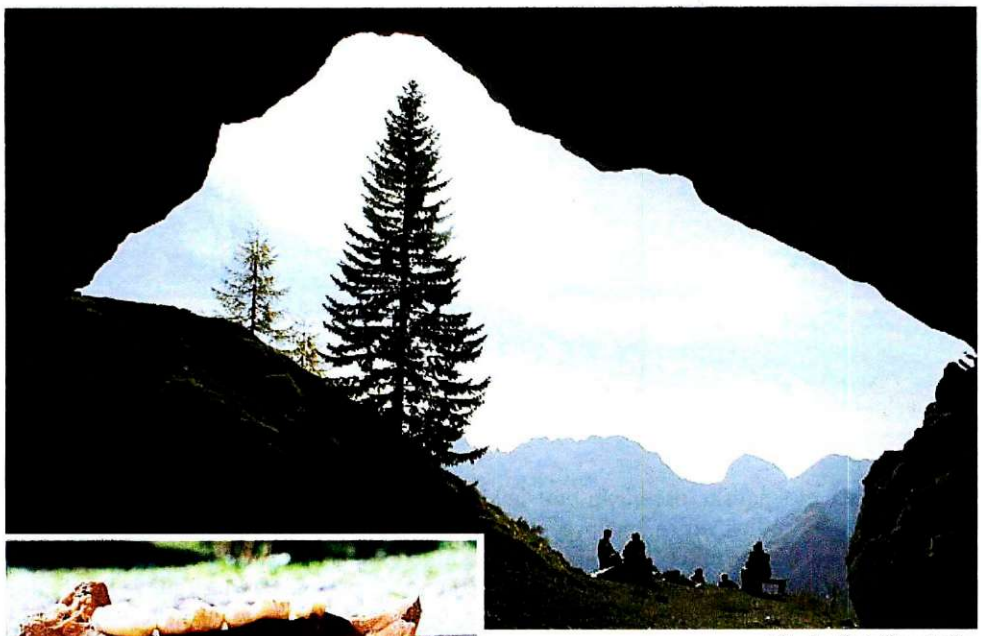

Vhod v Potočko zijalko

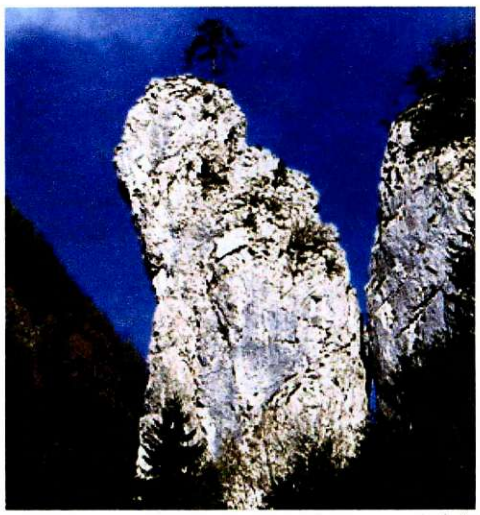

Igla

Čeljust jamskega medveda

Solčava

gusta leto za letom vile procesije po vrhovih v Solčavo. Prišli so iz Kort, Bele, Črne, Prevalj, Mežice, Strojne, Šentanela. Romarji iz Koroške so se zbrali zunaj vasi pri Ramšakovem križu in prišli v vas v soboto na predvečer praznika. Prespali so po hišah in tudi na senu, kjer je bilo sob in postelj premalo, zjutraj pa so ob prvem opravilu in procesiji spet odšli.

Naravne znamenitosti Solčave Solčava z bližnjo okolico se lahko ponaša ne le z lepoto narave in s čistim zrakom, temveč tu lahko najdemo nemalo naravnih mikavnosti. Ena od njih je starodavna tisa, ki raste 180 metrov nad Solčavo pri zapuščeni kmetiji na ozkem grebenu pod Hribarsko zijalko. Z obsegom 240 cm in višino devetih metrov je najstarejša tisa v Sloveniji in nasploh najstarejša živa stvar na Slovenskem. Starost ocenjujejo na več kot 1200 let in je razglašena za naravni spomenik. Dostop je iz vasi Solčava po gozdni poti (20 minut hoje).

Druga naravna znamenitost je ob glavni cesti iz Mozirja, ob vstopu na Solčavsko. Na levem bregu Savinje naletimo na skalni obelisk, ki zaradi 2 metra široke razpoke od daleč daje vtis šivankinega ušesa. Od tod ime Igla. Skozi razpoko med iglo in drugim skalnim masivom je nekoč vodila stara pešpot v Solčavo, danes pa je cesta stisnjena med Savinjo in Iglo.

Prav pod Iglo ob cesti je mično naravno čudo, presihajoči studenec. V kotanjo iz tal priteka voda, ko pa se kotlina napolni, voda počasi ponikne. Potem se spet prikaže in kotlino napolni. Ob srednji višini Savinje oziroma ob srednje lepem vremenu se to ponavlja vsakih pet minut, ob dolgotrajni suši pa studenec tudi presahne. Studenec, ki je v Sloveniji najbolj znana zaganjalka, so kot naravno posebnost poznali že Celjski.

Potočka zijalka Nedaleč od Solčave je 1700 m nad morjem v zahodnem delu 1929 m visoke Olševe, v njenem južnem pobočju in tik nad strnjeno drevesno mejo ena najpomembnejših arheoloških in paleontoloških jam v Sloveniji, Potočka zijalka. Leta 1928 je Srečko Brodar v 150 m dolgi jami našel kosti jamskega medveda in orodje kamenodobnega lovca, ki datirajo v čas pred 30.000 leti. Poleg tega so tu našli okostja muškatnega goveda, ki danes živi le še na Grenlandiji. Tu so ostanki številnih ognjišč. Našli so več sto artefaktov, pračloveških orodij, in to sulice, igle in drugo orodje, vse izdelano iz kosti jamskega medveda, nekatera iz kamna kresilnika, črnega kot oglje, trdega, da je z njim mogoče rezati steklo. Več o ledenodobnih poselitvah in odkrivanjih takratnega življenja lahko vidite v muzeju in gostišču Firšt pred Logarsko dolino.

Gotski kip Solčavske Marije

Solčava, svet med gorami Solčavsko območje leži ob skrajnem gornjem toku reke Savinje in je okrog in okrog obdano z gorami. Olševa je del Karavank in zapira Solčavsko s severne strani, na vzhodu, jugu in zahodu pa doline Logarsko, Robanov in Matkov kot obdajajo več kot 2000 metrov visoki vršaci savinjskih Alp z Raduho, Ojstrico, Planjavo, Brano, Rinkami, Skuto in Mrzlo goro.

Visokogorski alpski svet narekuje podnebne razmere; zime so običajno razmeroma dolge in hladne, poletja pa prijetno topla.

Ljudje se ukvarjajo z gozdarstvom, kmetijstvom in obrtjo, čedalje bolj pa tudi s turizmom. Naravne danosti so klicale k razvoju gorništva in alpinizma. Vse bolj pa je zanimivo ledno plezanje in tekmovanje pasjih vpreg, ki konec januarja poteka na Solčavskem. D

Mednarodno tekmovanje pasjih vpreg

Vir: www.slovenia-tourism.si (Slovenska turistična organizacija)

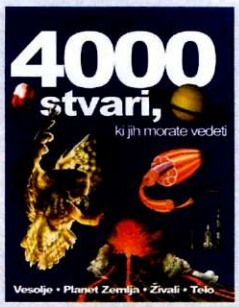

Tkanina vesolja

Učila, Tržič

Brian Greene, eden vodilnih svetovnih fizikov, nas v knjigi Tkanina vesolja (pred tem so Učila izdala prevod njegove knjige Čudovito vesolje) odpelje na kozmično popotovanje, ki korenito spremeni naš pogled na resničnost in poglobi naše umevanje vesolja. Od Newtonovega nespremenljivega kraljestva, v katerem sta prostor in čas absolutna, prek Einsteinovega prožnega dojemanja prostora in časa do prepletene arene kvantne mehanike, kjer močno oddaljena telesa premostijo prostorsko ločenost, uglasijo svoje obnašanje in se celo teleportirajo, Greene razkriva, da je resničnost zelo drugačna od sveta, ki nam ga slikajo vsakdanje izkušnje. Duhovito in lucidno ter s sijajnimi primeri odkriva, da zakoni fizike ne narekujejo določene časovne smeri in da je »časovna puščica« relikvija razmer ob velikem poku. Pri pojasnjevanju velikega poka Greene pokaže, da najnovejša dognanja v teoriji superstrun in M-teoriji vnašajo harmonijo v medsebojno igro vsega, kar obstaja in tke tkanino vesolja.

Konec afere

Mohorjeva družba Celje

Roman slavnega angleškega pisatelja Grahama Greena (1904–1991) Konec afere skozi ljubezensko zgodbo, ki se dogaja v Londonu med drugo svetovno vojno in takoj po njej, pripoveduje o spreobrnjenju mladega človeka v katoliško vero. Zgodba govori o pisatelju agnostiku, zmedenem ob zapletu s poročeno žensko, ki jo versko iskanje pripelje blizu svetništvu.

Krščanska Evropa

Študentska založba

Joseph H. Weiler si v knjigi Krščanska Evropa (zbirka Claritas) postavlja vprašanje, kaj je integralni del evropske kulture ob vsej njeni raznolikosti. Argumentirano zagovarja trditev, da je bilo to krščanstvo, in v luči tega spoznanja razmišlja o vlogi krščanske kulture v sodobni Evropi in Evropi prihodnosti. Weiler se zavzema za uresničitev tudi že uradno sprejete smernice, naj bo Evropa etična skupnost, ne pa samo organizacija. Weilerju, sinu rabina in pripadniku judovske vere, ne gre za kakšno evangelizacijo, ko opozarja na pojav kristofobije, tudi v znanstvenih krogih, in na škodljive posledice tega pojava. Krščanska tradicija in kultura lahko prispevata vse svoje člane, tako vernike različnih veroizpovedi kot neverujoče. Disciplina strpnosti mora postati del jedra evropskega projekta. Delo izpod peresa tako svetovljanske osebnosti, kot je Weiler, ki svojo erudicijo združuje z večplastno razpravo, v kateri nikoli ne obravnava svojega predmeta samo z enega gledišča, napisano na tako aktualno temo, z izvirnim zagovorom svojih pogledov, že samo zase govori o dobrodošlosti ali kar potrebnosti prevoda v slovenščino. Krajšo študijo Zanikanje evropske istovetnosti v evropski ustavi je dodal pravnik dr. Blaž Ivanc.

Špansko-slovenski slovar

Cankarjeva založba

Špansko-slovenski in slovensko-španski moderni slovar vključuje najpogostejše rabljeno besedišče, vsakdanje fraze, najnovejše termine s področja ekonomije, računalništva, turizma itd. V uvodu so podatki o španskem pravopisu, izgovarjavi in kratek opis španske slovnice s seznamom nepravilnih glagolov oz. podatki o slovenskem pravopisu, izgovarjavi in slovnici. Pričujoča knjiga vsebuje dva slovarja: špansko-slovenskega z več kot 21.000 gesli in slovensko-španskega z več kot 18.000 gesli.

Podoba Celjskih

Oddelek za zgodovino FF

V znanstveni zbirki Historia, izdaja jo Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, je izšlo delo Janeza Mlinarja Podoba Celjskih grofov v narativnih virih. Narativni viri se razlikujejo od pravnih ali upravnih in skušajo bralcu posredovati mnenje in stališča nekega pisca. Kot kaže ta knjiga (z njo je avtor doktoriral), je o Celjskih izšlo veliko najrazličnejših zapisov. Vedno znova smo lahko presenečeni, kako šele zdaj dobivamo v knjižni obliki pregled gradiva o tako pomembnih akterjih naše zgodovine, kot so bili Celjski. Avtor je v knjigi zbral in biografsko obdelal posamezne avtorje tekstov ter na kratko povzel njihovo vsebino, ki se nanaša na Celjske. Pri razvrščanju je do leta 1436 sledil kronološkemu redu pojavljanja, po tem letu pa je avtorje oziroma tekste zaradi izjemnega povečanja in zaradi večje preglednosti združeval po geografskem kriteriju.

Mestni promet

Ljubljanski potniški promet

Javno podjetje Ljubljanski potniški promet je izdalo knjigo Tadeja Brateta Zgodovina mestnega prometa v Ljubljani. Knjiga je nastala ob stoletnici LPP. Razvoj ljubljanskega javnega prometa je bil podoben kot v mestih drugod po svetu. Morda smo kako novost uvedli malce pozno in kaj že dobro delujočega ustavili prezgodaj, piše v uvodu avtor. Knjigo je razdelil v dva dela. V prvem Sto let mestnega prometa piše o zgodovini (mestnega) prometa - od nosilnic, fijakarjev, vlakov in omnibusov do elektrike in tramvaja. Prikaže graditev tramvajskih prog, izdelavo tramvajev v Ljubljani, prihod trolejbusa, slovo tramvaja, nato pa še trolejbusa. V drugem delu obravnava avtobusni promet po letu 1956. Prikaže krpane, taksije, žetone, razvoj sodobnih tramvajev, avtobus na zemeljski plin, tehnologijo ULF, nizkopodni avtobus, piše o izboljšavah javnega prometa v Ljubljani, o dnevu brez avtomobila, na koncu pa je objavljen še seznam zaposlenih v LPP.

4000 stvari

Založba Mladinska knjiga

Le malo knjig nam zagotavlja toliko informacij v zgoščeni obliki, kot jih najdemo v priročniku 4000 stvari, ki jih morate vedeti. V štirih poglavjih se lahko podrobno seznanimo z dejstvi, ki zadevajo vesolje, planet Zemljo, divje živali in naša lastna telesa – od črnih lukenj, nevtronskih zvezd, Zemljine skorje, potresov, čudaških morskih živali do človeških možganov, osrednjega živčnega sistema in ogljikovih hidratov. Priročnik odlikujejo bogate ilustracije.

Izkoristite vroče ugodnosti ob naročilu revije Naš dom

ČZP Večer, d.d., 2504 MB

25% popust + sodelovanje v žrebu za LCD-televizor

Vsi novi naročniki, ki boste letno naročnino na revijo Naš dom plačali do 25. februarja 2006, boste:

- deležni **25% popusta**, s katerim je celoletna naročnina na revijo Naš dom za leto 2006 le 4050 SIT
- sodelovali v žrebu za **nagrado LCD-televizor Gorenje**

LCD-televizor 27S10 Gorenje
(diagonala zaslona 69 cm, ločljivost WXGA 1280 x 768 dpi)

gorenje moj. tvoj. dom.

Naš dom, priznano revijo za kulturo bivanja, lahko naročite z naročilnico, po telefonu 02 23 53 336 ali 02 23 53 321, faksu 02 23 53 372 ali e-mailu narocnina@vecer.com.

Naročilnica za nove naročnike

Da, naročam revijo Naš dom za najmanj eno leto:

☐ od februarja 2006 (letna naročnina s 25% popustom 4050 SIT)
☐ vključno z decembrom 2005 (doplačilo 675 SIT)

Ime in priimek

Naslov *(ulica, hišna št., poštna št., kraj)*

Telefon Datum rojstva

Davčna št. Podpis

Izpolnjeno naročilnico pošljite najkasneje do 20. januarja 2006 na naslov ČZP Večer, d.d., 2504 Maribor. Vsak novi naročnik, ki bo plačal letno naročnino po prejeti položnici do 25. februarja, bo sodeloval v žrebanju za LCD-televizor Gorenje. Ime nagrajenca bo objavljeno od 10. marca 2006 na spletni strani www.nasdom.net.

Naročnina na Naš dom velja do pisnega preklica. Naročnik s podpisom dovoljuje, da ČZP Večer, d.d., njegove podatke uporablja za potrebe naročila in izvedbo nagradnega žrebanja, skladno z zakonom o varstvu osebnih podatkov.

NAŠ DOM

demokracija

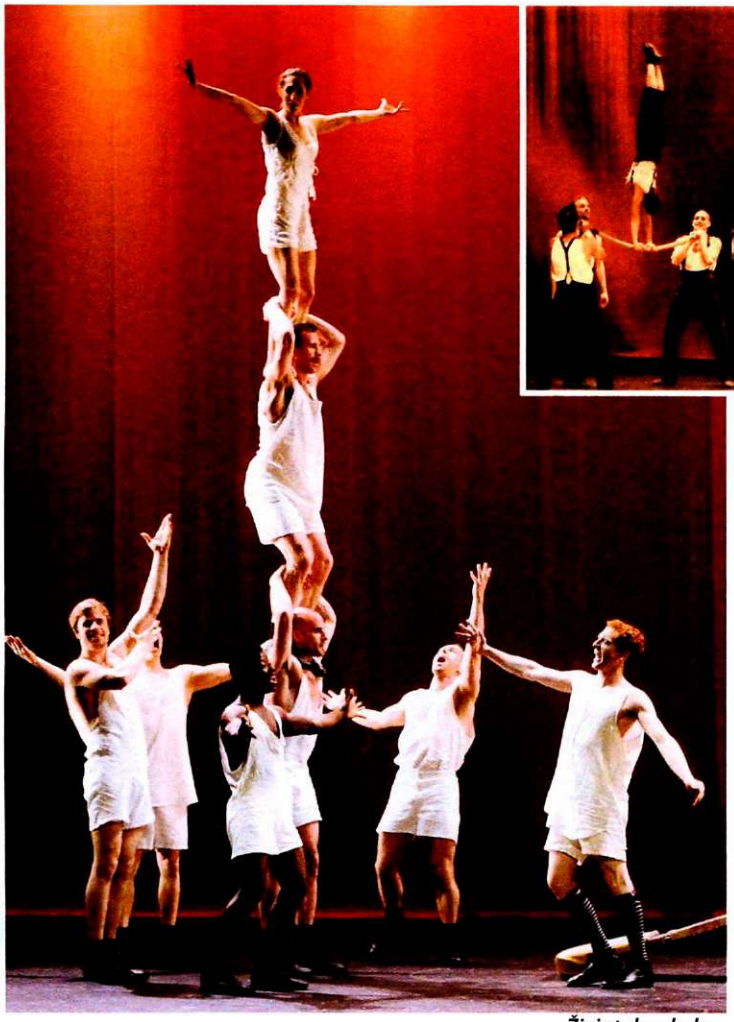

Živi stolp v belem

Akrobacije na drogu

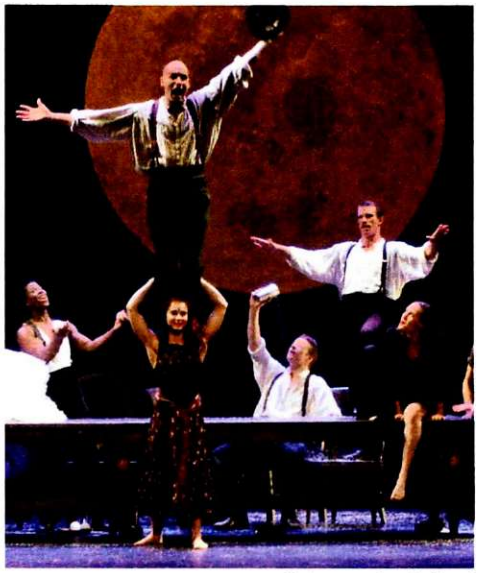

Zabava pri polni luni

Neskončnost nočnega neba

Lucija Horvat, foto: arhiv Cirque Eloize

Doba klasičnih cirkuških predstav, kjer so imele živali osrednjo vlogo, je v minevanju.

Namesto njih se vse bolj uveljavljajo predstave, sestavljene izključno iz točk artistov, za katere bi se lahko reklo, da postajajo na pol gledališke predstave s svojo zgodbo, ki jo izražajo tako z akrobatskimi točkami kot s plesom. Tako sta pred novim letom Ljubljana in Cankarjev dom gostila ugledni kanadski cirkus Cirque Eloize, ki ustvarja omenjeno novo zvrst cirkuške umetnosti. Ta spaja sodoben ples, artistično predstavo in sodobno glasbo. Cirque Eloize je poskus, da bi ustvaril predstave za široke množice, nedvomno uspel tudi zato, ker te ne potekajo več pod šotorom, ampak v gledaliških dvoranah. Potujočo skupino Cirque Eloize, ki deluje že dvanajst let, je ustanovila skupina diplomirancev Narodne cirkuške šole Magdalenskih otokov.

Navdušili ves svet Že s svojo prvo produkcijo so navdušili naprej Québeck, potem pa še Ameriko, Evropo in Azijo. Z drugo produkcijo Excentricus iz leta 1997, ki so jo na različnih prizoriščih uprizorili kar 550-krat, so se podali tudi v Avstralijo in nastopili na uglednih mednarodnih festivalih. Cirque Ochestra je bila njihova tretja produkcija in je bila izvajana ob spremljavi različnih slovitih orkestrov klasične glasbe, kot sta na primer londonski Orkester sv. Luke in losangeleški filharmoniki. V desetih letih je Cirque Eloize v okoli dvesto mestih dvajsetih držav sveta izvedel več kot tri tisoč predstav. Predstavi, ki zadnja leta napolnjujeta dvorane, sta Rain in Nomade – Ponoči je nebo neskončno.

Nomade – sanjsko potovanje Predstavo Nomade režiserja Daniela Finzija Pasce, na katerega sta vplivala Fellini in commedia dell'arte, smo si lahko ogledali tudi pri nas, saj je Cirque Eloize na sedemmesečnem gostovanju po Evropi. Predstava Nomade, ki je nastala leta 2002, je bila premierno uprizorjena v Trois-Rivieresu, gostovala je Severni Ameriki in Evropi: Franciji, Angliji, Grčiji, Avstriji in Španiji. Predstava je navdušila slovenske gledalce, tudi tiste, ki so morda dvomili o cirkuških predstavah. Bila je pravo popotovanje med akrobacijami, žongliranjem, lebdenjem, plesom na trapezu, vožnjo z monociklom pa tudi med različnimi glasbenimi slogi: ciganskimi, ruskimi, afriškimi in indijskimi zvoki. Nomade je popotovanje po poteh domišljije, sanj in spominov, ki se začne v polmraku večera in konča ob zori, saj ponoči nebo v soju zvezd ponuja domišljiji neskončne možnosti. Svetlobni učinki, izraziti značaji artistov in scenografija iz naravnih materialov, kot so les, blago in celo voda ter zlato, so povzročili posebno močno občutenje svobode, romantike, neskončne zabave in smeha.

Ubrana zgodba Zgodba, ki se je počasi odvijala skozi predstavo, je zgodba o ljubezni, hrepenenju in upanju, točke pa so se elegantno pretakale druga v drugo. Iz celotne predstave je vel mir in usklajenost, čutnost in osupljivost. Na odru se je brez predaha nenehno nekaj dogajalo, skoraj vsaka točka je imela svoje ozadje in oko gledalca je moralo biti ves čas na preži, da je opazilo vsaj večino podrobnosti dogajanja. Nekateri artisti so igrali badminton, drugi pa veselo žonglirali s kar tridesetimi iglami, kar je vnašalo v predstavo otroško igrivost in domačnost igrišča. Prijeto je presenetila artistka s točko na nihajočem trapezu, ki je občinstvo nagovorila v prikupni slovenščini s francoskim naglasom. S svojim šaljivim kramljanjem o tem, kako pričakuje svojega dragega, je dosegla pristen stik in zlitje z občinstvom, ki ga je povabila na vnovični ogled predstave. Dveh ljubimcev pri točki na trapezu ni zmotil dež, nenavadno gibčni klovn v krilu pa se je pred presenečenimi očmi gledalcev »razstavil« na dva. D

Sodobnost

Revija Sodobnost je prejšnji teden praznovala 70-letnico. Ob tej priložnosti je v Štihovi dvorani Cankarjevega doma potekala slovesnost, na kateri so podelili nagrade Sodobnosti za najboljši slovenski esej leta 2005. Glavno nagrado je za delo Kako v petih lekcijah postati pesnik in se pri tem še zabavati prejel Miha Pintarič, drugo in tretjo nagrado pa sta si prislužila Aleš Šteger z delom Hotel Penelopa in Mitja Čander za esej Suženj akcije. Sodobnost sodi med tri najboljše evropske revije za kulturo. Na slovesnosti je slovenski minister za kulturo Vasko Simoniti dejal, da 70-letnica revije govori o visokem jubileju, ki je za podobne publikacije zelo redek, še posebej pri nas. Literarne revije so priložnost za to, »da se slovenščina izrazi v svoji vrhunski, kreativni podobi. Gre za jezikovno ustvarjalnost, ki je največje jamstvo za nadaljnji obstoj in razvoj slovenskega jezika«, je razložil minister. Obljubil je tudi večjo podporo literarnim revijam, ki se osredinjajo na vprašanje sodobne literature in kulture. V svoji besedi pa je urednik revije Evald Flisar dejal, da se danes literarne revije res lahko posvečajo svojemu poslanstvu in da naloga

Sodobnost

Sodobnosti ni več, da bi sprožila sporno javno debato o družbenem ali nacionalnem vprašanju, saj to počno politično naravnani mediji. Flisar je sklenil, da bo Sodobnost ostala še naprej zavezana domišljiji domačih in tujih piscev, ki nas znajo česa naučiti ali pa nas tudi razjeziti. L. H.

Spominska razstava

V petek, 6. januarja, so v Kulturnem domu Španski borci v Ljubljani uradno odprli spominsko razstavo grafik Stojana Zafreda z naslovom Zapustil bom sled. Na razstavi, ki je na ogled že od 15. decembra lani, je tudi niz slikarjevih fotografskih portretov, katerih avtorica je Jožica Zafred. Fotografiji se je intenzivneje posvetila potem, ko je začela ustvarjati dokumentarne posnetke za Stojanove potrebe. Njene fotografije so tehnično in vsebinsko raznolike. Razstava bo na ogled do 30. januarja. Slikar Stojan Zafred je bil rojen leta 1951 v Postojni, od leta 1970, ko se je ponesrečil pri skoku v morje, pa je bil do smrti leta 2002 priklenjen na invalidski voziček. Kmalu po nesreči je začel slikati pod mentorstvom akademske slikarke Seke Tavčar. Z letom 1986 je postal štipendist, od leta 1998 pa je bil polnopravni član mednarodnega združenja slikarjev, ki slikajo z usti ali nogami (UNSU). S svojimi deli, na katerih se pogosto zrcali Kras, je želel pustiti pečat v času in prostoru. L. H.

Stojan Zafred

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 12. 1.

17.00 **Cankarjev dom:** C. Boe: Rekonstrukcija, Danska, 2003. Predavanje Mitje Reichenberga: Vprašanje realnega v kompoziciji filmske glasbe

19.00 **Slovensko mladinsko gledališče:** W. Shakespeare – A. Rozman-Roza: Sen kresne noči

20.00 **SNG Drama, Mala drama:** A. Lasić: Za zdaj nikjer

20.00 **MGL mali oder:** Kvartet

PETEK, 13. 1.

19.00 **Lutkovno gledališče Ljubljana:** M. Klamenčič: Doktor Faust. Za mladino od 12. leta dalje in odrasle.

19.30 **SNG Drama:** L. N. Tolstoj: Ana Karenina, predpremiera

19.30 **SNG Drama:** R. Rose: Dvanajst jeznih mož

20.00 **SNG Drama, Mala drama:** A. Lasić: Za zdaj nikjer

20.15 **Cankarjev dom:** Henry Texier Trio in La Strada Quintet, Francija

SOBOTA, 14. 1.

14.00 in 15.00 **Živalski vrt:** Voden ogled rjavega medveda, volkov, velike uharice, risov in alpskih kozorogov; hranjenje medvedov. Za otroke.

17.00 **Mini teater Ljubljana:** Koroška narodna, L. Nov, Veno Taufer. Igrajo: Veronika Drolc, Miha Arh in Milan Štefe.

19.30 **Mestno gledališče ljubljansko:** R. Harling: Jeklene magnolije

20.00 **SNG Drama:** L. N. Tolstoj: Ana Karenina, premiera. Ana Karenina je eden najbolj pretresljivih romanov svetovne literature, ki je prevzel generacije bralcev po vsem svetu. To je magično lepa ljubezenska zgodba, polna kesanja, upanja in razočaranja.

NEDELJA, 15. 1.

11.00 **Slovenska filharmonija:** Simfonični orkester RTV Slovenija. Program: W. A. Mozart, J. S. Bach, P. I. Čajkovski

11.00 **Cankarjev dom:** Pravljični abonma Janeza Bitenca: Kovačka, ki kujeta čas. Sodelujejo: Pavle Ravnohrib, Mateja Tomac Calligaris z učenci Glasbenega centra Edgarja Willemsa in akademski slikar Igor Ribič.

17.00 **Lutkovno gledališče Ljubljana:** J. Ivanc: Zakaj verjeti v zmaje. Za otroke od 4. leta dalje.

PONEDELJEK, 16.1.

19.00 **Cankarjev dom:** Pino Roveredo. Tržačan Pino Roveredo je za delo Mandami a dire prejel prvo nagrado ex aequo na italijanskem literarnem natečaju Campiello.

19.30 **SNG Drama:** L. N. Tolstoj: Ana Karenina

20.00 **SNG Drama: Mala drama:** W. Schwab: Predsednice

20.00 **Mali oder MGL:** po I. Bergmanu: Ko mine

TOREK, 17.1.

19.30 **MGL:** N. Labute: Prasica debela, predpremiera

20.00 **Mali oder MGL:** po I. Bergmanu: Ko mine

20.00 **SNG Drama, Mala drama:** C. McPherson: Jez

SREDA, 18.1.

19.30 **Križanke:** Iz cikla Mladi virtuozi: Elvira Hasanagić, sopran, Vladimir Mlinarič, klavir, Marina Golja, tolkala

19.30 **SNG Drama:** Vladimir Bartol: Alamut. V koprodukciji s Salzburger Festspiele.

Ameriške sanje

Monika Maljevič

Ko človeku vzamejo vse, mu ostanejo samo še sanje. In iznajdljivost. Maščevanje pa je tista sila, ki človeka žene, da ne izbira sredstev.

Jim Carrey in Téa Leoni se na komičen način odločita uresničiti veliki ameriški sen in se maščevati velikim korporacijskim prevarantom, zaradi katerih sta ostala brez dela in denarja. Ker se klin s klinom izbija, skleneta, da bo najbolje, če tudi sama postaneta roparja in si vzameta, kar je njunega.

V družinski komediji Norčije z Dickom in Jane glavni vlogi igrata Jim Carrey in Téa Leoni. Dick Harper je garal leta in leta, da je končno napredoval v podpredsednika Globodyna, vodilnega podjetja na svetu na področju medijskega svetovanja. A po samo enem dnevu na novem delovnem mestu gre Globodyne po gobe v katastrofi, ki spominja na Enron. Dick tako ostane brez vsega.

Zaradi sreče opoteče se ni kaj dosti ukvarjal s tem, da bi hranil denar za slabe čase. A zdaj so ti časi tu. Z ljubečo ženo Jane z grozo opazujeta, kako njun razkošni dom v predmestju, njuni luksuzni avtomobili in njuni s statusom obsedeni prijatelji izpuhtijo v zrak.

Dick je vedno igral po pravilih in pred seboj videl le en cilj, to, da bi družini zagotovil udobno življenje. Na to, da se mora odreči ameriškim sanjam, ni pripravljen. Potem pa dobi lekcijo s strani svojega skorumpiranega delodajalca in Dicku se porodi sijajna zamisel. Če je bila kraja dovolj dobra za njegovega šefa, potem je dobra tudi zanj. S svojimi na novo odkritimi sposobnosti se Dick in Jane lotita zabavnega maščevanja in veliki posel naučita dobre lekcije.

Fun with Dick and Jane

Režija: Dean Parisot
Scenarij: Judd Apatow, Nicholas Stoller, Pater Tolan
Produkcija: Jane Bartelme, Peter Bart, Max Palevsky
Igrajo: Jim Carrey, Téa Leoni, Alec Baldwin, Michelle Arthur, Conrad Bachmann, Gloria Garayua, Richard Burgi, Luis Chávez
Premiera: 12. 1. 2006
Distribucija: Continental Film

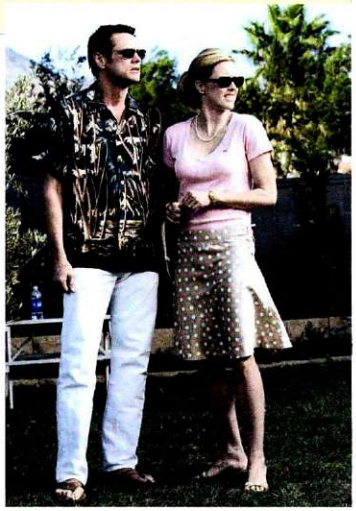

Vse za sanje Norčije z Dickom in Jane je preprosta pripoved o dveh ljudeh, ki se jima zmeša, ko se oklepata izmuzljivega ameriškega sna. Ko ostaneta brez vsega, se zakonca lotita nočnih kraj, na šestletnega sinka Billyja pa pazi zvesta gospodinja Blanca.

Nekaj časa uživata kot Bonnie in Clyde, a kaj kmalu spoznata, da obstaja kraja. Seveda spoznata tudi, da si bosta razum in prejšnji način življenja povrnila samo tako, da bosta popravila krivice, ki jih je Dicku in njegovim sodelavcem storil pokvarjeni šef Globodyna.

Carrey in njegov menedžment sta že nekaj časa razmišljala o priredbi komedije iz leta 1977 Norčije z Dickom in Jane, v kateri sta igrala Jane Fonda in George Segal. Menili so, da so teme, s katerimi se je ukvarjala, še danes aktualne – družinska komedija, ki se ukvarja s pastmi zasledovanja ameriškega sna in hkrati z neverjetno podjetniško pohlepnostjo. (Po najnovejših ekonomskih raziskavah so eno generacijo nazaj vodilni zaslužili štiridesetkrat več kot povprečni delavec. Danes zaslužijo skoraj štiristokrat več.) Film po svoji tematiki spominja tudi na krasne komedije iz tridesetih let, iz zlate hollywoodske dobe. D

Sophie Scholl

Zgodba Sophie Scholl je resnična zgodba dekleta in njenega brata, ki sta ljudi obveščala o Hitlerjevih zablodah in zločinih.

Resnična zgodba o zadnjih dneh življenja študentke Sophie Scholl in njenega brata Hansa, ki sta bila med drugo svetovno vojno pripadnika Bele vrtnice, skupine, ki je skušala ljudi obveščati o Hitlerjevih zablodah in zločinih. Pri raznašanju letakov na univerzi so ju ujeli in odvedli v zapor, kjer so ju gestapovci neusmiljeno zasliševali, njuna obsodba na zrežiranem procesu in usmrtitev pa sta bili za nacistični režim samo formalnost.

Zgodba se dogaja v Münchnu leta 1943. Skupina mladih ljudi, večinoma študentov, razvije uporniško gibanje Bela vrtnica, ki naj bi pripomoglo k padcu tretjega rajha. Sophie Scholl se skupini pridruži kot edina članica. Nedolžna punca dozori v neustrašno protinacistko. 18. februarja 1943 Sophie in njenega brata Hansa zalotijo pri raznašanju letakov na univerzi in ju aretirajo. V naslednjih dneh se zasliševanje sprevrže v psihološki dvoboj med upornico in gestapovcem Mohrom. Sophie laže, zanika, spletkari, izziva in skoraj premaga nasprotnika. Nato pa odločilen dokaz in priznanje. Neverjetno pogumna Sophie skuša narediti vse, da bi zavarovala svojega brata in druge člane Bele vrtnice. Mohr ji celo ponudi izhod, toda to bi bilo v nasprotju z njenimi nazori. Sophie ponudbo zavrne in zapečati svojo usodo.

Zgodovinski film Zadnji dnevi Sophie Scholl je ganljiva upodobitev ene redkih junakinj v nemški zgodovini. Prikazuje zadnjih šest dni (od 17. do 22. februarja 1943) v življenju Sophie Scholl, pogumne in močne mladenke, ki se je za svoje ideale in Belo vrtnico pripravljena soočiti s smrtjo. V boju proti nacističnemu režimu so Sophie in njeni sodelavci postali sinonim za pogum in miren boj proti nasilju in zatiranju. Film zvesto sledi zgodovinskim dejstvom (izvirni posnetki zasliševanja), vendar je po scenariju in režiji celovečerec. M. M.

Sophie Scholl – Die letzten Tage

Režija: Marc Rothemund
Scenarij: Fred Breinersdorfer
Produkcija: Christoph Műller, Sven Burgemeister
Igrajo: Julia Jentsch, Fabian Hinrichs, Gerald Alexander Held, Johanna Gastdorf, André Hennicke, Florian Stetter, Johannes Suhm
Premiera: 12. 1. 2006
Distribucija: Cinemania group

Na kratko

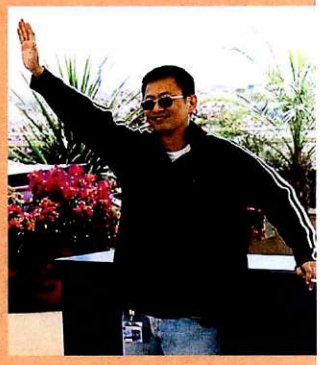

Kitajski režiser WONG KAR WAI, znan po filmu Razpoložena za ljubezen, bo letos predsedoval žiriji filmskega festivala v Cannesu. Prvi kitajski režiser, ki je bil v Cannesu nagrajen za režijo, in sicer za film Happy Together, bo hkrati tudi prvi Kitajec, ki bo predsedoval žiriji. Wong je, kot je sam dejal, počaščen, da je dobil to priložnost. »Za vsako mesto je značilen njegov lastni jezik,« je dejal Wong in dodal: »Jezik Cannesa je sanjski jezik. Težko je presojati sanje, še teže jih je primerjati med seboj.« Predsednik festivala Gilles Jacob pa je dejal, da se zelo veselijo, da bo žiriji predsedoval Wong Kar Wai, saj se njegovi filmi »človeka takoj dotaknejo«. Filmski festival v Cannesu bo letos potekal med 17. in 28. majem.

V muzeju Jugoslovanske kinoteke je potekala retrospektiva filmov z naslovom 50 let na filmu BATE ŽIVOJINOVIĆA. V okviru retrospektive so do 30. decembra zavrteli 18 filmov, v katerih je zaigral ta veliki srbski igralec. Filmsko predstavitev je sklenila njegova zadnja produkcija Ivkova slava Zdravka Šotre. »Bata – legenda«, kakor v svetu sedme umetnosti pogosto poimenujejo Živojinovića, je svoj pečat pustil tudi v evropski kinematografiji, medtem ko doma še vedno ostaja brez konkurence. Število njegovih vlog ni natančno znano, toda pogosto se govori, da bi se s spiskom lahko uvrstil v Guinnessovo knjigo rekordov. Filmografija srbskega igranega filma beleži kar 150 Živojinovićevih vlog, toda Bata je snemal tudi v drugih republikah nekdanje Jugoslavije. Bata Živojinović, star 72 let, je znan predvsem po vlogah herojev v partizanskih filmih, proslavil pa se je tudi v filmih, kot so Človek iz hrastove šume v režiji Miće Popovića, Neprijatelj Živojina Pavlovića in Tri Aleksandra - Saše Petrovića. Tudi v težkih časih devetdesetih let se je Bata posvečal snemanju in z mlado ekipo ustvaril film Lepa sela lepo gore Srđana Dragojevića. »Ta hommage Bati je zato samo aplavz na postaji maratona, ki še kar traja,« je rekel upravnik muzeja Jugoslovanske kinoteke Dinko Tucaković.

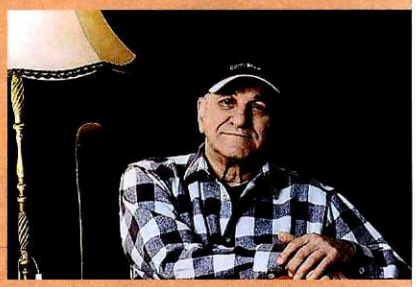

Marsovski avtomobil

Boštjan Horvat, foto: Matej Mihinjač

Mazda 5 1,8i TX

Ob pogledu na avtomobilski znak, ki je postavljen na nosu vozila, si lahko z malo domišljije predstavljamo ptiča v letu. Da vse le ni tako domišljavo, kažejo prodajni rezultati v preteklih letih, ki mazdo kujejo v zvezde. Že sama zunanjost je osupljiva in nenavadna. Resda nekoliko spominja na mitsubishi grandis in hondo stream, vendar že par drsnih vrat, ki omogočajo lažje vstopanje, kaže, da je mazda 5 nekaj posebnega.

Nešteto odlagalnih mest Kombilimuzina je nastala na enaki podlagi kot mazda 3 in meri v dolžino skoraj natanko štiri metre in pol. Spredni kolesi sta vpeti na McPhersonovo premo, zadnji pa sta obešeni na večprostorsko premo, ki zagotavlja udobno vožnjo pri premagovanju večjih neravnin in grbin. Notranjost mazde 5 je lahko zgled za prav vsakega enoprostorca v tem razredu. Merilniki, izdelava in ergonomija so resnično na visoki ravni. Sedenje za volanom je udobno in tudi pri daljših razdaljah prav nič utrujajoče. Edina pomanjkljivost je odsotnost naslona za roko sovoznika. Merilniki so pregledni, druga stikala na armaturni plošči pa so razporejena tako, da prebiranje navodil ne spada med obvezno čtivo, preden začnete uporabljati vozilo. Odlagalnih mest je po besedah tovarne kar 45; verjamemo jim, saj lahko hitro pozabite, kam ste kaj odložili. Mazda 5 bo v prihodnje pač vaša vozeča se omara. Oznaka TX na testni različici pomeni, da gre za boljšo izmed dveh standardnih različic opreme. K temu svežnju opreme poleg serijske spada še samodejna klimatska naprava, usnjen volanski obroč in ročica menjalnika, CD-predvajalnik, napravi proti zdrsu in zanašanju ter spodrsavanju koles (DSC in TSC), potovalni računalnik in tretja sedežna vrsta z dvema posamičnima sedežema. Predvsem tretja vrsta sedežev je nadvse priročna. Sedeži se postavijo in pospravijo zelo preprosto in se, kadar jih ne uporabljamo, zložijo v dno prtljažnika. Prostora tam sicer ni toliko, da bi v ta avtomobil hodili na počitek, je pa v primeru šestih ali sedmih potnikov dobra stran ta, da ne boste kršili zakona o cestnoprometnih predpisih. Kupci si lahko omislijo tudi najboljšo opremo GTA, ki ima dodatno še 17-palčna platišča, navigacijski sistem, HDD-strežnik za glasbo, kamero za vzvratno vožnjo, vstopanje v avto in zagon brez ključa ter športno poudarjeno masko z odbijačema. Prtljažni prostor je zaradi zadnjega para sedežev sicer 100 litrov manjši kot pri osnovni različici, a je še vedno dovolj velik za večino družinskih potreb. Vedno pa se da sedeže tudi podreti in naložiti kakšen večji predmet.

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	MAZDA 5 1.8I TX
vrsta motorja	vrstni, 4-valjni, štirje ventili na valj
prostornina v ccm	1798
moč v kW (KM) pri vrt./min	85 (116) pri 5300
največji navor v Nm pri vrt./min	165 pri 4000
menjalnik	ročni, petstopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4505 x 1755 x 1665
medosna razdalja v mm	2750
prtljažnik v litrih	426/1566
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1395 (695)
največja hitrost v km/h	182
pospešek 0-100 km/h v s	11,4
poraba (po normah EU) v l/100 km	10,7/6,3/7,9
poraba na testu v l/100 km	9,4
cena vozila v SIT	5.099.258

Ne preveč in ne premalo moči

1,8-litrski bencinski motor je v prostem teku eden najtišjih motorjev, kar ji je ta čas v avtomobilski industriji mogoče dobiti. Pogosto se namreč pripeti, da vas na prižgan motor opozarja le kazalec na merilniku vrtljajev. Mazda 5 s svojimi 116 konjskimi močmi in 165 Nm navora sicer ni avtomobil, s katerim bi tekmovali na hitrostnih preizkušnjah, vendar

je dovolj zmogljiv, da z mesta do 100 km/h pospeši v 11,4 sekunde in doseže hitrost 182 km/h. Za ljubitelje bencinskih motorjev je sicer boljša izbira, a pri prehitevanjih mu lahko ob večji natovorjenosti zmanjka sape. Tu vsekakor bolje deluje turbodizelski agregat. Tudi poraba je izpolnila pričakovanja in se je na testu gibala okoli devet litrov na sto prevoženih kilometrov.

V zadnjih petih letih se je število prodanih mazd vsako leto povečevalo in najmlajši član družine je zagotovo porok, da bo tako tudi v prihodnje, saj je s ceno nekaj več kot pet milijonov slovenskih tolarjev prav gotovo avtomobil, na katerega je pametno vreči oko. Ta čas je prav prijetna osvežitev oziroma prevetritev v razredu manjših enoprostorcev. D

Novice

PORSCHE CAYENNE TURBO S Izpopolnjena hladilnika polnilnega zraka z večjo učinkovitostjo, 0,2 bara višji polnilni tlak in ustrezno prilagojeno krmiljenje 4,5-litrskemu 8-valjnemu biturbo motorju zagotavljajo večjo zmogljivost. Porsche cayenne turbo S s 383 kW (521 KM) pri 5.500 1/min je drugi najmočnejši Porschejev avtomobil in se uvršča takoj za model carrera GT. Tako bo pometel z najbližjim tekmecem Mercedesovim ML AMG63, ki ga je nevarno začel ogrožati.

LAMBORGHINI MIURA CONCEPT V letošnjem marcu bo minilo 40 let od predstavitve prve miure na tedanjem avtomobilskem salonu v Ženevi, ki je odjeknila kot bomba in lansirala ime Lamborghini tja, kjer ga najdemo še danes – na avtomobilski Olimp. Praznovanje okrogle obletnice bodo pri Lamborghiniju poživili z detroitsko predstavitvijo konceptnega avtomobila z istim imenom. Za zdaj ni nobenih uradnih podatkov, po vsej verjetnosti pa bodo uporabili 12-valjni agregat iz modela murcielago s 580 KM.

CIVIC V SLOVENIJI Honda se je z novim civicom lotila dvojno težavne naloge. S povsem novim modelom želi pritegniti velik del kupcev drugih znamk, si utrditi sloves izdelovalca športnih in uživaških avtomobilov, s katerimi lastnik potrjuje svoj življenjski slog, poleg tega pa se preseliti v del segmenta, imenovanega premium, kjer so dolgoročno zaslužki boljši. Osnovni civic z 1,4-litrskim motorjem in opremo comfort pri nas stane 4,416.000 tolarjev.

ASTON MARTIN RAPIDE CONCEPT Britanski Aston Martin se spet podaja v izdelavo štirivratne limuzine. Novi prototipni rapide je zasnovan na enaki platformi kot serijski DB9, vendar ima za 250 milimetrov podaljšano medosno razdaljo in hkrati tudi za 50 milimetrov daljši karoserijski previs zadaj ter se s svojo dolžino okrog pet metrov uvršča v družbo Mercedes-Benzovega razreda S ali maserattija quattroporte. Serijska izdelava še ni potrjena.

Radio Krka 106.6 MHz

Nevarnost iz vesolja

Aleš Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Možnost, da bi na Zemljo treščil kateri izmed neštetih asteroidov, ki dnevno potujejo po vesolju, se je do zdaj zdela kot znanstvena fantastika iz filmov, vendar odslej ne bo več tako.

Strokovnjaki so na nebu odkrili asteroid s premerom okoli 390 metrov, ki bi lahko treščil na Zemljo. Asteroid so 18. decembra lani prvič odkrili trije Nasini strokovnjaki, zaposleni na observatoriju Kitt Peak v Arizoni: Roy Tucker, David Tholen in Fabrizio Bernardi. Poimenovali so ga Apophis, ki je grško ime egipčanskega boga Apepa, »Uničevalca«, ki je živel v večni temi podzemlja in poskušal med nočno potjo uničiti Sonce. Asteroid je kmalu upravičil svoje ime, saj so znanstveniki po 191 dneh ugotovili, da se giblje proti Zemlji in da je verjetnost, da bi trčil vanjo med 1,6 in 2,3 odstotka oziroma od ena proti 62 do ena proti 43 (možnost trka je na lestvici Torino, ki ugotavlja možnosti trka, postavljena na 4. stopnjo, pri čemer 10. stopnja pomeni zanesljiv trk), kar je najviše v zgodovini. Verjetnost je, kadar gre za takšne napovedi, dokaj velika, saj se ponavadi možnosti, da bi kakšen od asteroidov zadel Zemljo, gibljejo od 1 proti 1000 in navzgor. Če bi se to zgodilo, so mnenja strokovnjakov o tem, kakšne bi bile posledice, različna. Klaus Jockers, ugledni znanstvenik z Inštituta Maxa Plancka, opozarja, da bo, če bo prišlo do trka, za kar obstajajo resnične možnosti, vse človeštvo izbrisano v samo nekaj sekundah, nekateri drugi strokovnjaki pa pravijo, da bi bile uničene »samo« več tisoč kvadratnih kilometrov Zemljine površine, medtem ko tega, koliko ljudi bi umrlo, po njihovem mnenju ni mogoče točno napovedati. Kaj bi se v resnici zgodilo, ne more najbrž napovedati nihče, zagotovo pa bi se na Zemlji marsikaj spremenilo. Strokovnjaki so namreč izračunali, da bi se ob trku, do katerega bi po dozdajšnjih izračunih prišlo v petek, 13. aprila leta 2029, tako velikega asteroida in ob hitrosti deset kilometrov na uro, s katero bi zadel Zemljino površino,

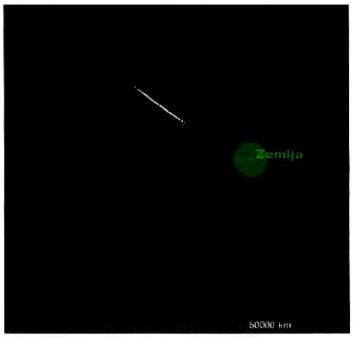

Grafični prikaz leta Apophisa

sprostilo kar 850 megaton energije, kar je denimo 65.000-krat več od energije, ki se je sprostila z atomsko bombo, ki so jo vrgli na Hirošimo leta 1945. Če vemo, kakšne posledice je v Hirošimi pustila atomska bomba, potem si ni težko predstavljati, kaj bi povzročila 65.000-krat močnejša eksplozija. Naš planet bi bil verjetno precej uničen.

Več znano po letu 2013 Čeprav so takšne napovedi precej alarmantne, strokovnjaki opozarjajo, da je za zdaj panika odveč. Sedanje napovedi trka so še precej pavšalne, natančne bo mogoče dati šele leta 2013, ko bo naslednja dobra priložnost, da z radarsko tehnologijo zelo natančno preverijo smer asteroidovega potovanja. Nekateri strokovnjaki so celo prepričani, da možnosti, da bi prišlo do trka, praktično ni. Kot pravita Jeff Larsen in Anne Descour, ki sta asteroid prva odkrila, sta pred nedavnim na svojih policah našla slike, ki so bile posnete 15. marca 2004 z 0,9-metrskim teleskopom Spacewatch (Kitt Peak, Arizona), na katerih je tudi omenjeni asteroid. Na podlagi slik je, kot pravita, mogoče izračunati, da bo asteroid zagotovo potoval mimo Zemlje. O tem so prepričani tudi strokovnjaki, ki delajo na največjem radijskem teleskopu na svetu, ki je postavljen v Portoriku, priznavajo pa, da bo asteroid letel precej blizu Zemlje. Njihove meritve namreč kažejo, da bo mimo Zemlje potoval v oddaljenosti vsega 5,6 polmera Zemlje ali 35.716 kilometrov, kar je 70 kilometrov manj od višine, na kateri ta čas nad ekvatorjem potujejo številni geostacionarni sateliti. Tako lahko po njihovem mnenju asteroid zadene kvečjemu kakšen satelit, nikakor pa ne Zemlje.

Vpliv na sonce Čeprav po izračunih strokovnjakov za zdaj ni realne možnosti, da bi asteroid zadel Zemljo, pa nekdanji vesoljec Rusty Schweickart opozarja, da bo nevarnost, da asteroid trešči v Zemljo, obstajala še vsaj v letih 2035, 2036 in 2037. Let asteroida mimo Zemlje lahko po njegovem mnenju njegovo smer precej spremeni, zato je vsakršno napovedovanje, kaj se bo zgodilo, zelo negotovo. No, za natančnejši izračun, kje bo potoval asteroid in kaj nam v resnici grozi, je še kar nekaj časa, zato se strokovnjaki zdaj bolj ukvarjajo z drugim problemom – s tem, da človeštvo ta čas nima učinkovitega odgovora na vprašanje, kaj storiti, če bi bodisi omenjeni, bodisi kateri koli drug podobno velik asteroid grozil, da se bo zaletel v Zemljo. Nasini strokovnjaki pravijo, da človeštvo še nima tehnologije, s katero bi lahko preprečilo trk tako velikega asteroida, prav tako pa tudi ni možnosti, da bi jo razvilo v naslednjih dveh desetletjih.

V prihodnje se bodo torej strokovnjaki najverjetneje ukvarjali z vprašanjem, kako učinkovito preprečiti trk takšnih in podobnih asteroidov, saj je Apophis nedvoumen dokaz, da takšni trki niso samo zgodbe iz fantazijskih filmov, ampak resnična nevarnost. D

Klaus Jockers opozarja, da bo v primeru trka vse človeštvo izbrisano v samo nekaj sekundah.

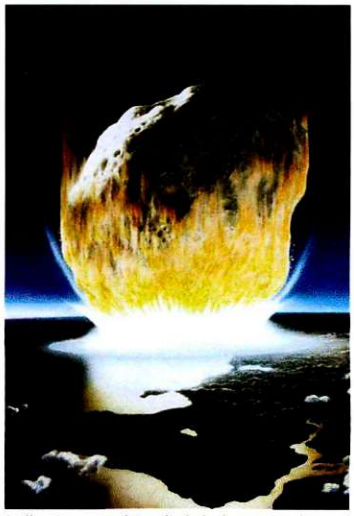

Trčenje Apophisa bi bilo katastrofalno.

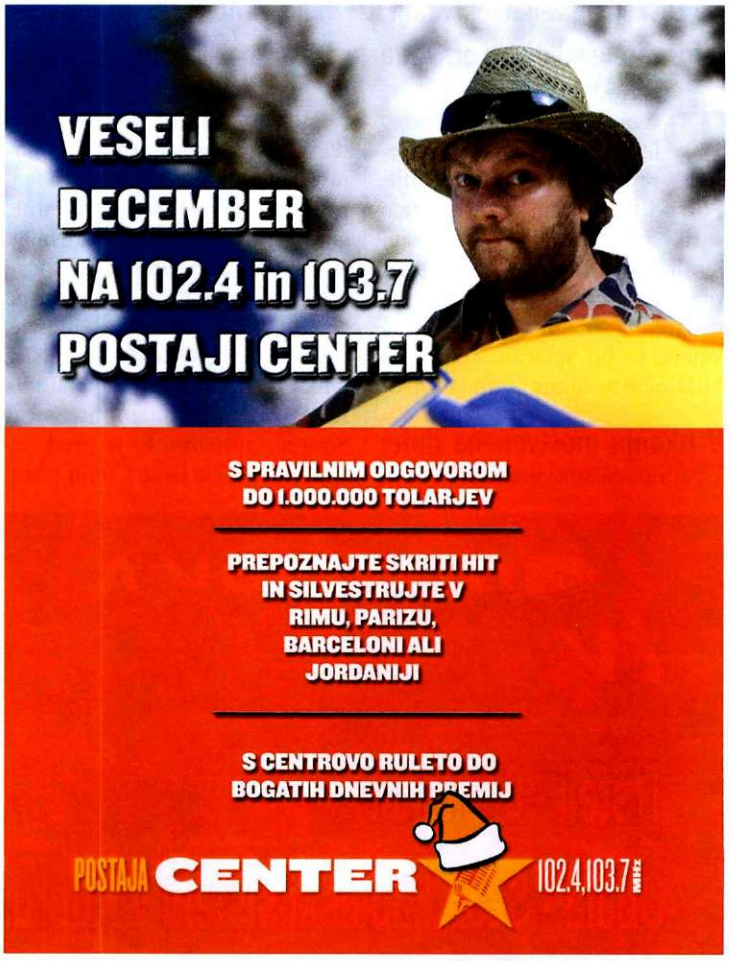

Janda in Ahonen – skupna zmagovalca 54. novoletne turneje

Ob svetih Treh kraljih

1. del

Lovro Kastelic, foto: Reuters

Na Loškem je veljal rek: Kralji se vrnejo, zimo obrnejo! V prvem ponovoletnem tednu so se tudi letos začele odkrivati prave karte. Do torinskih olimpijskih iger je namreč le še mesec dni.

Prehod iz starega v novo leto je po izročilu primeren čas za vedeževanje. Povsod na Slovenskem so v tem času napovedovali vreme, zdravje ali življenjsko usodo. Nas pa predvsem zanima, kako so trije modreci razdelili tiste karte, na katere se bo splačalo staviti na bližajočih se olimpijskih igrah.

V iskanju moštvenega duha

Upajmo, da smo pravilno tempirali formo. Ali sta Čeh Jakub Janda in Finec Janne Ahonen, fantastična skupna zmagovalca 54. novoletne turneje štirih skakalnic – v osmih napetih preizkušnjah sta skočila do desetinke točke enako – zares razred zase ali pa se bo ponovil kak Rok Benkovič, presenetljivi svetovni prvak z lanskega prvenstva v Oberstdorfu? Se bo ponovil denimo Švicar Simon Ammann, ki je pred štirimi leti v Salt Lake Cityju požel vso olimpijsko slavo? Ammanna prej in vmes v takšnem pomenu skorajda ni bilo, v svetovnem pokalu ima le eno zmago, pa še to na prvi poolimpijski tekmi leta 2002 v Oslu. S pomočjo odličnega trenerja Bernija Schödlerja pa švicarsko skakalno moštvo dobiva znova presenetljivo veljavo. S tretjim skakalcem te zime Andreasom Küttlom in nemškim pribežnikom Möllingerjem postajajo Švicarji pretendenti za ekipno medaljo. Toliko moči še nismo imeli v nogah, pravi Ammann in s tem potrjuje znano dejstvo, da tudi izključno individualne discipline postanejo uspešne, šele ko v njih prevlada pozitiven moštveni duh. Le-ta omili odvečna trenja, ki še posebej pri smučarskih skokih lahko popolnoma premešajo že osvojene občutke. Pozitivnega moštvenega duha nestrpno išče tudi slovenski trener Matjaž Zupan. Lani mu ga je še ob pravem času uspelo najti, letos se zdi, da mu bo šlo bolj za nohte.

Ekipnega duha tvorijo posamezniki. Pri skokih bo olimpijska ekipa štela vsaj štiri člane. Domala vse reprezentance pa iščejo četrtega. Tako ekipni kot posamezni dosežki bodo kvalitetnejši prav toliko, kolikor bo usposobljen »četrti« oz. zadnji člen v verigi. Po novoletni turneji se zdi, da so le Norvežani s ta čas najuspešnejšim trenerjem Miko Kojonkoskim lahko mirni. Kljub slabšemu začetku sezone so se držali začrtanega programa, zaradi katerega se lahko celotna ekipa že ponaša z odličnimi homogenimi rezultati. Norveški dolgoročnosti bodo morali slediti tudi drugi, ki še vneto iščejo »četrtega« člana: Avstrijci in Nemci, ki so ta čas v rahli krizi (občinstvo in mediji, vajeni vrhunskih dosežkov, se le stežka privajajo na mesta pod stopničkami; avstrijski komentator Roscher je tudi po četrtem neuspehu v Bischofshofnu ponovil: »Thomas Morgenstern ima dva izjemno konstantna skoka, pa vendar spet premalo za stopničke!?«); Finci, ki jih vselej ohranja Ahonen; Japonci, ki še vedno stavijo na preizkušene (Kasai, Oka-

be); Poljaki, ki ob Malyszu kujejo mlad in neobremenjen trio (Stoch, Hula, Sliz); Čehi, ki jih je obudil slovenski trener Vasja Bajc (Hajek, Matura); Rusi, ki bodo z nemškim trenerjem Steiertom že v kratkem začeli mešati štrene najboljšim; že omenjeni Švicarji in tudi Slovenci.

Še nerazčiščeni občutki V temeljih vrhunskega skakanja je zakoreninjena eksaktna psihologija. Športna veja le-te se je pri nas pod pionirstvom Maksa in Mateja Tušaka že davno začela ukvarjati

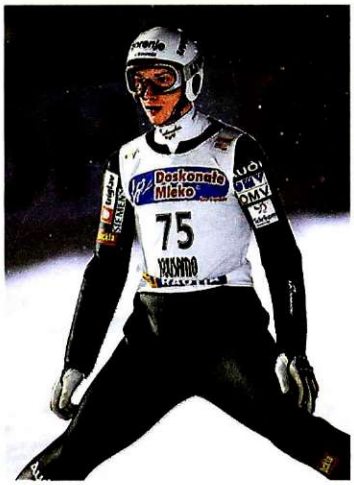

Robert Kranjec

s tezo, da pri smučarskih skokih teorija in praksa sploh ne gresta vselej z roko v roki. Vsi najboljši so vrhunsko telesno pripravljeni, a resnično jih poleti le peščica. Pri zaletni hitrosti 100 km/h se pravzaprav vse odloča v le dveh desetinkah sekunde. Glava mora biti kristalno čista, sicer te zadnja naprava turneje v Bischofshofnu s svojim neritmičnim prehodom v odskok, ki je rezultat dolgega in položnega zaletišča, dobesedno posrka. Tega ni občutil le Robert Kranjec, najboljši skakalec z začetka letošnje sezone. Njegova težava je netočnost pri odskoku, ki se mu s poudarjeno samokritičnostjo in postopnim nezaupanjem vase še stopnjuje. Vsakršno odvečno samoizpraševanje odtegne po nekaj metrov in občutkov. »En skok mi uspe, drug pa je spet povsem zanič! Delaš, delaš, delaš, pa se nikamor nič ne premakne!« S prezgodnjim odskokom je Kranjec ob aerodinamični efekt, odločilni impulz sile pa se zaradi tega na robu mize docela porazgubi. Tudi Primož Peterka še nima razčiščenih občutkov glede dinamike odskoka, zaradi katere prihaja v letno fazo pozneje, tam pa potem ne razvije zadovoljive horizontalne hitrosti, ki te ponese do vrhunskih daljav.

Asa z drugega planeta Do tja, kamor priletita ta čas najboljša – Janda, ki je po 35 letih ponovil skupno zmago Jirija Raske, in Ahonen, ki je s svojim že 38. zmagoslavjem skupno zmagal že četrtič in se s tem izenačil s svojim idolom Jensom Weissflogom. Podobna sta si prej karakterno kot skakalno. V skokih sta stoodstotna, medijske slave se na moč izogibata. Ne ponašata se z leporečjem, temveč z dejanji! Janda je stilist, letalec, skače agresivno med smučmi, njegova parabola leta je nižja. Ahonen je atletski tip skakalca, s fantastičnim odrivom, višjo parabolo leta, ki mu omogoča višjo hitrost v zadnji fazi leta. V Bischofshofnu je pristajal s 113 km/h. D

Izvršni odbor KK Union Olimpija je na seji za novega poslovnega direktorja potrdil MATJAŽA TAVČARJA, popolnega novinca v košarki. Tavčar je bil pred tem direktor Elanovega marketinga, Term Čatež, zdaj pa je direktor zasebne bolnišnice. Nedavno je kandidiral tudi za direktorja Kliničnega centra.

V 41. letu starosti je za posledicami zahrbtne bolezni umrl znani športni novinar in komentator ALEŠ VAROGA. Za svoje dosežke je leta 1994 prejel zlati mikrofon Mirka Strehovca za obetavnega športnega novinarja. V spominu nam bo ostal po radijskih prenosih predvsem košarkarskih in nogometnih tekem.

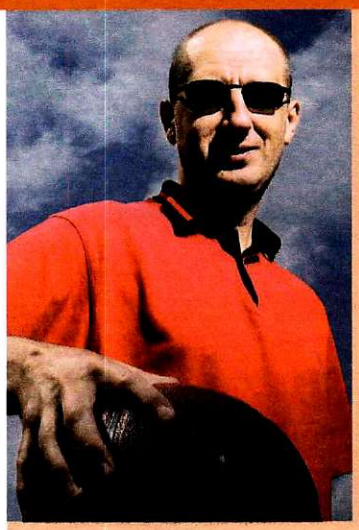

Bumbarji

Esad Babačić

Pri Unionu Olimpiji je prišlo do pomračitve; zadeve ne »štimajo« niti na igrišču, še manj pa v garderobi.

Na takšnem prepihu je težko pričakovati, da bodo imeli igralci mirno roko in jeklene živce, kaj šele da bodo zbrani v napetih končnicah. Pa vendarle se mi zdi tisto, kar sem videl ob koncu tekme proti povprečnemu Bambergu, skorajda sramotno. Ne toliko zaradi padca koncentracije in strahu pred zmago kot zaradi »strateškega načrta«, ki ga v tistih kritičnih minutah ni bilo. Povsem jasno je bilo, kdo bi lahko tekmo odločil, pa se je štiri sekunde pred koncem nanj kljub temu popolnoma pozabilo. Verjamem, da so imeli fantje težke noge in polne hlače, toda kaj takšnega bi morali preprečiti. Prav tako nočem zanikati, da je Sagadin naredil veliko, o čemer priča prvi polčas, toda v zadnjih minutah ni bilo njegove reakcije, manjkal je »klic« s klopi, napotek svojemu najboljšemu posamezniku, kaj naj naredi s Phelpsom, ki je osmešil zeleno obrambo. Če je bil ta poraz sporočilo vsem, ki so še upali na drugi krog, naj opustijo vsako upanje, potem je prišel res ob pravem času, saj je bilo moštvo očitno že klinično mrtvo. Takšno tezo potrjujejo gluha ušesa igralcev, ki nočejo slišati, kaj jim kriči njihov trener. Seveda se postavlja vprašanje, čemu potem tisto lažno upanje izpred dveh tednov, ko pa je bila kapitulacija podpisana že prej. Kot navijača me ne zanima, na koga mislijo igralci, ko mečejo na koš, zato ne vidim opravičila za usodne sekunde. Narediti pičla dva prekrška v osmih minutah in dopustiti čisto polaganje v zadnji sekundi, je nekaj nedopustnega za moštvo evroligaškega ranga. Če verjamemo Sagadinu, potem so nekateri njegovi igralci v glavah že nekje drugje, kot se je slikovito in natančno izrazil. Izdajalci pač ne morejo imeti mirne vesti, kar se izdaja slej ali prej pokaže na njihovi igri. Ampak prvi polčas je bil vendarle odličen, boste oporekali. Takrat se je zdelo, da igrajo vsi samo za en klub in enega upravitelja. Nobenega znamenja, da so v ekipi izdajalci, ni bilo videti. Vsi so se trudili, kot da so rojeni pod Rožnikom. Kako da so na koncu povsem popustili? So bile res krive zapoznele priprave, zaradi katerih so igralci utrujeni, kot da bi bili v predsezoni? Če je tako, potem je vse skupaj še toliko bolj zamotano. Smilijo se mi tako igralci kot trenerski dvojec, še najbolj pa gledalci, ki si po nepotrebnem uničujejo živce.

Elektronika lopova je bila močnejša od obrambe.

Las Vegas proti Slovencem?

Domače ideje za »Jack pot«

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Igralnice v Sloveniji so druga za drugo plen inovativnih tatov. V Kranjski Gori brnel sesalnik, na Bledu motilnik elektronike. Kaj bo v megaigralnici v Novi Gorici?

V zadnjem času bijejo igralničarji plat zvona. Ne le da se je njihov guru Danilo Kovačič preselil iz slabo osvetljenih igralniških dvoran v še bolj temačno celico kaznilnice na Dobu (ta čas je spet v bolnišnici). To jih ne bi niti najmanj prizadelo, saj izrek pravi, da kdor riskira, profitira ali pa izgubi še več, vznemirja jih, ker so očitno na pohodu nekakšni sodobni Robini Hoodi, ki igralnice spravljajo ob zasluženi dobiček.

Prednovoletne dni sta nekockarjem, še posebej pa tistim, ki so jih v igralnici odrli do golega, poživili dve snažilki igralnice v Kranjski Gori, ki sta prelisičili najrazličnejšo elektroniko in še varnostne službe povrh ter s sesalnikom za prah iz »enorokega Jacka« potegnili lep kupček žetonov. Polomili sta ga le toliko, da sta kradli tudi v kuhinji, ne le v igralnici. V nasprotju s krupjeji so bili kuharji pozornejši in so obvestili nadrejene. V avtu ene od tatic so našli ukradena živila pa še žetone in sledila je aretacija.

Bled in Nova Gorica Na Bledu pa je ponovoletni dan zaznamovala tatvina dveh kovinskih blagajn v igralnici, ki sta vsebovali izkupiček silvestrskega kockanja. Blagajni sta bili v igralniškem trezorju, vse skupaj pa pod varstvom elektronike. Žarki senzorjev, ki zaznavajo premikanje, toploto in še marsikaj, so sevali vsevprek, a zlikovec oziroma zlikovci so prelisičili nadzor in se odskenirali v novo leto s še neugotovljeno vsoto. Vsi pristojni, v prvi vrsti varnostniki, ki so igralnico varovali, pa tudi policija in drugi preiskovalci, menijo, da je bila na delu skupina oziroma lopov, ki se očitno dobro spoznal na svojo obrt, saj je prelisičil vse najrazličnejše varnostne prepreke.

Blejsko igralnico čistijo snažilke istega podjetja kot v Kranjski Gori. Preiskovalci so takoj izključili snažilke kot morebitne krivke za novo igralniško krajo. Niti po naključju ne želimo okriviti čistilk, a preiskava menda še ni končana, vsaj tako pravijo. Se pravi, da je kriv nekdo drug. Nekdo, ki se dobro spozna na elektroniko in poslovanje igralnice, razmere v njej in morda še kaj. Ta potemtakem ni kradel v kuhinji še paštet in drugih dobrot. Nadaljnjih nekaj let mu bodo torej dihali za ovratnik, dokler ne bo dihajočim pošla sapa, zadeva pa bo po možnosti zastarala.

Brnel je sesalnik.

V Novi Gorici pa se nam poleg Perle obeta še megaigralnica, če se bo seveda vlada dogovorila z investitorji iz ameriškega Las Vegasa. Za tatove v igralnicah dela ne bo zmanjkalo. In čim večja je igralnica, tem večji magnet za sodobne zmikavte je.

Bogata ljudska domišljija bo tako znova na preizkušnji, kako do »Jack pota«. Snažilki iz Kranjske Gore sta nam pokazali eno od morebitnih, žal nezakonitih poti do dobitka. A če pri tem upoštevamo dejstvo, da se večini državljanov kraja v igralnici niti ne zdi tako grda in grozna stvar, lahko v prihodnosti pričakujemo povečano zanimanje za nakup ultramodernih sesalnikov in seveda vseh mogočih motilnikov elektronskih naprav. Saj smo v globalizirani Evropi 21. stoletja. D

Med svobodo in rdečo zvezdo
Pripoved iz časa druge svetovne vojne in po njej. Dodan seznam sodelavcev Udbe.
Avtor: *Dušan S. Lajovic* USPEŠNICA
347 strani
Cena: 6.200 SIT

Iz arhivov slovenske politične policije
Komunistične tajne službe od svojega nastanka do leta 1950, vključno z imeni vodilnih članov.
Avtor uvodnika: *dr. Jože Pučnik*
519 strani
Cena: 5.000 SIT

Od osvobodilnega boja do banditizma
Nekdanji Mačkov pomočnik opisuje svojo razburljivo življenjsko pot. Slikovito predstavlja delovanje Ozne.
Avtor: *Albert Svetina* USPEŠNICA
367 strani
Cena: 6.700 SIT

Mati Slovenija
Pesmi pesnika slovenske pomladi, tradicije, vrednot.
Avtor: *Tone Kuntner*
72 strani
Cena: 2.200 SIT

Okopi
Politični razvoj slovenske države od leta 1994. Prodana je bila že v več kot 17.000 izvodih!
Avtor: *Janez Janša* USPEŠNICA
309 strani
Cena: 2.200 SIT

Premiki
Nastajanje in obramba slovenske države 1988-1992.
Prodana v več kot 61.000 izvodih!
Avtor: *Janez Janša* USPEŠNICA
363 strani
Cena: 2.200 SIT

100 let socialdemokracije
Prikaz klasičnega obdobja slovenske socialdemokracije in njene vnovične oživitve konec prejšnjega stoletja.
Avtor: *Milan Zver*
125 strani
Cena: 2.200 SIT

Pučnikova znanstvena in politična misel
Zbornik razprav in referatov, ki so nastali za simpozij ob prvi obletnici Pučnikove smrti.
Avtor: *Milan Zver in drugi*
155 strani ZADNJI IZVODI
Cena: 3.000 SIT

NAROČILNICA:

☐ **Naročam tednik Demokracija*, število izvodov:** _____

*Naročnino želim plačevati:
☐ mesečno ☐ 4 x letno ☐ 2 x letno ☐ 1 x letno

PREDNAROČILA do 31. 1. 2006 (označite z x):

☐ *Cijan, Toplak, Dubrovnik (uredniki)*:
Državna ureditev Republike Slovenije 8.500 SIT

☐ *Viktor Miklavčič*:
Pričevanja 4.900 SIT

NAROČILA (označite z x):

☐ *Jaklič,Toplak*: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili**	4.990 SIT
☐ *Dušan S. Lajovic*: **Med svobodo in rdečo zvezdo**	6.200 SIT
☐ **Iz arhivov slovenske politične policije**	5.000 SIT
☐ *Albert Svetina*: **Od osvobodilnega boja do banditizma**	6.700 SIT
☐ *Tone Kuntner*: **Mati Slovenija**	2.200 SIT
☐ *Janez Janša*: **Okopi**	2.200 SIT
☐ *Janez Janša*: **Premiki**	2.200 SIT
☐ *Milan Zver*: **100 let socialdemokracije**	2.200 SIT
☐ *Milan Zver*: **Pučnikova znanstvena in politična misel** ZADNJI IZVODI	3.000 SIT

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV: _____

ob naročilu
2 (dveh) knjig: darilo lonček "Demokracija"
3 (treh) knjig: darilo lonček + kapa "Demokracija"
4 (štirih) in več knjig: darilo lonček + kapa "Demokracija" + knjiga (po našem izboru)

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov: Demokracija, p.p. 4315, 1000 Ljubljana ali na faks 01 43 45 462. Poštnino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5 % DDV.

knjigarna DEMOKRACIJA

Nova obzorja, d.o.o., Komenskega 11, Ljubljana

Drnovšek ima hčerko

Predsednik države Janez Drnovšek je v novoletni poslanici vsem zaželel mirno leto. Hkrati je potrdil presenetljivo novico, da ima hčerko Nano Forte.

Nana se je rodila pred 24 leti v Zagorju ob Savi. Z njeno mamo Darinko se je Drnovšek srečeval, ko je bil zaposlen v GIK Zasavje, vendar sta se kasneje razšla. Oče in hči sta se prvič srečala in seznanila za božič 2004. Drnovšek pravi, da je bil takrat novice o tem, da ima hčerko, neizmerno vesel. Sicer pa je Nana Forte znano ime v umetniško-glasbenih krogih. Mlada dama je predstavnica mlajše skladateljske generacije in se je kljub svoji mladosti že uveljavila tako doma kot v tujini. Na ljubljanski Akademiji za glasbo je končala študij kompozicije, zdaj pa se izpopolnjuje na Visoki šoli za glasbo Carl Maria von Weber v Dresdnu pri prof. Lotharju Voigtländerju. Predsednik Drnovšek je lahko upravičeno ponosen na svojo hčer.

Nana Forte je nadarjena skladateljica in sopranistka.

Janez Drnovšek je javnosti predstavil svojo hčer.

Slovenka leta 2005

Prejšnji četrtek so v ljubljanski Operi podelili 18. priznanje Slovenka leta po izboru bralk in bralcev revije Jana. Med 11 kandidatkami je tokrat naziv pripadel Mojci Senčar, dolgoletni anastezistki ljubljanskega Onkološkega inštituta.

Mojca Senčar je pred skoraj 25 leti zbolela za rakom na dojki. Po upokojitvi je postala predsednica združenja za boj proti raku na dojkah Europa Donna, v katerem s svojim znanjem, izkušnjami in srčnostjo pomaga bolnicam, zdravim ženskam pa svetuje, kako naj ravnajo, da se bodo bolezni izognile. Ob razglasitvi je dejala, da je zanjo čast že sama nominacija v družbi tako izjemnih Slovenk. Hkrati je izrazila prepričanje, da so bralke in bralci z letošnjim priznanjem nagradili nekajletno delo organizacije in slovensko prostovoljstvo. Europa Donna po njenih besedah namreč že leta razbija tabuje o raku in si prizadeva za boljšo ozaveščenost o tej bolezni.

Prireditev Slovenka leta je imela tudi humanitarni značaj, saj je revija Jana z njo uspešno sklenila prvi del akcije, v kateri so pomagali zbrati osem manjkajočih milijonov tolarjev za nakup ultrazvoka za ljubljansko porodnišnico.

Treba ga je ...

Samo še vprašanje časa je bilo, kdaj bo Boštjan Konečnik na CD-singlu izdal svojo največjo uspešnico Treba ga je ... Končno je pred nami omenjena pesem v šestih različnih izvedbah s pripadajočim videospotom. Z razposajeno mešanico narodnozabavne glasbe in modernih tehnozvokov je ustvaril tri remikse (turbofolk, dance in harmotronik), ki bodo dosegli predvsem mlajše poslušalce, ki ne poslušajo le narodnozabavne glasbe, poleg tega pa tudi tri različice (kvintet, trio in karaoke), ki bodo zagotovo zadovoljile vse oboževalce njegove harmonike in narodnozabavne glasbe. Simpatični Korošec na svojih zabavah razveseljuje tako mlajšo kot starejšo publiko, ki se je pripravljena poveseliti, zapeti in zaplesati, saj njegove pesmi prav nikogar ne pustijo ravnodušnega.

Boštjan je izdal težko pričakovani CD-singel.

Najlepše oblečena v 2005

Za najbolje oblečeno osebo v letu 2005 so znova razglasili britansko manekenko Kate Moss. Z uglednim nazivom so jo okronali bralci revije Drapers Weekley. Takoj za suhljato lepotico se je na seznam najbolje oblečenih uvrstila igralka Sienna Miller, na njem pa so se znašle tudi Gwen Stefani, Nicole Richie, Madonna, Mischa Barton, Cate Blanchett, Brittany Murphy in Dita von Teese. Za najbolje oblečeno so Mossovo izbrali tudi bralci revije Grazia. Z naslovom bo Kate nedvomno lahko potolažena, potem ko so bili mediji v minulem letu z njo (zaradi težav s kokainom) neizprosni.

Britanka Kate Moss

Udarni Tabu je čedalje boljši ...

Uspešni tabujevci

Naša priljubljena skupina Tabu se je s spotom za skladbo Nebo nad nama konec lanskega leta že drugič uvrstila na lestvico World Chart Express, ki je na evropski MTV na sporedu vsako soboto s ponovitvama v nedeljo in torek. Videospot je resnično izjemen: režiser Peter Bratuša je tokratno inspiracijo našel v starih znanstvenofantastičnih filmih iz začetka petdesetih let, zato je poleg črno-bele snemalne tehnike uporabil tudi takratni način filmske animacije. MTV za svojo lestvico upošteva podatke o predvajanosti skladbe v domačem glasbenem prostoru. Tabu še vedno aktivno nastopa in predstavlja album LunLaGun, poleg tega pa v njegovem prostoru za vaje že nastajajo nove skladbe. Za prihajajoči četrti album skupina obljublja, da bo nekoliko drugačen od dosedanjih.

Sponzorski avto Mišu

Ni Slovenca, ki ne bi vsaj slišal za nedavni resničnostni šov Bar. Osebe, ki so nastopale v njem, pa so še vedno aktualna tema medijev. Izvedeli smo, da poražencu Milošu Stevanoviču – Mišu ne bo treba hoditi peš, čeprav je v finalni oddaji ostal brez avtomobila. Štajerec Mišo, ki mu je v finalu glavno nagrado pred nosom speljal Andrej Lavrič, je v dar prejel sponzorski avtomobil. 26-letnega Mariborčana so si gledalci najbolj zapomnili po odličnih barmanskih in natakarskih sposobnostih, golem fotografiranju, delu v rudniku, striptizu, petju in po tem, da so ga venomer oblegala dekleta. Mišo v vsej ceremoniji z imenom Bar še vedno uživa »posledice« medijske prepoznavnosti.

(Pre)vroča kri na Severininem koncertu

Razvpita hrvaška pevka Severina je v Budvi pripravila novoletni koncert, ki pa se je klavrno končal. Na tamkajšnjem osrednjem trgu se je kljub dežju zbralo nekaj tisoč njenih privržencev. Črnogorci so najprej množično prepevali njene največje uspešnice, nato pa je nastala gneča in na oder so začele leteti steklenice in kozarci. Varnostniki so koncert prekinili, Severina pa se je preselila v diskoteko Trokader. Tudi tam ji nastopa ni uspelo pripeljati do konca, saj je med Črnogorci znova zavrela kri. Kljub zdraham pa je Severina svoje nastope opravila po dogovoru in načrtu in si prislužila 60 tisoč evrov.

Mamonovi služabniki

Barbara Kavtičnik

Dan pred božičem. Dan, ko se vsak po svoje pripravlja na sveti večer. Z avtomobilom sem se zapeljala proti najboljšemu sosedu, da bi kupila televizijski spored in svež kruh. Na poti do trgovine me je za volan prikovala gneča jeklenih konjičkov, ki je kot neskončna kača lezla na prepolno parkirišče. Ljudje so se vedli, kot da bi bile do tega dne vse prodajalne zaprte; zdelo se je kot paranoja tekanja z nakupovalnimi vrečkami. Na odcepu sem se torej preusmerila nazaj proti domu. Ne dovolim, da tako zelo zaplavam v bolezen sodobnega časa. Nočem zdrsniti v žrelo potrošništva. Bolj kot kadar koli prej se mi zdi, da se je zabrisala meja med tistim, kar potrebujemo, in tistim, kar želimo, ali še huje – tistim, kar preprosto moramo imeti. Ljudje se po pravilu črednega nagona drenjajo v trgovinah in svoje življenje osmisljujejo z vsem, kar je dobro in moderno kupiti. Ni pomembno, ali po praznikih ostane hrane še do naslednjega božiča. Ni pomembno, če v omari ležijo enkrat oblečena oblačila in se kopičijo čevlji. Na trgu so vendar že nove barve in novi modeli! Potrošništvo je kot deroča reka preplavilo sodobno družbo in odnaša vse vrednote, ki izključujejo nakupovanje. Bog sodobne družbe je Mamon in z njim pohlep po materialnih dobrinah. Z veseljem povem, da sem se dan pred božičem zavestno obrnila k Vsemogočnemu, ki mu je praznik v resnici namenjen.

Z nujo potrošništva nas bombardirajo od vsepovsod. Če boš uporabljal ta in ta pralni prašek, če se boš odišavil s tem parfumom, če boš ... boš najsrečnejši človek na svetu ... Niti filma ne moremo v miru gledati do konca, ne da bi ga vsaj trikrat pretrgali oglasi z izdelki, ki nas bodo naredili srečnejše. Srečnejše? Prosim lepo!

Potrošništvo krha človeške odnose in ustvarja tekmovalnost med ljudmi. Agresivni kapitalizem poglablja razlike med družbenimi sloji in s tem krepi individualizem. Ustvarja se samovšečnost in ustvarjajo se duševne bolezni, stresi in druge novodobne nadloge, ki jih prej nismo poznali. Zastrašujoče. Norija v trgovinah pa se ni končala z decembrsko evforijo. Kupci sedaj svojo slabo vest zaradi pretiranega zapravljanja celijo s pohodom po razprodajah oblačil in čevljev. Mamonovi privrženci ne ločijo med potrebo in »moram imeti«.

Pa še to: tudi brez televizijskega sporeda in svežega kruha je bil božič čaroben.

Vi ste moji prijatelji!

Magična gledalka, foto: Bor Slana

Naša družina sodi med ateistične otočke. Le mama je bila katoliško vzgojena, mi pa ne. Klub temu smo v nedeljo vsi sedeli na kavču in zrli v ekran.

Sestra je gledala, ker je bilo menda vse skupaj »ful smešn«, mama se je veselila novega pomožnega škofa, oče pa je gledal zato, ker je bil navzoč tudi nekdanji ljubljanski nadškof dr. Franc Rode, in je čakal, kdaj bo spet s kakšno od svojih izjav dvignil na noge pol Slovenije. Na koncu prenosa je bil kar malo razočaran.

Mene je zanimal ceremonial pa komentator, režija pa znani Slovenci, ki so prišli na posvetitev, izbor glasbe. Hm, nad slednjim se velja zamisliti. Tako ubranega in kakovostnega programa, ki so ga izvajali orkester in mešani komorni zbor, ni velikokrat ne slišati ne videti. Spominjalo je že skoraj na mini kulturni program! Le kam so v cerkvi stlačili vse te ljudi? Ko je kamera pokazala cerkev od zgoraj, je bila množica videti res veličastno.

Zanimivo je bilo videti, kako so se osebe, zadolžene za protokol in ceremonial, potrudile, da je vse teklo kot namazno. Vse govorce smo slišali od prve do zadnje besede (kar pri tovrstnih velikih dogodkih ni samo po sebi umevno), le slikovni profili nastopajočih so bili včasih malo čudni. Kamera je bila dokaj statična, ampak še vedno s solidnimi poudarki. Ena vrsta je bila rezervirana za družino Jamnik, druga za slovenske politike. Vladni vrh je bil tam. Občasno je motil komentator. Nekajkrat je govoril o stvareh, ki so jih kasneje voditelji ceremoniala tudi sami povedali in smo jih zato slišali dvojno, med petjem je govoril, kar je moje glasbeno talentirane starše izrazito motilo, ni pa povedal kaj več o posvečencu Antonu Jamniku, razen nekaj poudarkov iz življenjepisa, ki jih je kasneje izrekel tudi nadškof Uran. Nekaj več bi se pa morda le dalo izbrskati.

Vtis je bil, kot da smo pri poroki. Jamnik je kar nekajkrat dejal »hočem«, izbral si je geslo »Vi ste moji prijatelji« in tudi svoj grb. Vsi so bili vzvišeni in rahlo veseli, prijatelji iz mladih let in dijaki Zavoda sv. Stanislava so mu voščili z najlepšimi željami in obudili še kakšno anekdoto, posvetitev v pomožnega škofa smo vsi člani naše družine videli prvič, sledila je prisrčna zahvala in še povabilo na srečanje na dvorišču. Posvetitev je trajala krepki dve uri in pol in vsi člani naše družine smo vzdržali do konca prenosa. Zdelo se nam je, kot da smo

bili priče kulturnemu dogodku. Oče pa je napovedal: «Spet bo vik in krik o državni cerkvi in državni televiziji.« Mama je ugovarjala, češ da škofa pač ne dobimo vsak dan in da si tak dogodek zasluži, da ga vidijo vsi Slovenci, ne le tisti, ki jim uspe priti v cerkev. Jaz pa sem vztrajala, da prenos škofovske posvetitve ne more biti sporen, niti za laike ne. In smo stavili. A še preden mi je uspelo napisati oceno za Demokracijo do konca, je sestra že razglasila, da je na spletnih forumih že polno protestov, ker TV ni neposredno prenašala rokometne tekme lige prvakinj. Pa sem ob jurja. D

HOROSKOP

Oven 21.3.-20.4.
Začetek tedna je odličen za nove začetke. Tudi za vašega. Imeli boste nekoliko več časa za domače, po drugi strani pa se raje ne prepuščajte nostalgiji – ta vam utegne vzeti preveč dragocenega časa in tudi priložnosti.

Bik 21.4.-21.5.
Ta teden boste nekoliko preveč obsedeni z denarjem in prestižem, ki si ga želite. Splačalo bi se vam pomisliti, ali ne bi bilo bolje ostati pri možnostih, ki so zagotovo pred vami, kakor pa hrepeneti po nedosegljivem.

Dvojčka 22.5-21.6
Pazljivo premislite delovne strategije, ki naj bi vam v tem tednu pomagale. Napaka v organizaciji lahko povzroči vsaj izgubo časa, če ne kaj več. Konec tedna se odpravite kam v sproščujočo družbo, ki vas bo poživila. Zima vam dobro dene.

Rak 22.6.-21.7
Življenje je lepo in zakaj ga ne bi uživali v vsakem trenutku. Tudi delati je lepo, še zlasti, če vam gre delo dobro od rok. Včasih se je v dobro voljo treba prisiliti – včasih to res deluje in boste v resnici postali dobre volje.

Lev 22.7.-21.8.
Imate nekaj vplivnih prijateljev, ki vam utegnejo veliko pomagati, če boste v tem tednu zašli v zagato. Predvsem se ne vznemirjajte, saj nihče ne pričakuje od vas, da boste rešili svet. V nedeljo si privoščite nekaj lenobe in sanjarjenja v topli sobi.

Devica 22.8.-21.9.
V začetku tedna bodo vaše sposobnosti prišle najbolj do izraza, še posebej v torek pričakujte zelo velik napredek. Malo boste morali ustaviti motorje in si osvežiti glavo, sicer utegnete narediti kakšno neumnost – še večjo kot prejšnje dni.

Tehtnica 22.9.-22.10.
Držite se svoje obrambe, saj boste lahko le tako prišli skozi. Zapomnite si, da je včasih najboljša obramba napad. Vaši prijatelji bodo sočutni, a to bo tudi vse. Pomoč boste dobili od popolnih neznancev.

Škorpijon 23.10.-21.11.
Kdo je tu glavni? Zavedajte se, da lahko o svoji prihodnosti odločate izključno vi in nihče drug. Vzemite vajeti v svoje roke in poženite konje. Vaša neverjetna sposobnost za komunikacijo vam bo prišla zelo prav.

Strelec 22.11.-20.12
Morda se boste počutili nekoliko povožene, pa vendar sposobne opraviti svoje ne prav lahke naloge. Delo se vam bo obrestovalo. Kmalu se vam bodo odprla nova vrata v prihodnost. Z zaupanjem stopite vanjo.

Kozorog 21.12-19.1.
Veste, kaj si želite, in od vas je odvisno, ali si boste to tudi vzeli. Seveda pazite, da pri tem ne boste škodili komu drugemu. Vaša energija, ki jo izžarevate, utegne povzročiti resen konflikt, zato se, ko presodite, pravočasno umaknite.

Vodnar 20.1.-18.2
Vaše trdo delo in ustvarjalnost se vama bosta ob začetku tedna močno obrestovala. Sledite navodilu svojih nadrejenih, vendar pri tem ne pozabite misliti s svojo glavo. Lahko se namreč zgodi, da boste morali samostojno ukrepati.

Ribi 19.2.-20.3
Poskusite spremeniti stare omejitve in uvesti nova pravila igre. To vas bo morda stalo nekaj potrpljenja, vendar se vam bo izplačalo. Bodite prilagodljivi in urejeni; le tako vam bodo lahko zaupali naloge, ki si jih želite že dlje časa.

28 založb in skoraj 400 knjižnih naslovov

KNJIŽNI KLUB Samorog

Velike misli, dogodki in osebnosti preteklosti, žive teme sedanjosti, literarni junaki in njihove zgodbe, pesniške širine duha in pravljična obzorja sveta.

Kot član kluba nimate nobenih obveznosti v klubu

Knjižni klub Samorog, Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, telefon: 01 433 43 06, e-pošta: knjizni.klub@samorog.com, splet: www.samorog.com

SESTAVIL: MIRAN ERCEG

GESLO

TURISTIČNI CENTER V ŠVICI

KDOR PREMIŠLJUJE (KNJIŽNO)

NEMŠKA FILMSKA IGRALKA PARLOVA

ITALIJANSKA NAFTNA DRUŽBA

INDIJSKI HRAST

FRANCOSKI PISATELJ (ALPHONSE)

PRISTANIŠČE V SREDNJI ITALIJI

PISEC LJUBEZENSKIH PESMI

ZVEZDA SPREMENLJIVKA

REDOVNICA IZ REDA SVETE KLARE

KRAJŠI ČAS RASTI

ŠVEDSKI KNJIŽEVNIK HANSSON

KOPER / DEDALOV SIN, IKAR

DEMOKRACIJA

KIP ŽENSKE KOT STEBER

MESTO V SRBIJI (IZ ČRK SEKALNICA)

TESTENINE

BALKANSKO GROBO DOMAČE SUKNO

DEMOKRACIJA

BORIS STREL

PLINAST OGLJIKOVODIK

DOLOČILO V OPOROKI / NEODLOČEN IZID

REKA V RUSIJI, PRITOK VOLGE

AVS. SKLAD. (ALBAN) / ANJA RUPEL

NEKD. SL. ALPINIST (FRANC)

NAJBOLJŠA VRSTA SADROVCA

AMERIŠKA PEVKA (IRENE)

SLOVENSKI METALURG (CIRIL)

BIVŠE CITROENOVO VOZILO

VRSTA OBRESTI (IZ ČRK TONEKS)

DIVJA MAČKA / SL. IGRALKA (POLONA)

KRAJ PRI OPATIJI

ALBERT PAPLER

AMERIŠKI PRIPOVEDNIK RICE

LASTNOST NIČEVEGA AM. PEVEC (FRANKIE)

OPERA ALBERTA FRACHETTIJA

STANKO LORGER

KATRAN

KRAJ SV OD ZARAGOZE, ŠPANIJA

DEMOKRACIJA

UMETNA, KAVČUKU PODOBNA SNOV

KAREL TOMAN / KONRAD ADENAUER

ITALIJANSKI VIOLINIST UGHI

REKA NA POLJSKEM (IZ ČRK REN)

POVPREČJE KRIŽANKE: 4,73 ČRKE

DESNI PRITOK DONAVE

SL. GLED. REŽISER / ROBERT ALTMAN

VLADIMIR NAZOR

JAPONSKO IME LUKE TAILEN

POVZROČITEV RANE

KEMIJSKI ZNAK ZA AKTINIJ

ŠVEDSKI ZIMSKOŠPORTNI CENTER

DALJŠE ČASOVNO OBDOBJE, DOBA

DEMOKRACIJA

HOLANDSKI SLIKAR (JAN PRIKKER)

Rešitev prejšnje križanke

DMITRI, RODION, EROTIK, ČILE, JJ, ROP, LIAS, ČE, OPUSTITEV, KRAS, KOLORADAR, ALKA, ESA, GN, RHO, ATNA, ŽARKO, NABIRKA, IDEAL, OJALOVLJENOST, SIT, KOLOBARNIK, COPATICA, NICA, ART, ANAN, OKAČ

Nagrajenci 52. številke

1. nagrada: **MANJA GOLEC,** Planinska 8, 1431 Dol

2. nagrada: **ANTON BEŠTER,** Roblekova 11, 4240 Radovljica

3. nagrada: **PAVEL PUŠNIK,** Ob gozdu 17, 2382 Mislinja

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo, da nam pošljejo svojo davčno številko.

Nagrade

1. nagrada: bon v vrednosti **7.000,00 tolarjev** za nakup knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog

2. nagrada: bon v vrednosti **5.000,00 tolarjev** za nakup knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog

3. nagrada: bon v vrednosti **3.000,00 tolarjev** za nakup knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog

Nagradno križanko izrežite in najpozneje do **19. 1. 2006** pošljite na naš naslov: ***Demokracija, p.p. 4315, 1001 Ljubljana,*** s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

› 9.1.1823 se je rodil kirurg Friedrich von Esmarch, ki je leta 1869 uvedel v vojsko »prvi povoj«, Esmarchovo prevezo za ustavljanje krvavitve.

› 9.1.1881 se je rodil italijanski pisatelj Giovanni Papini. Dejal je: »Prilizovalca imenujemo tistega, ki, ne da bi tako mislil, pove tistemu, kateremu se prilizuje, stvari, ki jih on misli o sebi, ne da bi jih povedal.«

› 10.1.587 pr. Kr. je babilonski kralj Nabukadnezar prebivalce Jeruzalema odpeljal v sužnost.

› 10.1.1849 se je rodil italijanski časnikar in književnik Giulio Piccini. Nekoč se je pogovarjal z glasbenikom milijonarjem, Albertom Franchettijem. Ker njegova glasbena dela niso imela uspeha, se je potožil: »Moji milijoni so moji sovražniki.« – Piccini mu je odgovoril: »Takoj zamenjam svoje prijatelje za vaše sovražnike.«

› 11.1.1883 so se na občnem zboru političnega društva Sloga v Gorici odločili, da v Gorici ustanovijo slovenske otroške vrtce. To je v praksi pomenilo začetek slovenskega šolstva.

› 11.1.1895 se je rodil ameriški izumitelj Laurens Hammond, ki je izdelal leta 1928 prvo v ZDA uporabljeno električno uro in leta 1934 prve električne (Hammondove) orgle.

› 12.1.1856 se je rodil ameriški slikar John Sargent. Nekoč mu je neka oboževalka rekla: »Mojster, zadnjič sem videla neko vašo sliko, ki vam je bila tako podobna, da se nisem mogla zadrževati in sem jo poljubila.« – »Ali sem vam vrnil poljub?« – »Ne.« – »Potem pa to ni bila moja slika.«

› 12.1.1873 se je rodil grški tekač Spiridon Louis, ki je osvojil zlato medaljo v maratonu na prvih olimpijskih igrah moderne dobe v Atenah.

› 12.1.1899 se je rodil švicarski kemik Paul Müller, ki je leta 1939 odkril DDT.

› 13.1.1898 je pariški dnevnik L'Aurore objavil odprto pismo predsedniku republike z naslovom J'accuse (Obtožujem), ki ga je napisal književnik Emile Zola.

› 13.1.1992 je Vatikan priznal Slovenijo in Hrvaško kot samostojni državi. Temu priznanju je čez dva dni sledilo priznanje 11 članic Evropske skupnosti.

› 14.1.27 pr. Kr. je prvi rimski cesar Gaj Julij Cezar Oktavijan Augustus ustanovil principat, to je sistem trdne in učinkovite monarhične vlade. Nekoč ga je presenetilo, ko je opazil, da sta si z nekim kmetom izredno podobna. V šali ga je vprašal, ali je bila njegova mama večkrat v Rimu. Kmet mu je odgovoril: »Mama nikoli, pač pa je večkrat prišel v Rim moj oče.«

› 15.1.1932 je trgovsko bolniško in podporno društvo zgradilo v Ljubljani sanatorij Šlajmerjev dom za potrebe svojih zavarovancev.

POGLED NAZAJ (OD 9. 1. DO 16. 1.)

Zlato Savinjske doline

Prvi stalni nasad hmelja v Savinjski dolini, ki ji sedaj pravijo dežela zelenega zlata, je zasadil hmeljar in narodnjak Janez Hausenbichler, ki se je rodil v Žalcu **13. januarja 1838**. Bil je med organizatorji savinjskega tabora leta 1881 in celjske Zveze slovenskih posojilnic. Napisal je knjižico Navod o hmeljariji.

Pravi razmah pridelave hmelja se je pojavil šele v drugi polovici 19. stoletja. Da so tudi slovenska tla primerna za gojenje hmelja, so sicer spoznali že nekaj desetletij pred tem. Tako so v slovenskem delu Štajerske pred revolucijo 1848 po oceni dr. Ivana Geršaka »hmeljniki« zajemali 56 oralov kmetijskih površin. Največ so ga pridelali v celjskem okraju.

Hausenbichlerju so se kmalu pridružili še nekateri drugi podjetni Spodnjesavinjčani, predvsem žalski tržani in graščak Štrovseneka

Karl pl. Haupt. Tako je hmelj že v nekaj letih povsem preplavil polja v Spodnji Savinjski dolini. Leta 1880 na Hausenbichlerjevo pobudo v Žalcu ustanovili Južnoštajersko hmeljarsko društvo, ki je prevzelo strokovni nadzor nad razvojem hmeljarstva na Slovenskem.

Jack London

Avtor pustolovskih in socialnih romanov ter zgodb o živalih (Klic divjine, Železna peta, Beli očnjak, Martin Eden) se je rodil **12. januarja 1876**.

Kot mornar je obiskal Japonsko, večino ZDA pa si je ogledal kot delavec na tovornih vlakih in kot pripadnik Kellyjeve insutrijske armade, ene izmed protestnih vojsk brezposelnih. Izobraževal se je sam. Leta 1897 je odšel iskat srečo v zlati mrzlici na Aljaski. Ko se je vrnil, je bil še vedno reven in brez dela. Kruh si je začel služiti s pisanjem.

Preučil je takratne revije in si določil dnevni razpored, po katerem je ustvarjal sonete, balade, šale, anekdote, pustolovske zgodbe in grozljivke ter počasi pospeševal ritem pisanja. Sprva si je pridobil največ slave z zgodbami z Aljaske, potem pa je v naslednjih sedemnajstih letih napisal 50 knjig zelo različne kakovosti. Londonov ugled v ZDA je začel usihati v 20. letih 20. stoletja, ko ga je zasenčila povojna generacija briljantnih mladih pisateljev, zato pa je ostal slaven povsod drugod po svetu, predvsem v Rusiji, kjer so spominsko izdajo njegovih del še leta 1956 razprodali v petih urah.

Tončka Marolt

Slovenska sopranistka, operna pevka in zbiralka ljudskih pesmi in plesov Tončka Marolt se je rodila v Špitaliču **10. januarja 1894**. Po maturi na ljubljanskem učiteljišču je dve leti poučevala, nato je na konservatoriju v Ljubljani študirala solopetje in klavir. Pela je v operah v Ljubljani, Mariboru in Osijeku. Ko se je poročila s Francetom Maroltom, se je začela zanimati za slovensko glasbeno izročilo.

Sestavila je sistem znakov za zapisovanje ljudskih plesov. To je bila prva izvirna slovenska plesna pisava, ki pa se zaradi uvedbe labanotacije (mednarodna plesna pisava) v stroki ni uveljavila. Po moževi smrti je nadaljevala njegovo delo z zapisovanjem pesmi in plesov po Sloveniji. Za Glasbeno-narodopisni inštitut je prispevala okoli 2000 zapisov; številne

pesmi je priredila za glas s spremljavo, plesne melodije pa za razne godčevske sestave. Od 1948 do 1974 je bila glasbena voditeljica Akademske folklorne skupine France Marolt.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 1/65

Ob odkritju spomenika v Žužemberku (1)

Cenjeni gospod Ive A. Stanič! Vaš odziv (Demokracija, 5. januar 2005)) na nedavno odkritje spomenika načelniku glavnega štaba NOV in POS Ladu Ambrožiču-Novljanu, ki mu očitate boljševistično početje v Žvirčah na Dolenjskem spomladi 1945, je nezaslišana laž, ki od Vas in od uredništva terja nedvoumno opravičilo.

General Lado Ambrožič-Novljan je bil ob preizkušanju angleškega minometa 7. novembra 1944, ko se je smrtno ponesrečil komandant glavnega štaba NOV in POS Franc Rozman-Stane, hudo ranjen in se je v času, ki ga navajate, se pravi spomladi 1945, zdravil v bolnišnici v Beogradu. To je zgodovinsko preverljivo dejstvo, ki Vam ga lahko potrdi tudi sleherni novodobni poznavalec novejše zgodovine. O tem bi se bili lahko prepričali tudi sami, gospod Stanič, preden ste se odločili za objavo, v kateri blatite ime Lada Ambrožiča-Novljana. Toda očitno Vas pri Vaših zgodovinskih razlagah in spoznanjih vodita le revanšizem in sovraštvo; zgodovinska dejstva Vas, po vsem sodeč, ne zanimajo. Vendar Vas bodo prej ali slej morala, učenje zgodovinskega poglavja, o katerem ste se razpisali v Demokraciji, pa ne bo prav poceni.

Družina pok. Lada Ambrožiča-Novljana

št. 1/65

Ob odkritju spomenika v Žužemberku (2)

Takoj po objavi mojega prispevka z gornjim naslovom v zadnji številki Demokracije me je g. Lado Ambrožič v telefonskem pogovoru opozoril, da nekatere trditve v mojem prispevku niso točne, zagotovo pa ne drži, da je bil njegov oče Lado Ambrožič-Novljan pri požigu Žvirč. Trditve prizadete priče iz Žvirč sem preveril in v knjigi Lada Ambrožiča-Novljana Po čem je zmaga prebral, da je bil avtor knjige marca 1945 še na okrevanju v Beogradu. Kot sem v celoti verjel pripovedi prizadete gospe, tako sedaj verjamem g. Novljanu in je zato v tem delu mojega zapisa potreben popravek. Zaradi poštenega odnosa do naše polpreteklosti se za svojo zavedenost s strani pripovedovalke g. Ladu Ambrožiču opravičujem.

Hkrati se zavedam, da smo večkrat izropani in požgani Suhi krajini ostali še marsikaj dolžni. Ostareli in razseljeni prebivalci se še danes upravičeno sprašujejo, kdo je bil torej tisti, ki jih je pregnal z njihove zemlje, večino domačij in gospodarskih poslopij pa požgal? Verjamem, da bodo slovenski zgodovinarji v prihodnosti obravnavali in pojasnili nenavadno kruto usodo najrevnejše slovenske krajine. Prav tako pričakujem in verjamem, da se bo g. Lado Ambrožič pri svojem raziskovalnem novinarskem delu posvetil tudi tej temi in si prizadeval odkriti prave vzroke za medvojno tragedijo v Suhi krajini.

Ive A. Stanič, Kočevska Reka

Smrt doktorja Tomaža

Leto nazaj so se pred novim letom zatresla tla Indijskega oceana in ogromen popotresni cunami je izbrisal četrt milijona nedolžnih življenj – to je sporočilo! Če bi izbrisalo krive, bi bila to že izvršena kazen.

Dr. Tomaž Hribernik je zgorel. Umrl je najbolj pokončen mož in najpogumnejši upornik proti sistemu, sin nadvse uglednega kranjskega dohtarja Ivana, ki je živel v skladu s svojim poslanstvom, ker je svoje soljudi dejansko nesebično ljubil. Sin je šel še korak dlje. Zrasel je ob očetu humanistu in se uprl temu, da bi videl v človeku najprej stroj, kot učijo tehnične medicinske fakultete, saj je ČLOVEK STROJ ČLOVEK ZVER ali ČLOVEK SUŽENJ. Vsemu je dodal dušo, tisto, kar stroju manjka, da bi postal čuteče bitje. V brezdušnem sistemu »javnega zdravstva za politični mir« brezskrupuloznega tranzicijskega razdobja, ki časti le enega boga, ki v banki svoj denar ima, se je ne glede na to, kako kdo do Zlatega teleta dvanajstih stolov pride, po prečkanju odprtega Rdečega morja osvobojenih komunističnih sužnjev povzpel na goro Sinaj, videl goreči grm in v njem sporočilo ter začel v skladu z njim tudi živeti. Ali je bilo to sporočilo v Tomovem primeru »evangelij« ali je bila »homeopatija«, niti ni pomembno. To so le zunanje oblike razodetja, ki nam ga je razril Vsemogočni skozi njegovo delovanje. Njegova žetev je obilna; osem otrok, zapisanih altruizmu v najčistejši obliki. Že oče Ivan je skrbel za številne druge otroke. V sozvočju božanske glasbe kot Mojzes tudi Tomo ni prispel v obljubljeno deželo. Ohranimo blag spomin na pionirja boljše medicine, medicine s srcem, ki jo je s svojim delovanjem ves čas požrtvovalno kazal, a je bilo verjetno fizično breme prehudo, da se je nanj zrušil strop goreče hiše. Spomnim se dr. Marka Godine, docentra mikrokirurgije, ki je preminil v »katri« skupaj s svojo drugo ženo. Če bi ponju na letališče poslali močnejše, primernejše vozilo, bi se morda ne zgodila tragedija. Če bi dr. Hribernik deloval v urejenih razmerah, bi si morda lahko privoščil brunarico, kjer bi bilo bivanje požarno varnejše. Ne dajajmo torej veljave le slepi birokraciji, imejmo posluh tudi za novo medicino, da ne bodo tisti, ki so se ji zavezali, pod nenehnim pritiskom, in ne bomo potrebovali »oporečnikov z razlogom«!

Ljudje, ki so množično prihajali k Tomu v Potoče pod Potoško goro kot nekdaj k Mislecu v Jasni Poljani, se ni zmotil – naj počiva v miru!

V Hipokratovem imenu!

Dr. Boris Ogrizek, Kranj

Prijatelju in dobremu človeku

Tragično je umrl vsem znani Slovenec, dobri človek dr. Tomaž Hribernik. Kdor ga je poznal, in jaz sem ga, je pri njem odkril med vsemi njegovimi številnimi dobrimi lastnostmi veliko dobroto. Tisto pravo, toplo, odkrito, ki jo je izžareval kot človek in kot zdravnik. Tudi svojega katoličtva ni skrival pred nikomer. Pri njem si zaznal iskreno in nalezljivo veselje do življenja. To je izkazoval s svojo številno družino, s svojimi prijatelji in številnimi pacienti, ki jim je po svojih močeh vedno pomagal in ki ga bodo pogrešali. Njegovi prijatelji in nedvomno tudi družina se sprašujemo, kako je mogoče in zakaj je naš prijatelj dr. Tomaž umrl take smrti in mnogo, mnogo prezgodaj. Nihče, ki ga je poznal, ga ne bo pozabil, zelo pa ga bomo pogrešali. Številni prijatelji in znanci se mi pridružujejo in izrekajo iskreno sožalje njegovi soprogi in njegovim otrokom. Samo čas jim bo ublažil bolečino ob nenadomestljivi izgubi njihovega dragega moža in očeta.

Marija Vodišek, Ljubljana

Omizje na TV Slovenija

Dne 23. decembra lani sem na TVS gledal oddajo Omizje, ki ga ▶

je vodila ga. Rosvita Pesek. Namenjeno je bilo oceni sedanjega stanja v Sloveniji 15 let po plebiscitu. Peskova je v oddajo povabila štiri osebe, ki so sodelovale tudi pri nastajanju naše ustave, čeprav bi v oddaji lahko sodeloval tudi kdo drug. Ne bi želel biti nevljuden, vendar moram poudariti dvom o iskrenosti dveh udeležencev. Morda si še vedno ne upata govoriti resnice, morda je pri tem nekaj hudobije, zato predlagam, da se takih okroglih miz izogibata. Gospa Spomenka Hribar in gospod France Bučar sta bila popolnoma kontradiktorna. Naj mi oprostita, da ju omenjam brez naziva. Njuna strokovnost, doktorat znanosti, me nista prepričala, saj bi s takim znanjem vendarle morala biti vsaj malo bolj objektivna in iskrena, pa nista bila. Ga. Hribarjeva je spet zašla in popolnoma po nepotrebnem napadla Cerkev in začela ustavljati desnico. Kdo pa je pri nas desnica? So to morda tisti komunisti, pozneje anarholiberalisti, ki so neznansko obogateli v času svojega vladanja? Nadaljevala je s kritiko zakona o RTV, za katerega se je večina kljub propagandi izrekla. Bi morda Spomenki bolj ustrezal sedanji način dela na RTV, kjer je med drugim preveč zaposlenih, njihov svet pa vodi nekdanji prvi komunist? Nepotrebno je Spomenka napadala vlado, ki z zakonom želi narediti red na RTV, ki ga sedaj ni! Njeno govorjenje o nevarnosti uvedbe reform (za njihovo uvedbo se menda zavzemata tudi Hribarjeva in Bučar) je v celoti papagajsko ponavljanje sindikatov in opozicijskih poslancev, ki ne morejo preboleti izgube na volitvah. Da bodo revni še revnejši, bogati še bogatejši, je menila Spomenka. Če reform ne bomo uvedli, bodo revni postali zares revnejši, vendar bodo v tem primeru revni tudi sedanji bogataši! Zakaj Spomenka kritizira predvidene vladne reforme, hkrati pa se strinja, da so potrebne, pa ne zna pojasniti. Zakaj je potem proti!? Groza je poslušati take komentarje. Govorjenje Spomenke je popolnoma enako kot pred 15 leti, stil socialistično razmišljajoče ženske. Tudi sam ne maram krutega, nesocialnega kapitalizma, imam pa dovolj in čez glavo nekdanjega socializma, ki to ni bil ali pa je bil le za nekatere. Da živimo slabše kot v socializmu, je laž! Morda živijo nekateri zares slabo, slabše kot v socializmu pa ne živijo niti tisti, ki prejemajo socialno pomoč. V socializmu se nismo mogli primerjati z bogatimi (razen seveda funkcionarji, čeprav nismo dosti vedeli o njihovih privilegijih). Od Hribarjeve in Bučarja bi pričakoval nekoliko bolj poglobljeno razpravo, ne le ponavljanja vedno istih socialističnih floskul, ker teh časov ni več. Pravzaprav nihče od navzočih pri Omizju ni ekonomist, vendar sta g. Hribar in g. Jambrek povedala tisto, kar je prav. Ponavljanje o nekakšnem problemu enotne davčne stopnje je popolnoma neplodno, saj nihče ne ve, kaj nam bo prinesla, če pa bodo manjši problemi, ki bi delovali negativno za najrevnejše, jih bo vlada nevtralizirala, kot je že stokrat povedala. Poudarjanje Spomenke, da vlada vse povprek zamenjuje direktorje ali predsednike nadzornih svetov, je čista laž. To je propaganda Dela, Dnevnika, Mladine, ki ne morejo iz svoje kože. Nepoznavanje delovanja družb, ki imajo pravico do zamenjave vodilnih, ni vladna stvar. Ta problem je lepo razložil g. Jambrek, ki je za tiste, ki so ga pazljivo poslušali, razumljivo povedal, kako so nastajali »vaši« in »naši«. Prejšnja vlada je zares delala tako, da ni smel biti nihče na vodilnem mestu, če ni bil naš, torej v LDS ali SD. To je tudi eden od razlogov, da smo se jim na volitvah odpovedali. Takih neumnosti ta vlada ne dela! Gospod Bučar pa je kar naravnost dejal, da ne ve, kaj pomeni z ustavo določena socialna država. Zatrjeval je, da smo z eno nogo v nekdanjem socialističnem sistemu, morda na Balkanu. S tako razlago se v celoti strinjam, le ne vem, zakaj je potem proti reformam!? Osebno sem vesel, da bomo z reformami končno pretrgali popkovino, ki nas še vedno delno veže z Balkanom. Pred kratkim sem poslušal g. Bručana, ministra za zdravje, ki je med drugim dejal, da je v zakonih, ki se tičejo zdravstva, še cela vrsta socialističnih zakonov, ki jih ne morejo spremeniti čez noč. Reforme ne bodo posegle le v gospodarstvo, ampak v vse pore našega življenja in bodo naredile našo družbo tako, da bomo v njej vsi lepše živeli. Gospod Hribar in g. Jambrek sta z globokimi mislimi povedala vse, kar je bilo treba povedati. G. Hribar je vsak problem orisal, podal je tudi kritiko na račun šole, orisal je problematiko visokega šolstva. Prav nič ni bilo čutiti tendenciozne deviacije, kot se je dogajalo Spomenki in Bučarju. G. Jambrek pa je lepo orisal problematiko, ki izvira iz socialistične miselnosti. Vlada ne sme zaspati, nadaljevati mora z reformami. Za to smo ji na volitvah dali vsa pooblastila.

Štokelj Silvan, Ljubljana

Slovenska narodna sprava

Na štefanovo, 26. decembra 2005, smo slavili državni praznik – dan samostojnosti in enotnosti. Ker Združeni ob Lipi sprave sodimo, da je sprava med prej sovražnimi evropskimi narodi in državami omogočila rojstvo samostojne Republike Slovenije, sem se rad odzval vabilu za sodelovanje pri okrogli mizi 21. decembra 2005 na temo Revolucionarni teror po koncu vojne leta 1945 kot udeleženec vojne in revolucije, zgodovinar in soustanovitelj gibanja Združeni ob Lipi sprave, katerega kategorični imperativ je narodna sprava in deklaracija o njej. Z njo bi premostili polstoletni narodni razkol, ki ga je načrtno povzročila KPS in ga začela z ustanovitvijo

RADIO Ta pravi!
96,4 MHz
Slovenske gorice
Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@ radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIODMEV
97.2, 99.5, 103.7, 106,2 MHz
UKV, STEREO, RDS

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
t 05 38 11 886
f 05 38 11 674

RADIO BREŽICE
na 88,9 in 95,9 MHz

Protiimperialistične fronte (PIF) 26. aprila 1941, naravnane predvsem proti Veliki Britaniji, ki se je takrat še edina upirala Hitlerjevi Nemčiji, potem ko je Nemčija s Sovjetsko zvezo 23. 8. 1939 sklenila sporazum Molotov-Ribbentrop.

Po napadu Hitlerjeve Nemčije na Sovjetsko zvezo 22. junija 1941 se je PIF preimenovala v Osvobodilno fronto (OF), ki je bila pod pokroviteljstvom KPS, ki je Slovenijo po Dolomitski izjavi z dne 28. 2. 1945 načrtovala za Sovjetsko republiko, že septembra leta 1941 pa je pod smrtno kaznijo prepovedala vsak upor proti okupatorju zunaj organizacije OF.

V predlogu deklaracije o narodni spravi je resnica in ji doslej še noben zgodovinar ni ugovarjal. Toda kar najodločneje kaže na resnični cilj partizanske vojske, ki jo je ustanovila komunistična partija za nasilni prevzem oblasti in za nasilno prisvojitev javnega in zasebnega premoženja, je izraženo v znanem Kardeljevem povelju z dne 1. 10. 1942 poveljniku slovenskih partizanskih enot Ivanu Mačku Matiji z ukazom: »Duhovne v četah vse postrelite, prav tako oficirje, intelektualce ter kulake in kulaške sinove!« To povelje je med vojno izvrševala partizanska vojska s partizanskimi odredi, po vojni pa armada Demokratične federativne Jugoslavije.

Med vojno in po vojni je bila slovenska partizanska vojska skupaj s Titovo armado pod vrhovnim poveljstvom Sovjetske zveze. Še pred umikom XIV. divizije iz Celovca (14. 5. 1945?) nas je posebna Titova delegatka Vida Tomšič pripravila na verjeten spopad z Angleži, potem pa se je XIV. divizija po umiku iz Avstrije po sporazumu z armado Sovjetske zveze stacionirala na zahodnem delu Štajerske v sovjetski okupacijski zoni, od koder je bila v sredini julija 1945 premeščena v Vojvodino s štabom divizije v Veliki Bečkerek (Zrenjanin).

Gibanje za narodno spravo je vzklilo in zraslo sredi 90. let minulega stoletja in je bilo izraženo decembra 1985 v pesmi Strah in up v celovškem Zvonu. Ko je komunistična oblast v teku štirih desetletij mutirala v socializem s človeškim obrazom, je za našo malo skupino nekdanjih častnikov NOV in kulturnih ustvarjalcev dozorel čas za upor proti očitnim lažem in prisilnemu molku o zločinih komunistične oblasti med vojno in zlasti po njej. Ustanovili smo gibanje Združeni ob Lipi sprave. 11. maja 1989 smo na ljubljanskih Žalah posadili Lipo sprave, 15. junija leta 1990 pa smo pri njej prebrali deklaracijo o narodni spravi in naslednje leto 15. junij razglasili za dan krivde, odpuščanja in sprave.

Združeni ob Lipi sprave smo ponosni na svojo deklaracijo, nekoliko razočarani pa nad četrto vejo oblasti, ki šestnajstih letih ni našla časa in prostora, da bi jo objavila. V njej je resnica. Ne vsa, marveč samo tista, ki je našemu in človeškemu umu spoznavna.

Združeni ob Lipi sprave smo prepričani, da ima narodna sprava za obstoj našega naroda mnogo večji pomen, kot ji ga priznavajo naši politiki. Da je Evropska unija uspeh sprave med prej sovražnimi evropskimi narodi in državami, nihče več ne dvomi. Tudi o tem ne, da je sprava visoko etično načelo ne le za Evropo, marveč za ves svet, in da je pri mnogih verujočih monoteistih celo najvišja moralna kategorija.

In kdo zavrača spravo in se je boji? Najprej trgovci z orožjem, nato pa ideološki in rodovni potomci storilcev najhujših kaznivih dejanj proti človeku in človeštvu. Ti, čeprav so čedalje redkejši, imajo v naši državi še vedno veliko moč. To se je videlo tudi v državnem zboru ob razpravah o napisih na grobiščih. Po našem prepričanju morejo in smejo o napisih na grobiščih odločati samo sorodniki žrtev ali njihovi ideološki zastopniki, to je društvo Nove slovenske zaveze in Društvo za ureditev zamolčanih grobov, ne pa storilci zločinov ali njihovi somišljeniki.

Združeni ob Lipi sprave smo ponosni, da po naših slovesnostih ob Lipi sprave na dan vseh svetih in 15. junija, ko je dan krivde, odpuščanja in sprave, že štirinajst let sodeluje častni vod Slovenske vojske, kulturni program pa izvaja godba MNZ. Razočarani pa smo ob spoznanju, da sta sodna oblast in državno tožilstvo do naših slovesnosti, ki imajo že splošen državni pomen, mlačni in čutiti je, da jim Sodniško društvo in Društvo državnih tožilcev celo nasprotujeta, pri čemer ni mogoče prezreti, da je bilo po koncu vojne na slovenski zemlji pomorjenih več kot 20.000 Slovencev in več kot 200.000 vojakov premagane sovražne vojske. Krivci pa so med nami. V deklaraciji o narodni spravi smo predlagali, da se ne kaznujejo, vendar smo zahtevali, da se njihova odgovornost v rednih sodnih postopkih ugotovi in da se jim kazen odpusti. Naša kritika velja sodni veji oblasti in državnemu tožilstvu in tudi četrti veji oblasti, ki smo jo nekoč imenovali sedma sila.

Stanislav Klep,
Združeni ob Lipi sprave

Različna merila

Marija Vodišek

Pa tudi megla v glavah, pri nekaterih poklicno zavestna, pri drugih bolj posnemovalska. Takim vsaj ni treba napenjati možganov, in če neko sodbo, dodatno podprto s tv-kamerami, izreče »pravi« človek, je to za nekatere zakon. Eden od dveh predsednikov Slovenije, Milan Kučan, je pod žarometi, kot se zanj vendar spodobi, slovesno podpisal pobudo za referendum proti odpravi Kosove komisije. Ob tej priložnosti je izrekel »modre« besede, ki jih Slovenci tako zelo potrebujejo, in sicer, da je oblast, ki nima nadzora, slaba oblast. Tokrat je izrekel čisto resnico, saj se nekateri spomnimo, da ko je bil on oblast, ni imel drugega nadzora kot centralni komite, katerega predsednik pa je bil prav on. Sicer pa je prav, da je šel podpisovat, saj je vendar Drago Kos njegov »fant« in zvestoba je lepa in redka vrlina. Čudno, da »tiček kos ni požrl komarja«, saj ptiči lovijo insekte. Neverjetno, da ta »Komar« ni bil vpleten v korupcijo. Škoda, da okrog predsednika Kučana zbrani pevci z Jerco Mrzel na čelu niso zapeli: «Druže Tito, mi ti se kunemo, da s tvoga puta nikad ne skrenemo.« Druga odmevna megla pa sta izjavi dveh znanih »zmernih« poslancev DZ Mirana Potrča (SD) in Darje Lavtižar Bebler (LDS), menda sta oba pravnika, ob s strani upravnega sodišča zavrnjeni tožbi zoper predsednika DZ Franceta Cukjatija. Izjava poslanke LDS Darje Lavtižar Bebler je pravi pravniški bistrc, in sicer, da je sodišče tožbo zavrglo zaradi procesnih postavk. Naj razume, kdor more, verjetno še sama ne ve, kaj govori. Glavno je, da nekaj reče. Miran Potrč pa bo šel kar do ustavnega sodišča. Vendar, kot meni Lavtižarjeva, se bodo morali posvetovati z ustavnimi strokovnjaki. Videti je, da plavajo v pravniški megli. Kaj jim mar, če se ustavno sodišče koplje v nesmiselnih tožbah tožiteljev, kot sta Potrč in Lavtižar Beblerjeva. Imajo pa ja še kaj prijateljev, da jim bodo pomagali. Kakšni so nameni in cilji SD in LDS, pa itak vemo. Rušiti koalicijsko vlado, rušiti vse, kar ji je do sedaj kljub nenehnemu metanju polen uspelo tako doma kot v Evropi. Se ne zavedajo, da se komunistični časi ne bodo nikoli več vrnili? Tam so ribarili po mili volji, pa če je bilo še tako abotno. Jasno je, da se je težko preleviti iz visokega partijskega funkcionarja, kar je bil v času dominacije ZKS Miran Potrč, v enega od številnih poslancev. Da vsaj malo izstopa iz vrste nekaterih dremajočih poslancev SD, se posveča svoji nedvomno najljubši temi, to je vrnjenemu premoženju RKC. Zakaj smo se pa borili vsa leta, ko smo brez možnosti ugovora jemali razrednim sovražnikom? Ne le Rimskokatoliški cerkvi, temveč vsem, ki so kaj imeli; če ni šlo drugače, so jih poslali na »družbeno koristno delo« in jih razglasili za vojne dobičkarje. Najbolj neposlušne so poslali pod rušo. Oj, zlati časi, kam ste se zgubili? Smešna žalost, kot pravi Aleksander Zorn!

Politični semafor

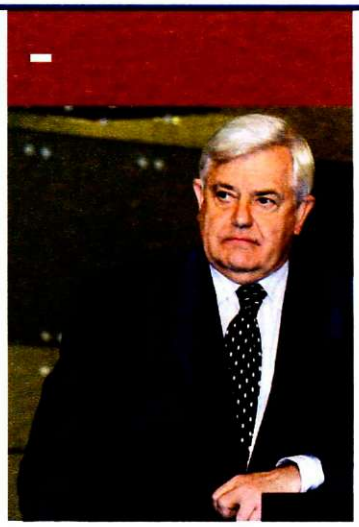

Znova Slovenec leta? Čeprav je Milan Kučan že vsaj tri leta politični upokojenec, ostaja na vrhu pri Nedeljskem dnevniku, ki ga obvladuje Zlatko Šetinc. Očitno bo po krajšem premoru znova osvojil naslov Slovenca leta, saj krepko vodi pred lanskim zmagovalcem, nadškofom Alojzom Uranom. Ali bo Kučan znova dobil ta laskavi naziv, bo znano 20. januarja. Osvojitev naslova bi vsekakor pokazala, da kult osebnosti nekdanjega predsednika države še živi, pa Forum 21 gor ali dol.

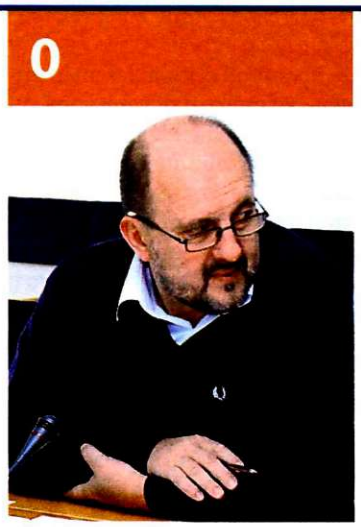

Ima dobro kondicijo Predsednik SNS in poslanec Zmago Jelinčič Plemeniti je znan tudi kot pogost obiskovalec sodnih dvoran, kjer se je že večkrat znašel na zatožni klopi. Pred nedavnim se je zagovarjal zaradi pomoči pri poskusu umora, ko naj bi bil nekomu pod avtomobil pomagal podstaviti »čik«. Jelinčič je na nedavni sodni obravnavi govoril več kot štiri ure, kar dokazuje, da ima dobro kondicijo. Vsaj kar se tiče jezika. Tega pa niso mogle pokazati druge priče, saj niso prišle do besede.

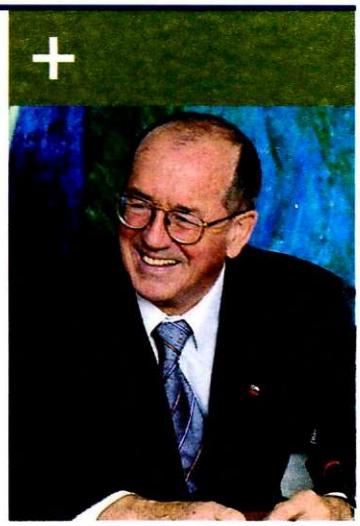

Znova zmagovalec Predsednik državnega zbora France Cukjati je dobil še eno pomembno bitko z opozicijo, potem ko je slednja zaradi ustanavljanja preiskovalne parlamentarne komisije o Mercatorju na upravnem sodišču vložila tožbo proti njemu. Upravno sodišče je tožbo zavrnilo kot neutemeljeno. Cukjatija pa čaka še ena bitka, in sicer s SMS, saj je pred dnevi zavrnil prošnjo za podaljšanje roka za zbiranje podpisov za referendum o protikorupcijski komisiji. Bo prišlo do novega napad nanj?

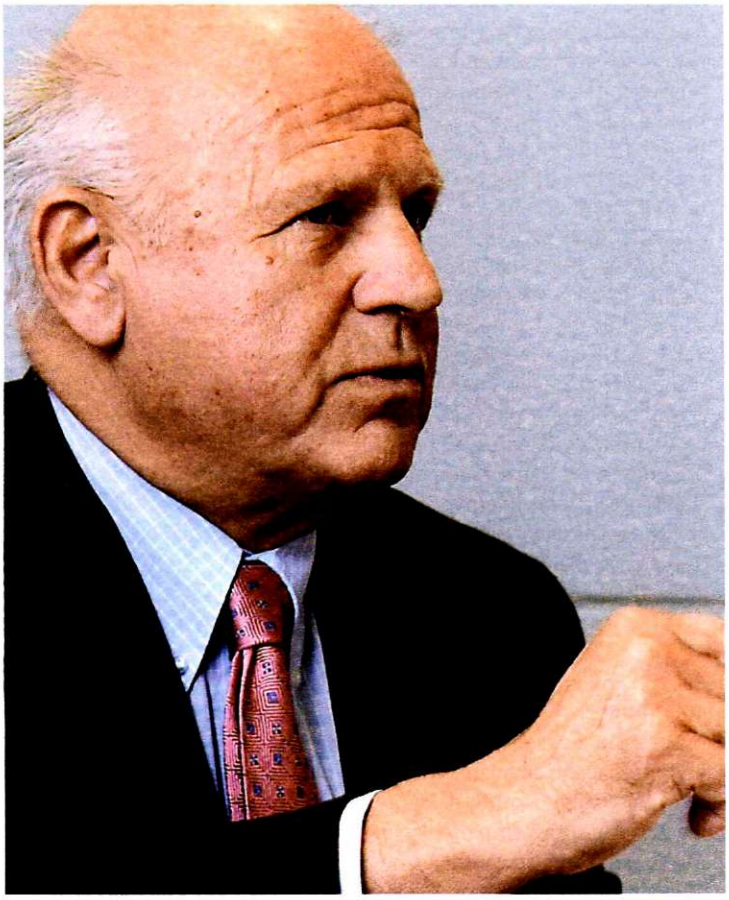

Mesto, namenjeno Janezu

Janez Kocijančič, predsednik sveta RTV Slovenija (RTVS) v odhajanju, je po objavi imen članov novega programskega sveta v pogovoru za časnik Delo dejal, da je pri imenovanju sveta in generalnega direktorja vse narobe. Prepričan je, da si hoče nova oblast podrediti javno RTVS tako, da vse organe imenuje državni zbor, vlada ali predsednik države. Dodajmo, da je to najlegitimnejša oblika demokratičnega odločanja. Kocijančič še pravi, da bi morali člane v vrhovni organ delegirati reprezentativni deli civilne družbe, zato se mu prejšnji način imenovanja zdi boljši. Zdaj bo po njegovem mnenju v svetu sedela civilna družba, precejena skozi filter politike. Včasih je bilo bolje, pravi Kocijančič in dodaja, da je bil v svet RTVS pred sedmimi leti izvoljen kot predstavnik Olimpijskega komiteja Slovenije. Pri tem pa seveda ne izda, da je to postal na izrecno željo Milana Kučana, nekdanjega predsednika države in pred tem visokega partijskega funkcionarja. V uredništvu smo namreč prišli do podatkov, da se je za predsednika olimpijskega komiteja želela potegovati tudi druga, športu zelo vdana oseba (ime je znano uredništvu), vendar je posredoval sam Kučan in dejal, »da je to mesto namenjeno Janezu«, zato naj odstopi od kandidature. Politična nepristranost pa taka!

S konzervansi bi bilo lažje, brez njih pa je zagotovo bolje!

Konzervansi

Konzervansi se uporabljajo za podaljšanje obstojnosti živil, saj jih zaščitijo pred škodljivim vplivom mikroorganizmov in preprečujejo njihovo kvarjenje. Vprašanje pa je, kako vplivajo na naše telo. Uporaba kemijskih dodatkov, med katere spadajo tudi konzervansi, je predpisana v Pravilniku o aditivih, ki je usklajen z zakonodajo EU. V dovoljenih koncentracijah konzervansi praviloma niso škodljivi za zdravje, če ne pretiravamo s količino in pogostostjo uživanja. Splošno načelo zdrave prehrane je uporaba čim manj kemijskih dodatkov oziroma le tam, kjer so nujno potrebni.

Pijače in konzervansi

Pri proizvodnji pijač z uporabo ustrezne tehnologije konzervansi niso nujno potrebni. Podaljšanje obstojnosti pijače omogoča tudi polnjenje pod sterilnimi pogoji - aseptično polnjenje. Izpolnitev vseh pogojev za takšno polnjenje zahteva poleg posebne opreme tudi zelo stroge higienske razmere ter pogostejši mikrobiološki nadzor, kar je povezano z visokimi stroški proizvodnje pijač. Mnogi proizvajalci se zato še vedno zatekajo k cenejši možnosti, to je uporabi konzervansov.

Brezalkoholne pijače iz Pivovarne Union

V Pivovarni Union smo leta 1999 uvedli linijo za aseptično polnjenje pijač, s katero polnimo higiensko neoporečen proizvod brez dodajanja konzervansov. Naša skrb za zagotovitev sterilnih pogojev se začne že z izborom dobaviteljev surovin in embalaže; dobavitelji lahko postanejo le tisti, ki izpolnjujejo stroge mikrobiološke zahteve. Izvajamo pogoste kemijske in mikrobiološke kontrole surovin in embalaže ter skrbimo za pravilno skladiščenje.

Celotni postopek bi si sicer lahko precej olajšali - samo konzervanse bi dodali. **Vendar pa je skrb za zdravje naših potrošnikov najpomembnejša.** Z aseptičnim polnjenjem v Pivovarni Union izpolnjujemo želje potrošnikov, ki jim ni vseeno, kaj zaužijejo.

BREZ KONZERVANSOV

Pivovarna Union d.d., 1000 Ljubljana, Pivovarniška ulica 2

UMTS internet: hitrost do 384 kb/s.

S podatkovno kartico UMTS enostavno in poceni do interneta in e-pošte.

Mobitel UMTS

Nova generacija mobilnih telekomunikacij

Informacije na brezplačnih številkah:
naročniki Mobitel GSM/UMTS: 031/041/051 700 700,
Mobiuporabniki: 031/041/051 121, ostali: 080 70 70.
www.mobitel.si